

វិទ្យា សរាណុរម្ម

ឆ្នាំទី ១៤ លេខទី ៤៨ មករា - ឆ្នាំ ២០២២ ISSN ១៨១៣ - ១០៤២

หนังสือวิทยุสาราณรมย์

ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๕๘ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๖

วิทยุสาราณรมย์
AM 157
www.mfa.go.th/

พระราชดำรัส
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย
ในโอกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๕๖
ณ โรงพยาบาลศิริราช ความว่า

“ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย บัดนี้ถึงวาระขึ้นปีใหม่ ข้าพเจ้าขอส่ง
ความปรารถนาดีมาอวยพรแก่ท่านทุกคนให้มีความสุข มีความเจริญ
และความสำเร็จ สมประสงค์ในสิ่งที่ปรารถนา

ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านเป็นอย่างมาก ที่พร้อมกันมาอวยชัย
แก่ข้าพเจ้าในคราววันเกิดด้วยความหวังดีจากใจจริง น้ำใจไมตรีจิต
ที่ทุกคนทุกฝ่ายแสดงออกในวันนั้นยังประทับอยู่ในความทรงจำของ
ข้าพเจ้าไม่รู้ลืม

ในปีใหม่นี้ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างยิ่งที่จะเห็นคนไทยตั้งใจตั้งใจ
ให้มุ่งคงอยู่ในความเมตตา และหวังดีต่อกัน ดูแลเอาใจใส่กัน ช่วยเหลือ
เกื้อกูลกัน ให้กำลังใจแก่กันและกัน ผูกพันกันไว้อย่างญาติฉันมิตร
ทุกคนทุกฝ่ายได้ร่วมมือสร้างสรรค์ความสุข ความเจริญมั่นคงให้แก่ตน
แก่ชาติได้อย่างที่ตั้งใจปรารถนา ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย
และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จงคุ้มครองรักษาท่านทุกคน ให้ปราศจากทุกข์
ปราศจากภัย ให้มีความสุขกาย สุขใจ ตลอดศกหน้านี้โดยทั่วกัน”

สารบัญ

	หน้า
ถ้อยแถลง	๘
ทิศทางการต่างประเทศของไทย พิษณุ โสภณ	๑๑
แนวโน้มนโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อเอเชียในรัฐบาลสมัยที่สอง ของประธานาธิบดีโอบามา พิษณุ โสภณ	๒๑
RCEP & TPP: โอกาสและความท้าทายของประเทศไทย ไกรจักร ชีรตยาคินันท์	๓๕
สถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี : ปัญหาที่แก้ไม่ตกจริงหรือ ณัฐพล ทรัพย์สินสุนทร	๔๗
ถুমังกรใหญ่จะฟันไฟที่ไร้ก๊าซเรือนกระจก : จันทกัมนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดร.เศรษฐพันธ์ กระจำวงศ์	๕๕
พันธมิตรแปซิฟิก : มหาอำนาจดาวรุ่งหรือเสือกระดาษ? มนัสสินี มุทธาธาร	๖๕
A Separation – หนังสือ ไม่มีพรหมแดน ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล	๗๔
“ความตกลงคุ้มครองการลงทุน” และเศรษฐกิจไทยในบริบทโลก ไกรจักร ชีรตยาคินันท์	๘๑

อะไรดี ๆ ในเอเปค ๘๖

รัชณี เอื้อไพโรจน์กิจ และภัทรวรรณ ณ นคร

“สี่มุมรัฐ” ของสหรัฐอเมริกา (ตอน ๑) ๙๖

สุภาศิริ อมาตยกุล

สปิริตแห่งอาเซียนในกรุงเทพมหานคร ๑๑๑

ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล

กลิ่นพระราชทานในแขวงเชียงขวางและ ๑๑๗

การสร้างอาคารคอมพิวเตอร์ในแขวงหัวพัน

สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ

มิง กะละบา...เมียนมาร์ (ภาคแรก) ๑๓๖

สุวรรณา พองสมุทร

ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของไทย : ๑๖๐

บนเส้นทางสู่การบูรณาการระดับภูมิภาค

บรรจง อมรชีวิน, ดร.หทัยชนก ศิริวัฒน์กุล

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและความหวังของรากหญ้าไทย ๑๗๔

เมื่อข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ไกอินเตอร์

จุฑาภรณ์ งอกขึ้น

ชุมชนบ้านบาตร ๑๘๖

วโรดม ชอินทรวงศ์

ไขมันในเลือดสูง ๑๙๘

กองบรรณาธิการ

ถ้อยแถลง

สวัสดิ์ครับ
ท่านผู้อ่านหนังสือ
วิทยุสราญรมย์
ทุกท่าน

หนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้ถือเป็นฉบับต้อนรับปี ๒๕๕๖ เป็นปีมะเส็ง (งูเล็ก) ซึ่งถือเป็นปีแห่งความฉ่ำชื่นและความมีโชค ในโอกาสนี้ ผมและเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุสราญรมย์ทุกคนขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยดลบันดาลให้ผู้อ่านหนังสือสราญรมย์ทุกท่านประสบแต่ความสุข ความเจริญ อายุยืนยาว ปราศจากโรคภัยและภัยอันตรายทั้งปวง ตลอดจนมีความก้าวหน้าในการงานที่ทำ

หนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคปัจจุบัน จึงเป็นฉบับที่น่าสนใจสำหรับผู้ติดตามความเปลี่ยนแปลงของการเมืองและเศรษฐกิจของโลก ในยุคที่ไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้อาจไม่ใช่แค่ปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมานับทศวรรษ แต่เป็นการปรับเปลี่ยนชั่วอำนาจจากเดิมในอดีตมี ๒ ขั้ว (bi-polarism) เป็นแบบหลายขั้ว (multi-polarism) กอปรด้วยประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา จีน อินเดีย รัสเซีย ญี่ปุ่น และอื่น ๆ ที่ต่างแข่งขันกันมีอิทธิพลในภูมิภาคหรือในบางครั้งก็ข้ามภูมิภาค จึงทำให้ภูมิภาคเอเชียของเรามีสีสันและน่าติดตามอย่างมากในสายตาของนักวิชาการสายสังคมศาสตร์

การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศข้างต้นทำให้มหาอำนาจต่างหันมาให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียมากขึ้น โดยเฉพาะสหรัฐฯ ที่ได้เปลี่ยนทิศทางนโยบายต่างประเทศมาทางภูมิภาคนี้ (US Pivot to Asia) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไทยและอาเซียนอย่างแน่นอน โดยไทยจะต้องดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาดุลยภาพทางทหารกับมหาอำนาจแต่ละขั้ว ในขณะเดียวกันก็ต้องระวังมิให้เกิดผลกระทบทางลบต่อความมั่นคงในภูมิภาค ด้วยเหตุนี้ เราจึงต้องผลักดันให้เกิดความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ ทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ หรือวัฒนธรรม ภายใต้ขอบเขตอันสมควร ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้วย เพื่อให้เกิดเสถียรภาพและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภูมิภาคให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เพื่อให้ท่านผู้อ่านเกิดความกระจ่างถึงบทบาทของไทย โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ ในการรักษาดุลยภาพดังกล่าวท่ามกลางภาวะของการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญครั้งนี้ ครั้งนี้นโยบายต่างประเทศของไทยต้องปรับทิศทางให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง หนังสือวิทยุสรณมย์ฉบับนี้จึงขอเสนอบทความเกี่ยวกับอำนาจการเมืองใหม่ (new political order) ที่จะอธิบายการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อาทิ การที่สหรัฐฯ หันมาดำเนินนโยบายให้ความสำคัญและต้องการกลับคืนสู่ภูมิภาคเอเชีย การที่จีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว การที่อินเดียกำลังพยายามเข้าสู่ภูมิภาค การที่เกิดตลาดใหม่ๆ เช่น ละตินอเมริกา แอฟริกา และการเกิดปัญหาข้ามชาติหรือภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่อันเป็นผลกระทบจากปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์ ที่ทำให้ทุกประเทศต้องหันมาร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยไม่มีประเทศใดมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด หรืออยู่ตามลำพังได้อีกต่อไป

นอกจากมิติทางการเมืองและความมั่นคงแล้ว ประเด็นเศรษฐกิจก็มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพราะการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศข้างต้นส่งผลให้ประเทศกำลังพัฒนาเข้ามามีบทบาทในการกำหนดกฎเกณฑ์ของการค้าและเศรษฐกิจระหว่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศในกลุ่ม BRICS (บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้) ส่งผลให้ไทยต้องเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจในเวทีโลก เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของเศรษฐกิจโลก ด้วยเหตุนี้ หนังสือวิทยุสรณมย์ฉบับนี้จึงขอเสนอบทความเกี่ยวกับเกี่ยวกับเศรษฐกิจไทยในเวทีโลก โดยเฉพาะบทบาทของไทยในการประชุมเอเปค หรือกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจใน

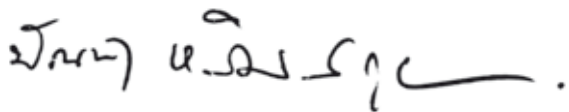
เอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation – APEC) และความรู้เรื่องความตกลงคุ้มครองการลงทุน โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากความตกลงเหล่านี้เพื่อคุ้มครองนักลงทุนไทย

เช่นเคยครับ หนังสือวิทยุสราญรมย์ยังมีบทความปกิณกะอื่น ๆ ที่น่าสนใจและชวนติดตาม ไม่ว่าจะเป็นบทความเกี่ยวกับกฐินพระราชทานในประเทศลาวหรือภาพยนตร์ในประเทศอิหร่าน นอกจากนี้ยังมีบทความที่น่าสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมของสถานทูตประเทศสมาชิกอาเซียนในกรุงเทพมหานคร ประเทศอิหร่าน และหนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้ก็ยังมีบทความนำเที่ยวเช่นเคย โดยฉบับนี้จะขอนำเที่ยวเมียนมาร์ นอกจากนี้ยังมีบทความอื่น ๆ ที่น่าสนใจอีกในเล่ม

มีท่านผู้อ่านที่ท่านกันหนอที่เป็นแฟนพันธุ์แท้ของสถานี ที่คอยติดตามทั้งรายการวิทยุ และตั้งหน้าตั้งตารอหนังสือสราญรมย์ของเราทุก ๆ ๓ เดือนเหมือนที่เราตั้งใจผลิตรายการและละเมียดกับหนังสือสราญรมย์ ให้สมกับที่ท่านผู้อ่านตั้งตารอคอย ยุคนี้ สมัยนี้ เทคโนโลยีก้าวไกล ไม่ต้องรอแต่คลื่นวิทยุ AM 1575 kHz แต่ท่านสามารถรับฟังวิทยุออนไลน์ได้ทาง saranrom.mfa.go.th หรือจะติดต่อผ่าน facebook จากที่อยู่ www.facebook.com/ThaiMFA และทาง YouTube รายการ “สายตรงบัวแก้ว” ได้จากเว็บไซต์ www.mfa.go.th อย่าลืมนะครับว่า สถานีวิทยุสราญรมย์อยู่ได้ด้วยกำลังใจจากแฟนรายการทุกท่านเช่นที่เคยเป็นตลอดมา หากว่า ก็เขียนไปรษณียบัตรและจดหมายมาหาเราบ้าง หากสะดวก ก็ส่งอีเมลมาชมหรือเล่าเรื่องราวให้เราฟังบ้าง หากคิดถึงกันวันไหน ก็กด LIKE มาให้เราด้วย เสียงสะท้อนของท่านทำให้เราจัดรายการด้วยรอยยิ้มนะครับ ขอขอบคุณครับ

รอพบกันใหม่ฉบับหน้านะครับ

ด้วยความปรารถนาดี

(บัณฑิต หลิมสกุล)

นายสถานีวิทยุสราญรมย์

ทิศทาง การต่างประเทศของไทย

ชลทิพา วิญญูนาวรรณ

การต่างประเทศทุกวันนี้ไม่ใช่เรื่องไกลตัว หรือถือเป็นภาระหน้าที่เฉพาะของกระทรวงการต่างประเทศ หรือส่วนราชการใดส่วนราชการหนึ่งอีกต่อไป เพราะไม่ว่านักวิชาการ ภาคธุรกิจ เอกชน ภาคประชาสังคม ประชาชน หรือสาธารณชนทั่วไป ล้วนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสามารถมีส่วนร่วม ในด้านการต่างประเทศได้ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม นับตั้งแต่การรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้อง ไปจนถึงการแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกำหนดนโยบายต่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงการต่างประเทศจึงมุ่งให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเด็นด้านการต่างประเทศที่อยู่ในความสนใจ หรืออาจส่งผลกระทบต่อสาธารณชนในวงกว้าง เพื่อความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของประชาชน ในฐานะส่วนหนึ่งของภารกิจ “การทูตเพื่อประชาชน” เพื่อให้การต่างประเทศเป็นเรื่องใกล้ตัวและตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของประชาชนได้มากที่สุด

บ่อยครั้งที่ทั้งภาครัฐและเอกชนได้เชิญปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ไปบรรยายสรุปเรื่อง “ทิศทางการต่างประเทศของไทย ในปี ๒๕๕๖” ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์ในภูมิภาคและ

สถานการณ์โลกในปัจจุบัน ซึ่งต้องนับเป็นความโชคดีของผู้เขียนที่มีโอกาสได้ไปร่วมรับฟัง และสรุปผลการบรรยายดังกล่าวในหลายโอกาส ตลอดจนมีโอกาสดำเนินการประชุมระดมสมองระหว่างผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศกับกลุ่มนักวิชาการ ผู้เขียนจึงขอประมวลสาระสำคัญจากที่ได้สดับตรับฟังมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านไม่มากนักน้อย

นับตั้งแต่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายรัฐบาลต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ จนถึงขณะนี้ ต้องถือว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างมากในการเรียกคืนความเชื่อมั่นของชาวต่างชาติต่อประเทศไทย ที่เห็นได้จากการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับผู้นำจำนวนมาก ทั้งที่เราไปเยือนเขา และเขามาเยือนเรา ซึ่งการไปมาหาสู่ระหว่างกันในระดับผู้นำพร้อมกับการนำคณะนักธุรกิจเยือนด้วยเหล่านี้ สะท้อนถึงการยอมรับและความเชื่อมั่นในการลงทุนในประเทศไทย

ถึงวันนี้ คงกล่าวได้เต็มปากแล้วว่า ไทยกลับคืนสู่จอร์แดนแล้ว ทั้งจากปัจจัยภายในของไทย ความสำเร็จที่เด่นชัดในการฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนสถานการณ์ในภูมิภาค และสถานการณ์โลกที่สนับสนุนการมีบทบาทสำคัญของไทยในภูมิภาคและโลก

ปัจจัยภายในที่เรียกคืนความเชื่อมั่นของชาวต่างชาติต่อประเทศไทย คือ สถานการณ์การเมืองและเศรษฐกิจของไทยที่มีเสถียรภาพมากขึ้น ซึ่งเสถียรภาพด้านการเมืองและเศรษฐกิจนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินนโยบายต่างประเทศ เนื่องจากประเทศตะวันตกให้ความสำคัญกับประชาธิปไตย

และให้การยอมรับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ในขณะที่เศรษฐกิจไทยได้กลับฟื้นตัวขึ้นมามีความเข้มแข็งอีกครั้ง หลังเหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อปี ๒๕๕๔ ทำให้ชาวต่างชาติและนักลงทุนมีความมั่นใจที่จะเข้าลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่บริษัท Fitch Ratings (Fitch) ได้ประกาศปรับเพิ่มระดับเพดานอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศไทยจากระดับ BBB+ เป็น A- เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๖

ในขณะเดียวกัน ความสำเร็จในการฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการที่ไทยดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุกมากขึ้น โดยเน้นการเสริมสร้างความเชื่อมั่น และการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเน้นการใช้ soft power diplomacy คือ การให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาและความช่วยเหลือทางวิชาการ เพื่อสร้างความมั่งคั่งมั่นคงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการใช้การทูตวัฒนธรรมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ในระดับประชาชนต่อประชาชน ด้วยกิจกรรมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ทั้งด้านอาหาร ดนตรี กีฬา ภาพยนตร์และศาสนา เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นชายแดนแห่งความร่วมมือและแก้ไขปัญหาข้ามแดนร่วมกัน

ปัจจัยภายนอก หรือสถานการณ์ในภูมิภาคและสถานการณ์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ทำให้นานาประเทศหันมาให้ความสำคัญกับอาเซียน และประเทศไทยมากขึ้น ได้แก่ วิกฤติเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นทั้งในสหรัฐฯ ยุโรป และจีน ที่ยังมีแนวโน้มชะลอตัว เนื่องจากขาดกลไกการแก้ปัญหาที่ชัดเจน ทำให้ชาติตะวันตกหันมาให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียมากขึ้น ในฐานะหัวจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก ตลอดจนอาเซียนในฐานะตลาดใหญ่ที่มีประชากรมากกว่า ๖๐๐ ล้านคน และการที่ไทยตั้งอยู่ศูนย์กลางของอนุภูมิภาค และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อไทยมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงอนุภูมิภาคและอาเซียน ทำให้ไทยกลายเป็นประตูสู่อเซียน

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น การที่สหรัฐฯ หันมาดำเนินนโยบายให้ความสำคัญและต้องการกลับคืนสู่ภูมิภาคเอเชีย การที่จีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว การที่อินเดียกำลังพยายามเข้าสู่ภูมิภาค การที่เกิดตลาดใหม่ ๆ เช่น ลาตินอเมริกา แอฟริกา และการเกิดปัญหาข้ามชาติหรือภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ ที่ทำให้ทุกประเทศต้องหันมาร่วมมือกันแก้ไขปัญหา และไม่มีประเทศใดมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด หรืออยู่ตามลำพังได้อีกต่อไป

นโยบายสำคัญที่สร้างความน่าเชื่อถือและทำให้ไทยได้รับความไว้วางใจจากนานาชาติ คือ การมองไกลกว่าผลประโยชน์ของไทย การมองผลประโยชน์

ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน อาเซียน และภูมิภาคเพื่อสันติภาพและความมั่นคงร่วมกัน การแสดงบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคมโลกมากขึ้น โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาข้ามชาติต่าง ๆ ที่เป็นภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากนานาประเทศในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เช่น ประเด็นสภาพภูมิอากาศโลก การก่อการร้าย ภัยพิบัติ การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ และการแสดงท่าทีที่ชัดเจนต่อสถานการณ์ในภูมิภาค เช่น ในตะวันออกกลาง และการส่งเสริมค่านิยมสากล เช่น สิทธิมนุษยชน และการเป็นประชาธิปไตย

หากถามว่า ประเด็นท้าทายในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย ในขณะนี้คืออะไร คงไม่พ้นเรื่องการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กรณีกัมพูชา ไทยได้แยกประเด็นปัญหาคดีปราสาทพระวิหาร ออกจากการดำเนินความสัมพันธ์กับกัมพูชา โดยเน้นความสำคัญที่ว่าไทยและกัมพูชาเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่จะต้องดำเนินความสัมพันธ์และความร่วมมือในด้านอื่น ๆ ต่อไป และไม่ว่าผลการตัดสินคดีปราสาทพระวิหารจะออกมาอย่างไร จะต้องไม่ให้ผลการตัดสินคดีเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินความสัมพันธ์หรือถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองภายในประเทศของทั้งสองฝ่าย

ส่วนกรณีของเมียนมาร์ ไทยเน้นการสนับสนุนการปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ และกระบวนการประชาธิปไตยของเมียนมาร์ โดยเฉพาะโครงการทวาย ซึ่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยและภูมิภาค และไทยพร้อมเป็นตัวเชื่อมเมียนมาร์กับโลกตะวันตก โดยให้การสนับสนุนทั้งนางอองซานซูจีและประธานาธิบดีเต็ง เส่ง ในฐานะผู้นำการปฏิรูปและประชาธิปไตยสู่เมียนมาร์ นอกจากนี้ไทยยังให้ความสำคัญกับการปักปันเขตแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเร่งการเชื่อมโยงอนุภูมิภาค และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนร่วมกันเพื่อสร้างความมั่งคั่ง สันติภาพ และความมั่นคงที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ประเด็นท้าทายถัดมา คือ การรักษาบทบาทนำของไทยในอาเซียนอย่างต่อเนื่อง และการขับเคลื่อนอาเซียนให้คงความเป็นหนึ่งเดียว โดยการส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียน การสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ และการเชื่อมโยงในอนุภูมิภาค โดยเฉพาะอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงและประเทศเพื่อนบ้านของไทย การใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น GMS แมโขง-ญี่ปุ่น แมโขง-เกาหลีใต้ ตลอดจนสนับสนุนให้อาเซียนเป็นแกนกลางของสถาปัตยกรรมในภูมิภาค มีความเป็นเอกภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในอาเซียน และทำให้ประชาคมอาเซียนมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นการให้ความสำคัญกับความมั่นคงของมนุษย์

ประเด็นท้าทายที่สำคัญของอาเซียนในขณะนี้ คือ ปัญหาทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นปัญหาระหว่างจีนกับประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ (ฟิลิปปินส์ เวียดนาม บรูไน มาเลเซีย) ไม่ใช่ปัญหาระหว่างอาเซียนกับจีน ซึ่งมีความร่วมมือระหว่างกันครอบคลุมในหลายมิติ แม้อาเซียนยังไม่สามารถแสดงท่าทีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันต่อปัญหานี้ได้ ไทยในฐานะประเทศผู้ประสานงานอาเซียน-จีน สามารถดำเนินบทบาทสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่น โดยเน้นการพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจและจุดร่วม เพื่อแก้ไขปัญหายั่งยืน

การรักษาดุลยภาพระหว่างมหาอำนาจในภูมิภาคเป็นอีกประเด็นท้าทายที่น่าสนใจ เพราะในขณะที่จีนกำลังเพิ่มอิทธิพลมากขึ้น สหรัฐฯ ก็ได้ดำเนินนโยบาย Strategic Rebalancing เพื่อรักษาอิทธิพลของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียและคานอำนาจกับจีน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ในภูมิภาคและสถานการณ์ความมั่นคงของโลก ไทยต้องรักษาดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์กับมหาอำนาจทั้งสองประเทศ โดยไทยต้องสนับสนุนให้ทั้งสองประเทศเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคอย่างสร้างสรรค์ในขอบเขตที่จะไม่ส่งผลกระทบทางลบต่อ

ความมั่นคงในภูมิภาค และช่วยหนุนเสถียรภาพและการพัฒนาของภูมิภาค เช่น การส่งเสริมการค้า การลงทุนในภูมิภาค เพื่อให้ตอบสนองวาระของอาเซียนมากที่สุด

อีกประเด็นท้าทายที่ไม่อาจมองข้าม คือ เรื่องสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กระทรวงการต่างประเทศมีภารกิจสำคัญในการชี้แจงทำความเข้าใจกับโลกมุสลิมและองค์การความร่วมมืออิสลาม หรือ OIC เพื่อไม่ให้ประเด็นนี้กลายเป็นประเด็นระหว่างประเทศ ซึ่งอาจกลายเป็นการสร้าง ความชอบธรรมให้กับผู้ก่อความไม่สงบในเวทีระหว่างประเทศ และกระทรวงการต่างประเทศได้เน้นการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศมุสลิมและ OIC อย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาทักษะของนักศึกษาไทยมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดร. สารสิน วีระผล รองกรรมการผู้จัดการบริหารเครือเจริญโภคภัณฑ์ อดีตเอกอัครราชทูตและนักวิชาการด้านจีน ได้เสนอแนวคิดในการประชุม ระดมสมองระหว่างผู้บริหารกระทรวงการต่างประเทศกับนักวิชาการ เรื่อง

การพัฒนาภาคใต้ให้เป็นพื้นที่ที่มีเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่สร้างความพอใจให้ชุมชนได้ และการเชื่อมโยงท้องถิ่นกับโลกในระดับประชาชน ด้วยการส่งเสริมโอกาสทางธุรกิจระหว่างมุสลิมไทยกับมุสลิมในยุโรป เช่น อาหารฮาลาล และมะพร้าว ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถนำไปใช้เป็นอาหาร ทำกระดุม เชือก และแปรรูปเป็นน้ำตาล ฯลฯ โดยใช้กลไกที่รัฐบาลมีอยู่แล้ว เช่น ธนาคารอิสลาม และเครือข่ายในยุโรป

การนำธุรกิจมาส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนนี้ เป็นแนวคิดเดียวกับการใช้เศรษฐกิจสร้างความมั่งคั่งและมั่นคงของประเทศ และใช้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมบทบาทและนโยบายการทูต หรือการทูตเศรษฐกิจ คือ การเน้นการเชื่อมโยงนโยบายต่างประเทศกับนโยบายในประเทศเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนและนโยบายเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด เช่น การแสวงหาตลาดใหม่ ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชน และการเคาะประตูหรือเปิดประตูตลาดที่มีศักยภาพแต่ยังต้อง

พัฒนา เช่น แอฟริกา ต้องอาศัยกลไกการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา ทั้งแบบทวิภาคีและไตรภาคี ซึ่งนอกจากเป็นการแสวงหาตลาดใหม่แล้วยังเป็นการเพิ่มบทบาทของไทยในฐานะประเทศผู้ให้หรือประเทศหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน ในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ด้วย

ประเด็นท้าทายสุดท้าย คือ การดำเนินการทูตภายในประเทศ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เช่น รัฐบาล นักวิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสาธารณชนทั่วไป การทำงานร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างมีบูรณาการ โดยอาศัยจุดแข็งของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งมีสำนักงานอยู่ในพื้นที่ทั่วโลกและสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกได้ และการมีทีมประเทศไทยทั้งในต่างประเทศและภายในประเทศ ตลอดจนการดำเนินงานการทูตสาธารณะเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจด้านการต่างประเทศที่ถูกต้องแก่ประชาชนและสาธารณชนทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

ไม่ว่าการต่างประเทศของไทยจะปรับทิศทางไปทางใด นโยบายต่างประเทศที่ดีต้องสะท้อนและมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนในประเทศเป็นหลักเสมอ นั่นคือ ต้องมีประชาชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินนโยบาย และการสร้างความเชื่อมั่นของต่างชาติต่อไทยด้วยการเพิ่มบทบาทนำของไทยในอนุภูมิภาค อาเซียน หรือในเวทีระหว่างประเทศ โดยเน้นการแสดงท่าทีที่ชัดเจนต่อประเด็นปัญหาต่าง ๆ และการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมโลก โดยมองไปไกลกว่าแค่ประโยชน์เฉพาะหน้าของไทย ต้องนำมาซึ่งประโยชน์และตอบสนองความต้องการของประชาชนและประเทศไทยได้ในท้ายที่สุด 🌐

แนวนโยบายของ สหรัฐอเมริกาต่อเอเชีย ในรัฐบาลสมัยที่สองของ ประธานาธิบดีโอบามา

.....
พิชญ์ โสภณ

การสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ เป็นสมัยที่สองของ นายบารัค โอบามา และเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๖ นอกจากจะปิดประเด็นว่า ใครจะเป็นหัวเรือใหญ่ของรัฐบาลสหรัฐฯ ในอีก ๔ ปีข้างหน้าแล้ว ยังได้รับการต้อนรับจากหลายฝ่ายในภูมิภาคเอเชียด้วยความยินดี เนื่องจากในช่วง ๔ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลสหรัฐฯ ของนายโอบามา ได้ให้ความสำคัญและสนใจต่อ

การพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือกับเอเชียอย่างเป็นรูปธรรม
อย่างไรก็ตาม คำถามที่ตามมา คือ นโยบายของรัฐบาล “โอบามา ๒”
จะต่อเนื่องหรือแตกต่างจาก “โอบามา ๑” หรือไม่ อย่างไร จะให้ความสำคัญ
ต่อเอเชีย-แปซิฟิก เช่นในรัฐบาลสมัยแรกหรือไม่

นโยบายต่อเอเชีย ของ “โอบามา ๑” – เราจะกลับสู่เอเชีย

หากมองกลับไปเมื่อ ๔ ปีก่อน ประธานาธิบดีโอบามาเข้ารับตำแหน่ง
สมัยแรกภายใต้ความสนใจจากทั่วทุกมุมโลก เพราะเขามีความโดดเด่นจาก
การเป็นประธานาธิบดีผิวดำคนแรกในประวัติศาสตร์สหรัฐฯ และจาก “สาร”
ที่เขาได้พยายามสื่อในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง ที่เน้นเรื่องการมีความหวัง
และความเชื่อมั่นที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้สหรัฐฯ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ “ได้ใจ”
หลาย ๆ คนในสหรัฐฯ ที่เริ่มล้าและเบื่อหน่ายกับสงครามในอิรักและอัฟกานิสถาน
ที่ครอบงำนโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาลอดีตประธานาธิบดีจอร์จ
ดับเบิลยู บุช มาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ผู้คนในภูมิภาคเอเชียก็มีความสนใจ
ประวัติการเติบโตในอินโดนีเซียในวัยเด็กของนายโอบามา ว่าจะมีส่วนช่วย
ให้เขาให้ความสนใจและความสำคัญกับเอเชียมากเป็นพิเศษด้วยหรือไม่

เมื่อเข้ามารับตำแหน่งสมัยแรก นายโอบามาได้ประกาศว่านโยบายต่างประเทศของเขาจะให้ความสำคัญกับการดำเนินการทางการทูตเพื่อการคงไว้ซึ่งบทบาทและอิทธิพลของสหรัฐฯ ในฐานะผู้นำในระดับโลก มากกว่าการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้กำลังทางทหาร และมุ่งปรับปรุงภาพลักษณ์ของสหรัฐฯ โดยการให้ความสำคัญกับการกระชับมิตรกับสหายเก่าและใหม่ของสหรัฐฯ มากยิ่งขึ้น ซึ่งรวมถึงสหายเก่าแก่ในเอเชียอย่างไทย ผลงานที่เด่นชัดของนโยบายดังกล่าว คือการที่นายโอบามาได้ถอนทหารออกจากอิรักภายในปลายปี ๒๕๕๔ และได้ประกาศจะถอนทหารออกจากอัฟกานิสถานทั้งหมดภายในปี ๒๕๕๗

สำหรับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ไฮไลท์ของนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลนายโอบามาสมัยแรกคือ การที่สหรัฐฯ ประกาศจะให้ความสำคัญกับเอเชียมากขึ้น โดยประธานาธิบดีโอบามาได้เดินทางไปร่วมการประชุม East Asia Summit ที่บาหลี อินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๑๘ - ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ และได้ประกาศว่าสหรัฐฯ จะกลับมามีบทบาทมากขึ้นในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในฐานะ “Pacific power”^๑ และหลังจากนั้น ผู้แทนระดับสูงของสหรัฐฯ ได้กล่าวซ้ำในทุกเวทีตลอดปี ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ถึงการปรับนโยบายดังกล่าว ซึ่งได้รับการเรียกขานว่า เป็นการปรับความสมดุลทางยุทธศาสตร์ (strategic rebalancing) เพื่อให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกยิ่งขึ้น ในขณะที่ยังคงไว้ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับภูมิภาคเอเชียใต้และตะวันออกกลางซึ่งยังคงมีความสำคัญอย่างมากต่อสหรัฐฯ โดยเป็นยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมมิติทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ การค้าและการพัฒนา ที่เน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และประเทศมิตรเก่าและมิตรใหม่ในภูมิภาค และพยายามหลีกเลี่ยงการแข่งขันแบบเผชิญหน้ากับจีนโดยตรง ซึ่งที่ผ่านมาความสนใจได้พุ่งไปสู่มิติด้านการทหารและความมั่นคงกับการที่สหรัฐฯ จะปรับ

---

๑ โดยเป็นประธานาธิบดีสหรัฐฯ คนแรกที่เข้าร่วมประชุม East Asia Summit (<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/11/19/fact-sheet-east-asia-summit>)

กำลังทหารสหรัฐฯ ให้อยู่ในสัดส่วน ๖๐ : ๔๐ ระหว่างในมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรแอตแลนติกภายในปี ๒๕๖๓ แทนระดับ ๕๐ : ๕๐ ในปัจจุบัน^๒ ซึ่งได้ไปบดบังการปรับความสมดุลในมิติด้านอื่น ๆ ไปพอสมควร

ในความเป็นจริงแล้ว สหรัฐฯ ก็ไม่เคย “ไปจากเอเชีย” เพราะสหรัฐฯ เอง ก็ถือว่าตนคือมหาอำนาจในภูมิภาคแปซิฟิก (resident Pacific power) อยู่แล้ว แต่การประกาศนโยบาย strategic rebalancing เป็นการส่งสัญญาณว่า สหรัฐฯ จะหันมาให้ความสำคัญกับเอเชีย กับพันธมิตรเก่าแก่ในภูมิภาค เช่น ญี่ปุ่น ไทย ฟิลิปปินส์ มากยิ่งขึ้น และแน่นอนที่สุดก็เป็นการส่งสัญญาณต่อมหาอำนาจอื่นในภูมิภาค คือ จีนและอินเดียด้วย รวมทั้งใช้เป็นกรอบเพื่ออธิบายการปรับเปลี่ยนการวางกำลังพลทางทหารของสหรัฐฯ บางส่วน

การดำเนินนโยบายต่างประเทศตามแนวทางนี้ เป็นเพราะสหรัฐฯ ตระหนักถึงความสำคัญที่เด่นชัดขึ้นเรื่อย ๆ ของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งในมิติด้านการทหาร ความมั่นคง การเมือง และเศรษฐกิจ จากการที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งอยู่ในจุดที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ มีเส้นทางการขนส่งสินค้าทางทะเลที่สำคัญยิ่งต่อการค้าโลก คือ เส้นทางที่เชื่อมระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก และเส้นทางที่เชื่อมระหว่างออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ กับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ การที่มหาอำนาจใหญ่ของเอเชียอย่างจีนมีความเข้มแข็งขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจและพัฒนาการทางทหาร และได้เริ่มแพร่ขยายอิทธิพลไปในภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในแอฟริกาและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็ทำให้สหรัฐฯ ต้องเร่งกระชับความสัมพันธ์กับพันธมิตรเก่าและแสวงหาพันธมิตรใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อไม่ให้ตกขบวนรถไฟที่กำลังวิ่งเข้าหาโอกาสใหม่ ๆ

.....
๒ สุนทรพจน์ที่นาย Leon Panetta รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ กล่าวที่ Shangri-La Dialogue ที่สิงคโปร์ เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ (<http://www.defense.gov/transcripts/transcript.aspx?transcriptid=5049>) เป็นการสรุปมิติด้านการทหารของ rebalancing ที่ชัดเจน

ที่เกิดขึ้นในเอเชีย รวมทั้งผลักดันนโยบายทางการค้าและเศรษฐกิจในเอเชีย ที่สหรัฐฯ มีบทบาทสำคัญ เช่นการจัดทำ Trans - Pacific Partnership (TPP) เพื่อสนับสนุนการค้าการลงทุนของสหรัฐฯ ในภูมิภาค โดยสมาชิก TPP ซึ่งไม่รวมจีน^๓ เป็นเขตเศรษฐกิจใหญ่ของเอเชียที่มีมูลค่าการส่งออกเกือบ ร้อยละ ๔๐ ของมูลค่าการส่งออกรวมของเขตเศรษฐกิจใน APEC ซึ่งหลายฝ่าย ได้มองการดำเนินการต่าง ๆ ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคว่าเป็นการดำเนินการเพื่อ ล้อมกรอบจีน

.....
^๓ ประเทศที่เจรจา TPP อยู่ในปัจจุบันประกอบด้วยออสเตรเลีย บรูไนฯ ซิลี แคนาดา มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ และเวียดนาม โดยล่าสุดญี่ปุ่นได้ประกาศที่จะเข้าร่วม เมื่อต้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ และไทยได้แสดงความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการเข้าร่วม ในแถลงข่าว ร่วมระหว่างประธานาธิบดีสหรัฐฯ และนายกรัฐมนตรีไทย ในโอกาสการเยือนไทยอย่างเป็นทางการ ของประธานาธิบดีสหรัฐฯ เมื่อวันที่ ๑๘ - ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ (<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2012/11/18/joint-press-statement-between-president-barack-obama-and-prime-minister->)

แนวโน้มนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลโอบามา สมัยที่สอง

เมื่อเอเชียได้รับความสำคัญและสนใจจากรัฐบาลโอบามาสมัยแรก คำถามที่ตามมาคือ เอเชียจะยังได้รับความสนใจเช่นเดิมภายใต้รัฐบาลโอบามาสมัยที่สองหรือไม่ ซึ่งก็น่าจะตอบได้ในระดับหนึ่งว่า นโยบายของรัฐบาลโอบามาต่อภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกน่าจะดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่องเมื่อคำนึงถึงความสำคัญของภูมิภาคต่อยุทธศาสตร์การเมือง ความมั่นคง และเศรษฐกิจของสหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม ก็ต้องคำนึงเสมอว่าสหรัฐฯ เป็นประเทศมหาอำนาจของโลก มีผลประโยชน์และข้อผูกพันในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก ดังนั้น ความสนใจที่สหรัฐฯ จะให้ต่อภูมิภาค ก็จะต้องควบคู่ไปกับความสำคัญที่สหรัฐฯ ย่อมต้องให้กับภูมิภาคอื่น ๆ ดังที่ได้เคยกระทำเสมอมา เช่น กับตะวันออกกลาง ยุโรป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการดูแลกิจการภายในของสหรัฐฯ เอง

การส่งสัญญาณที่ชัดเจนที่สุดของความต่อเนื่องทางนโยบายต่อภูมิภาคเอเชียของรัฐบาลโอบามา คือ การที่ประธานาธิบดีโอบามาได้เดินทางมาเยือนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายหลังการมีชัยชนะในการเลือกตั้งประธานาธิบดีไม่ถึงสองสัปดาห์ โดยได้เยือนประเทศไทยเป็นประเทศแรก เมื่อวันที่ ๑๘-๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ก่อนที่จะเดินทางไปเยือนเมียนมาร์ และไปร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน-สหรัฐฯ และการประชุม East Asia Summit ที่กัมพูชา

ในขณะเดียวกัน หากอ่านสุนทรพจน์แถลงนโยบายต่อรัฐสภาสหรัฐฯ ของประธานาธิบดีโอบามา (State of the Union Address) เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ จะเห็นได้ว่าสาระให้ความสำคัญกับประเด็นการแก้ไขปัญหาภายในประเทศและการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอเมริกันเป็นส่วนใหญ่ โดยเน้นเรื่องการสร้างความแข็งแกร่งและขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่เศรษฐกิจสหรัฐฯ อาทิ การหาทางออกสำหรับปัญหาการขาดดุลทางงบประมาณอย่างสมดุลเพื่อไม่ให้ต้องถูกปรับลดงบประมาณโดยอัตโนมัติ (sequester) ตามที่กฎหมายบังคับ โดยเน้นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ และการปฏิรูประบบสวัสดิการสังคมและระบบภาษี

การพัฒนาภาคพลังงานคู่ขนานไปกับการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปฏิรูประบบคนเข้าเมืองอย่างเต็มรูปแบบ และการสนับสนุนให้บริษัทสหรัฐฯ ที่ลงทุนในต่างประเทศ กลับมาลงทุนในสหรัฐฯ เพื่อสร้างงานในประเทศ

ส่วนในด้านต่างประเทศ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ได้กล่าวยืนยันเจตนารมณ์การถอนทหารสหรัฐฯ ออกจากอัฟกานิสถานตามกำหนดเวลาเดิม คือปี ๒๕๕๗ และให้ความสำคัญกับนโยบายปราบปรามเครือข่ายก่อการร้าย

---

๔ สามารถอ่านสุนทรพจน์ได้ที่ (<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/02/12/president-barack-obamas-state-union-address>)

ป้องกันการแพร่ขยายของอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงโดยการร่วมมือกับพันธมิตรมากขึ้นในการโดดเดี่ยวเกาหลีเหนือและเรียกร้องให้ผู้นำอิหร่านเข้าสู่การเจรจาเพื่อป้องกันการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ พร้อมทั้งได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความมั่นคงในโลกไซเบอร์ และการสนับสนุนอิสราเอลในการแสวงหาสันติภาพที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ได้แจ้งเจตนารมณ์ที่จะขยายความร่วมมือด้านการค้ากับต่างประเทศ โดยตั้งเป้าหมายให้บรรลุผลเจรจา TPP ภายในปี ๒๕๕๖ และเริ่มเจรจา Comprehensive Transatlantic Trade and Investment Partnership กับสหภาพยุโรป และยืนยันที่จะส่งเสริมและร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตยในต่างประเทศ โดยได้ยกตัวอย่างการปฏิรูปสู่ประชาธิปไตยของเมียนมาร์

จากสุนทรพจน์ดังกล่าว มองได้ว่าในด้านการต่างประเทศ ภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือน่าจะเป็นจุดที่รัฐบาลสหรัฐฯ จะให้ความสนใจมากขึ้น เนื่องจากมีประเทศที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐฯ เช่น เยเมน ลิเบีย และโซมาเลีย และกับเสถียรภาพในตะวันออกกลาง เช่น อิสราเอล อียิปต์ ซีเรีย โดยประธานาธิบดีโอบามาได้ระบุว่า จะเยือนภูมิภาคดังกล่าวในเดือนมีนาคม ๒๕๕๖ และการเยือนต่างประเทศครั้งแรกของนายจอห์น เคอร์รี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ของนายโอบามา ก็คือการเยือนยุโรปและตะวันออกกลางตามลำดับเมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์-ต้นเดือนมีนาคม ๒๕๕๖

ในขณะเดียวกัน สุนทรพจน์ดังกล่าวก็ไม่ได้กล่าวถึงนโยบายต่อภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก หรือประเด็นเกี่ยวกับจีนนัก แต่ไปผูกโยงเข้ากับนโยบายเศรษฐกิจ อาทิ การเจรจา TPP และการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศเพื่อลดการลงทุนในจีน ซึ่งการยืนยันเรื่องการบรรลุผลการเจรจา TPP ในปีนี้ถือเป็นการย้ำท่าทีของสหรัฐฯ ที่จะเพิ่มปฏิสัมพันธ์ด้านการค้าการลงทุนกับ

ภูมิภาค นอกจากนี้ การที่ได้มีการกล่าวถึงเมียนมาร์เป็นการเฉพาะในบริบทของการส่งเสริมประชาธิปไตยในต่างประเทศ ทำให้มองได้ว่าสหรัฐฯ ยังคงให้ความสำคัญกับพัฒนาการของเมียนมาร์อย่างต่อเนื่อง เพื่อปูทางสู่การเอื้อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ทางเศรษฐกิจในการขยายโอกาสให้ภาคเอกชนสหรัฐฯ เข้าไปลงทุนในเมียนมาร์ได้มากขึ้น

นโยบายต่อเอเชียของ “โอบามา ๒” – เราขาดเอเชียไม่ได้

ดังนั้น เมื่อพิจารณาทั้งการกระทำของประธานาธิบดีโอบามา ควบคู่ไปกับสารการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาที่พอมองได้ว่า รัฐบาลโอบามาสมัยที่สองน่าจะดำเนินนโยบายต่อภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในลักษณะที่ต่อเนื่องจากสมัยแรก โดยมองว่าภูมิภาคนี้มีความสำคัญต่อสหรัฐอเมริกาในทางยุทธศาสตร์ความมั่นคงและเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนหนึ่งก็เพื่อเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเอง ขณะเดียวกันก็ต้องการคงหรือเพิ่มบทบาทและอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาค โดยเฉพาะในบริบทที่จีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจที่มีบทบาทและอิทธิพลอย่างสำคัญในภูมิภาค และอินเดียที่กำลังเจริญรุดตาม

เพราะปัจจัยเหล่านี้ รัฐบาลโอบามาจึงจะยังคงให้ความสำคัญสูงสุดกับการปฏิสัมพันธ์กับเอเชีย โดยเฉพาะกับจีนและอินเดียในฐานะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจพร้อม ๆ กับการโน้มน้าวให้จีนเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาทและความรับผิดชอบต่อประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นร้อนที่สามารถส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของภูมิภาค เช่น ปัญหาในคาบสมุทรเกาหลี และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ โดยจะให้ความสำคัญกับการดำเนินการผ่านกลไกในภูมิภาคที่สหรัฐฯ สนับสนุน เช่น ASEAN Regional Forum (ARF) และ East Asia Summit (EAS) Lower Mekong Initiative (LMI) และ TPP

อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายต่อภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในทางปฏิบัติจะต้องได้รับผลกระทบจากปัจจัยและข้อเท็จจริงหลายประการซึ่งมีสิทธิเบี่ยงเบนความสนใจและกำลังแรงของรัฐบาลสหรัฐฯ เช่น

๑. บทบาทของนายจอห์น เคอร์รี่ ที่ผ่านมานางฮิลลารี คลินตัน รัฐมนตรีต่างประเทศในรัฐบาลโอบามาสมัยแรก เป็นผู้ที่มีบทบาทสูงในการส่งเสริมความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทั้งในด้านการเดินทางมาภูมิภาคอย่างสม่ำเสมอ และการมีบทบาทโดยตรงในการผลักดันผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ อาทิ ความริเริ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง (Lower Mekong Initiative) หรือยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ E๓ (Economic Engagement Initiative) ที่สหรัฐฯ เสนอต่ออาเซียน ซึ่งแม้ว่านายจอห์น เคอร์รี่ รัฐมนตรีคนใหม่ จะเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคย

กับภูมิภาคเป็นอย่างดี จากประสบการณ์เป็นทหารสหรัฐฯ ในสมรภูมิสงครามเวียดนามในอดีต และต่อมาในฐานะสมาชิกและประธานคณะกรรมการต่างประเทศของวุฒิสภาสหรัฐฯ ตามลำดับ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า นายเคอร์รีจะให้ความสนใจต่อเอเชียเป็นพิเศษ หรือเทียบเท่าทางคลินตัน

ในการให้การต่อคณะกรรมการต่างประเทศของวุฒิสภาสหรัฐฯ ในช่วงการรับรองเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๕๖^๕ นายเคอร์รีได้กล่าวถึงนโยบายด้านการต่างประเทศที่เขาให้ความสำคัญ อาทิ การรื้อฟื้นการเจรจาสันติภาพตะวันออกกลางขึ้นมาใหม่ เพื่อแสวงหาสันติภาพอย่างยั่งยืน การแก้ไขปัญหาสงครามกลางเมืองในซีเรีย การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน รวมทั้งสถานการณ์ความไม่สงบในแอฟริกาตอนเหนือ ความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับรัสเซียและจีน ปัญหาในอัฟกานิสถานและปากีสถาน และนโยบายการทูตเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนนโยบายพลังงานสะอาดเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างงานในสหรัฐฯ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเด็นต่าง ๆ ในตะวันออกกลางเป็นสิ่งที่อยู่ในเรดาร์ของนายเคอร์รีมาก

นอกจากนั้น นายเคอร์รีได้ประกาศจะให้ความสำคัญกับนโยบาย economic statecraft ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งก็คือการดำเนินนโยบายต่างประเทศและการใช้การทูตในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจของสหรัฐฯ อาทิ การช่วยขยายการส่งออกของสหรัฐฯ เปิดตลาดใหม่และสร้างโอกาสให้ธุรกิจสหรัฐฯ โดยนายเคอร์รีได้เคยยกตัวอย่างการที่สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำประเทศไทยได้ช่วยส่งเสริมให้บริษัทสหรัฐฯ ได้รับสัมปทานการสร้างดาวเทียมดวงใหม่ของไทยในมูลค่ากว่า

---

^๕ สามารถอ่าน text ของคำให้การได้ที่ <http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/texttrans/2013/01/20130124141423.html#ixzz2IvnRWYtL>

๑๖๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยชนะคู่แข่งจากฝรั่งเศสและรัสเซีย และส่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในเชิงบวกถึงชุมชนสหรัฐฯ ทั้งทางฝั่งตะวันออกและตะวันตก^๖

๒. สถานะทางงบประมาณของรัฐบาลสหรัฐฯ รัฐบาลสมัยที่สองของประธานาธิบดีโอบามาเริ่มบริหารประเทศภายใต้บรรยากาศการขัดแย้งทางอุดมการณ์และทิศทางนโยบายอย่างรุนแรงในรัฐสภาสหรัฐฯ ระหว่างพรรคเดโมแครตของนายโอบามาที่คุมเสียงข้างมากในวุฒิสภา และพรรครีพับลิกันที่คุมเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องการผ่านงบประมาณประจำปีของรัฐบาล และผลสุดท้ายเมื่อต้นปี ๒๕๕๖ ก็ทำให้เกิดการตัดงบประมาณโดยอัตโนมัติข้ามทุกหน่วยงานของรัฐบาลกลาง (automatic sequestration) ตามกฎหมาย ๒๐๑๑ Budget Control Act ซึ่งแม้จะคาดการณ์ว่า รัฐบาลโอบามาและพรรคเดโมแครต

.....
๖ สุนทรพจน์ของนายเคอร์รีที่มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖
(<http://www.state.gov/secretary/remarks/2013/02/205021.htm>)

ในรัฐสภาน่าจะหาทางตกลงกับพรรครีพับลิกันของรัฐสภา เพื่อให้มีการผ่านงบประมาณประจำปีของรัฐบาลได้ แต่ก็ค่อนข้างแน่นอนว่าจะต้องมีการตัดงบประมาณบางส่วนเพื่อลดระดับการขาดดุลงบประมาณ ซึ่งน่าจะกระทบต่องบประมาณด้านการต่างประเทศและการทหาร และอาจมีผลในทางลบต่อประสิทธิภาพของรัฐบาลโอบามาในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ รวมทั้งต่อภูมิภาคเอเชีย อาทิ อาจต้องลดจำนวนกองเรือบรรทุกเครื่องบินที่ปฏิบัติหน้าที่ในภูมิภาคลง ลดการฝึกอบรมทางทหาร ลดจำนวนทุนการศึกษาและความช่วยเหลือทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น

๓. การสร้างมรดกทางการเมืองของประธานาธิบดี พิตีซาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ เป็นสมัยที่สองของนายโอบามา ที่หน้ารัฐสภาสหรัฐฯ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๖ มีประชาชนชาวอเมริกันเดินทางไปร่วมชมพิธีเพียงประมาณ ๘ แสนคน น้อยกว่า ๑.๘ ล้านคนที่ไปชมพิธีซาบานตนเป็นประธานาธิบดีสมัยแรกเมื่อปี ๒๕๕๒ มาก ซึ่งเป็นการสะท้อนสถานะการเป็นประธานาธิบดีสมัยสุดท้ายของนายโอบามาเป็นอย่างดี คือการขาดความสดใหม่ และเปี่ยมไปด้วยความหวังเหมือนเมื่อปี ๒๕๕๒ แต่ในขณะเดียวกันการเป็นประธานาธิบดีสมัยสุดท้าย ก็ย่อมเปิดโอกาสให้ประธานาธิบดีโอบามามุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างผลงานของตนเพื่อเป็นมรดกทางการเมืองสำหรับชนรุ่นหลัง (legacy) ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งหลายฝ่ายประเมินว่า ประเด็นที่นายโอบามาน่าจะให้ความสำคัญกับการสร้างผลงานมรดกทางการเมือง และจะทุ่มเทความพยายามในช่วงรัฐบาลสมัยที่สอง คือ การแสวงการสันติภาพที่ยั่งยืนในตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นเป้าหมายของประธานาธิบดีสหรัฐฯ มาหลายยุคหลายสมัย ในนัยผลงานของอดีตประธานาธิบดีจิมมี คาร์เตอร์ ในการช่วยให้อิสราเอลกับอียิปต์บรรลุ Camp David Accords เมื่อปี ๒๕๒๑ ซึ่งได้มีส่วนช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของนายคาร์เตอร์ในฐานะผู้ส่งเสริมสันติภาพในประชาคมระหว่างประเทศ จนได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในที่สุดเมื่อปี ๒๕๔๕

บทสรุป

สหรัฐฯ ไม่อาจไม่ให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกได้ แม้จะมีปัจจัยหรือประเด็นอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ดึงดูดความสนใจโดยเป้าประสงค์และความท้าทายของรัฐบาลโอบามาสมัยที่สองในการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคฯ ได้รับการสะท้อนเป็นอย่างดีเร็ว ๆ นี้ในคำให้การของนาย Joseph Yun เจ้าหน้าที่อาวุโสกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ต่อกรรมาธิการต่างประเทศของสภาผู้แทนราษฎรสหรัฐฯ ดังนี้

“In conclusion, Mr. Chairman, I would underscore that from a strategic perspective, as we continue to implement our strategic rebalance, we are acting in recognition of the emerging realities of the new Indo-Pacific world. Our commitment to the Asia-Pacific region is strong and irreversible, and we support and welcome the involvement of India and other countries of South Asia in the Asia-Pacific region as well. We face numerous challenges in continuing our involvement in the region, but the United States will also realize multiple benefits as well.”

๗ “The Rebalance to Asia: Why South Asia Matters” คำให้การของนาย Joseph Yun รักษาการผู้ช่วยรัฐมนตรีด้านการเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ต่อคณะอนุกรรมการด้านเอเชีย-แปซิฟิกของคณะกรรมการต่างประเทศ สภาผู้แทนราษฎรสหรัฐฯ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ (<http://www.state.gov/p/eap/rls/rm/2013/02/205208.htm>)

หมายเหตุ: บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน

RCEP & TPP:

โอกาสและความท้าทาย ของประเทศไทย

.....
นายไกรจักร อีรตยาสินนท์
กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ในช่วงปลายปี ๒๕๕๕ เราอาจได้ยินข่าวเกี่ยวกับการเข้าร่วมเจรจาความตกลงการค้าเสรีที่มีชื่อว่า RCEP (Regional Comprehensive Economic Partnership) และ TPP (Trans-Pacific Partnership) อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งหลายคน

อาจสงสัยว่าความตกลงทั้งสองฉบับนี้คืออะไร การเข้าเป็นสมาชิกของประเทศไทย จะมีผลให้ภาคธุรกิจต้องปรับตัวหรือมีโอกาสเพิ่มขึ้นมากนักน้อยแค่ไหน และภาคประชาชนจะได้รับประโยชน์หรือไม่ อย่างไร คำถามเหล่านี้คงจะเกิดขึ้นในใจหลาย ๆ ท่าน ไม่มากก็น้อย ในบทความนี้ เราจะมาทำความรู้จักกับความตกลงทั้งสองฉบับ และวิเคราะห์ถึงโอกาสและความท้าทายของประเทศไทยในการเจรจา

ก่อนที่เราจะมาทำความรู้จักกับความตกลง RCEP และ TPP ซึ่งเป็นความตกลงการค้าเสรีหรือที่มักเรียกกันติดปากว่า FTA (Free Trade Agreement) เราต้องทำความเข้าใจถึงบริบทของระบบการค้าระหว่างประเทศ ภายใต้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization – WTO) กันเสียก่อน เพื่อที่จะรู้ที่มาที่ไปของความตกลงการค้าเสรีเหล่านี้

ปัจจุบัน WTO มีสมาชิก ๑๕๘ ประเทศ (ลาวเป็นประเทศที่ ๑๕๘ ซึ่งเข้าเป็นสมาชิกในเดือน ก.พ. ๒๕๕๖) เป็นองค์กรหลักที่กำกับดูแลการค้าระหว่างประเทศ มีหน้าที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) เป็นเวทีให้สมาชิกเจรจาเปิดเสรีการค้าและกำหนดกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ โดยทำการเจรจาเป็นรอบ ๆ (รอบปัจจุบัน คือ การเจรจารอบโดฮา ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๔) ๒) บังคับใช้กลไกระงับข้อพิพาทระหว่างสมาชิก โดยผ่านองค์กรระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement Body – DSB) และ ๓) ตรวจสอบนโยบายการค้าของสมาชิก โดยผ่านกลไกทบทวนนโยบายการค้า (Trade Policy Review Mechanism – TPRM)

ถึงแม้ว่า WTO จะเป็นที่ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศว่าทำหน้าที่ใน ประการที่ ๒ และ ๓ ได้เป็นอย่างดี แต่ WTO กลับล้มเหลวในการผลักดันให้ สมาชิกหาข้อสรุปให้กับการเจรจารอบโดฮาได้ แม้ว่าจะเริ่มเจรจามานานกว่า ๑๑ ปีแล้วก็ตาม ด้วยเหตุนี้ สมาชิก WTO จึงได้หันมาให้ความสนใจกับ การเจรจา FTA กันมากขึ้นเรื่อย ๆ

ทำความรู้จัก FTA: RCEP & TPP

การเปิดเสรีการค้าภายใต้ FTA จะต่างจากการเปิดเสรีภายใต้ WTO เนื่องจากเป็นการเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศภาคีเท่านั้น โดยไม่เปิดให้กับ ประเทศอื่น ๆ ในขณะที่การเปิดเสรีภายใต้ WTO จะเป็นการเปิดตลาดให้กับ ประเทศสมาชิกที่เหลือทั้ง ๑๕๗ ประเทศ และในทางกลับกันก็จะสามารถเข้าสู่ ตลาดของทั้ง ๑๕๗ ประเทศได้ด้วย และโดยที่การเจรจา FTA ส่วนใหญ่ จะประกอบด้วยประเทศภาคีเพียงไม่กี่ประเทศ จึงมักเป็นที่เข้าใจกันว่า FTA สามารถเจรจาให้สำเร็จได้ง่ายกว่าการเจรจารอบโดฮา

หากสมาชิก WTO จะเจรจา FTA สักฉบับหนึ่ง สมาชิกนั้นต้องมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ WTO ทราบ เพื่อให้มีความโปร่งใสและช่วยให้สมาชิกอื่น ๆ ที่ไม่ได้เป็นภาคีของ FTA นั้น ๆ สามารถปรับตัวเพื่อรับผลกระทบได้แต่เนิ่น ๆ ทั้งนี้ ในช่วงระหว่าง ปี ค.ศ. ๑๙๔๘ – ๒๐๑๑ มี FTA (ที่แจ้งต่อ WTO และยังมีผลใช้บังคับ) ไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ ฉบับ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

สำหรับประเทศไทย ความตกลงการค้าเสรีไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด จนถึงปัจจุบัน เราได้ทำความตกลงในลักษณะนี้มาแล้วถึง ๑๑ ฉบับ^๑ คือ ระดับทวิภาคี ๕ ฉบับ (ไทย-ออสเตรเลีย ไทย-อินเดีย ไทย-ญี่ปุ่น ไทย-นิวซีแลนด์

---

๑ FTA บางฉบับอาจทำการเจรจาในส่วนของสินค้าแล้วเสร็จ แต่ยังคงอยู่ในระหว่างการเจรจา บทการค้าบริการและบทลงทุน เช่น FTA ไทย-เปรู และ อาเซียน-ญี่ปุ่น เป็นต้น

และ ไทย-เปรู)^๒ และภายใต้กรอบอาเซียนอีก ๖ ฉบับ (เขตการค้าเสรีอาเซียน อาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ อาเซียน-จีน อาเซียน-อินเดีย อาเซียน-ญี่ปุ่น และอาเซียน-เกาหลีใต้)

มาถึงตรงนี้ ท่านผู้อ่านคงพอที่จะเข้าใจแล้วว่า ความตกลงการค้าเสรีเป็นส่วนหนึ่งของระบบการค้าระหว่างประเทศ ที่มี WTO คอยกำกับดูแล อย่างไรก็ตาม จากความชะงักงันของการเจรจารอบโดฮา ทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมาให้ความสนใจกับ FTA มากขึ้น ซึ่ง FTA ที่อยู่ระหว่างการเจรจาและมีความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ (โดยวัดจากขนาดเศรษฐกิจของประเทศภาคีและปริมาณการค้า) คงหนีไม่พ้นความตกลง RCEP และ TPP นั่นเอง

RCEP (Regional Comprehensive Economic Partnership) เป็นความตกลงการค้าเสรีระหว่าง ๑๖ ประเทศ ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ (บรูไนฯ กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม) ออสเตรเลีย จีน อินเดีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และนิวซีแลนด์ ความตกลงนี้พัฒนามาจากแนวคิดที่จะจัดทำความตกลง ASEAN+๖ โดยสมาชิกทั้ง ๑๖ ประเทศ ได้แสดงเจตจำนงที่จะเริ่มเจรจา RCEP ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ และมีแผนที่จะเริ่มเจรจาจริงในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ โดยตั้งเป้าหมายที่จะเจรจาให้แล้วเสร็จในปี ๒๕๕๘

ที่นี่ เราทำความรู้จัก TPP กันบ้าง

TPP (Trans-Pacific Partnership) เป็นความตกลงการค้าเสรีระหว่าง ๑๑ ประเทศ ซึ่งประกอบด้วยออสเตรเลีย บรูไนฯ ชิลี แคนาดา มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ เปรู สิงคโปร์ สหรัฐอเมริกา และเวียดนาม จุดเริ่มต้นของ

.....
๒ FTA ไทย-ชิลี ได้มีการเจรจากันมาตั้งแต่ต้นปี ๒๕๕๔ และคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๖

TPP เริ่มมาจาก บรูไนฯ ซิลี นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ (P๔ – ภาคี ๔ ประเทศ) หันมาเจรจา FTA กันเมื่อปี ๒๕๔๘ ต่อมา เมื่อปี ๒๕๕๓ ออสเตรเลีย มาเลเซีย เปรู สหรัฐอเมริกา และเวียดนาม ตกลงใจเข้าร่วมการเจรจาดังกล่าว (กลายเป็น P๙) และเมื่อปลายปี ๒๕๕๕ แคนาดาและเม็กซิโกก็ได้เข้าร่วมการเจรจา เป็นสองประเทศล่าสุด โดยประเทศสมาชิกมีความตั้งใจที่จะเจรจาให้แล้วเสร็จ ในเดือนตุลาคมของปี ๒๕๕๖ ใครได้ ใครเสีย

แน่นอนว่า เมื่อ RCEP และ TPP เสร็จแล้วเสร็จ ก็จะมีผลกระทบต่อ ประเทศภาคีและประเทศนอกภาคีเป็นอย่างมาก ผลกระทบที่ว่านี้จะแตกต่างกัน ออกไป ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยด้วยกัน

ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศนอกภาคีมีแนวโน้มที่จะเป็นผลเสีย เนื่องจากประเทศภาคีจะให้สิทธิประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนที่ดีกว่าแก่ ประเทศในภาคี เช่น ภายใต้เขตการค้าเสรีไทย-เปรู ผู้ส่งออกเปรูสามารถส่งออก สินค้ามายังไทยได้โดยไม่ต้องเสียภาษี ขณะที่ผู้ส่งออกจากอูรุกวัยไม่สามารถ ทำได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ส่งออกอูรุกวัยส่งออกมายังไทยได้น้อยลงกว่าเดิม เพราะ ราคาสินค้า (บวกภาษี) สูงกว่าสินค้าจากเปรูที่ไม่ต้องเสียภาษี ดังนั้น ประเทศ นอกภาคีจึงมีแนวโน้มที่จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันกับประเทศภาคี นั้นเอง

สรุปว่า ในทางทฤษฎีแล้ว ประเทศนอกภาคีมีแนวโน้มที่จะเสียประโยชน์ จึงไม่น่าแปลกใจที่ประเทศนอกภาคีมักจะปรับตัวรับผลกระทบจาก FTA หนึ่ง ๆ โดยการจัดทำ FTA กับประเทศภาคีของ FTA นั้น ๆ เช่น การที่ประเทศสมาชิก อาเซียนทยอยจัดทำ FTA ระดับทวิภาคีกับญี่ปุ่น หลังจากสิงคโปร์และมาเลเซีย ได้จัดทำ FTA กับญี่ปุ่นสำเร็จในปี ๒๕๔๕ และ ๒๕๔๘ ตามลำดับ^๓

---

๓ ลำดับการจัดทำ FTA กับญี่ปุ่นของประเทศสมาชิกอาเซียน ตามเวลาที่ความตกลง มีผลบังคับใช้ ดังนี้ ไทย (พ.ย. ๒๕๕๐) บรูไนฯ (ก.ค. ๒๕๕๑) อินโดนีเซีย (ก.ค. ๒๕๕๑) ฟิลิปปินส์ (ธ.ค. ๒๕๕๑) และเวียดนาม (ต.ค. ๒๕๕๒)

ในทางกลับกัน ในการเปิดเสรีภายใต้ FTA ประเทศภาคีจะสามารถทำการค้าขายและแลกเปลี่ยนการลงทุนระหว่างกันได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การพิจารณาว่า FTA หนึ่ง ๆ ให้ประโยชน์แก่ประเทศภาคีใดภาคีหนึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายและมีวิธีคิดได้หลากหลาย ซึ่งบางครั้ง เราอาจให้ความสำคัญกับค่าตัวเลขใดตัวเลขหนึ่ง เช่น ตัวเลขการส่งออกสินค้าจากไทยไปอินเดียที่เพิ่มขึ้นหลังจากการจัดทำ FTA ไทย-อินเดีย เป็นต้น แต่ว่าตัวเลขการส่งออก “สินค้า” ก็อาจไม่เพียงพอที่จะใช้ตัดสินว่า FTA ไทย-อินเดีย ให้ประโยชน์ต่อไทยจริง ๆ และมากเท่าใด โดยเฉพาะเมื่อคิดรวมถึง “การค้าบริการ” และ “การลงทุน”^๔

ดังนั้น การพิจารณาว่า FTA หนึ่ง ๆ จะให้ประโยชน์แก่ประเทศภาคีใดภาคีหนึ่ง อาจมีตัวชี้วัดได้ หลายตัว ซึ่งทำให้ยากต่อการคิดคำนวณ และหลายครั้งตัวชี้วัดบางตัวอาจมีความคลาดเคลื่อนหรือยากที่จะเก็บรวบรวมในเชิงสถิติ เช่น ปริมาณการค้าบริการระหว่างประเทศ เป็นต้น

นอกจากการพิจารณาในเชิงปริมาณแล้ว ยังมีการพิจารณาในเชิงคุณภาพอีกด้วย (เช่น ความร่วมมือในด้านการส่งเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นต้น) ซึ่งทำให้การพิจารณาว่า FTA หนึ่ง ๆ ให้ประโยชน์ต่อไทยหรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่ยากและมีความซับซ้อนมาก

ข้อห่วงกังวลหลัก ๆ ของภาคธุรกิจไทยต่อการเจรจา FTA คือ การแข่งขันที่จะเพิ่มขึ้นจากการเปิดเสรีการค้าภายใต้ FTA โดยเฉพาะในส่วนของสินค้าอ่อนไหว (เช่น สินค้าเกษตร เป็นต้น) และในส่วนของภาคบริการและการลงทุน ในทางกลับกัน ผู้ส่งออก-นำเข้าของไทยอาจได้รับผลประโยชน์จากการเปิดเสรีการค้าภายใต้ FTA เนื่องจากอัตราภาษีที่ต่ำลงและกฎเกณฑ์ที่เอื้อต่อการทำธุรกิจระหว่างประเทศภาคี นอกจากนี้ ภาคประชาชนก็จะได้รับประโยชน์จากการที่สินค้าและบริการที่นำเข้าจากประเทศภาคีมีราคาถูกลงเช่นกัน

---

^๔ FTA ไทย-อินเดีย อยู่ระหว่างการเจรจาบริการและการลงทุน ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๖

จะเห็นได้ว่า การมี FTA สักหนึ่งฉบับ อาจมีผลดีและผลเสียต่อภาคส่วนต่าง ๆ ของไทยแตกต่างกัน สิ่งที่สำคัญสำหรับรัฐบาล คือ จะทำอย่างไรที่จะให้ผลกระทบโดยรวมเป็นบวกกับประเทศ (ถ้าผลกระทบโดยรวมไม่เป็นบวกก็ไม่ควรเจรจาตั้งแต่ต้น) และจะมีมาตรการที่จะช่วยเหลือหรือเยียวยาภาคส่วนที่ได้รับผลเสียจาก FTA ได้อย่างไร

RCEP และ TPP จะทำให้เราต้อง กังวลกันมากแค่ไหน

สำหรับ RCEP มีข้อห่วงกังวลว่า ความตกลงนี้จะให้ประโยชน์อะไรเพิ่มเติม (value-added) จาก FTA ASEAN+๑ ที่อาเซียนได้จัดทำกับทั้ง ๖ ประเทศ แล้ว การที่อาเซียนมีความตกลง ASEAN+๑ กับออสเตรเลีย จีน อินเดีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และนิวซีแลนด์ นั้น ทำให้อาเซียนได้เปรียบประเทศทั้ง ๖ เนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนกลายเป็น “hub” (“ศูนย์กลาง”) และประเทศทั้ง ๖ เป็น “spokes” (“หัวเมือง”) ในการค้าระหว่างกัน

ความสัมพันธ์ “hub-and-spokes” คืออะไร เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผมขอยกตัวอย่างผู้ส่งออกชาวอินเดียยังต้องเสียภาษีเมื่อส่งสินค้าไปขายที่ออสเตรเลีย เพราะว่าอินเดียไม่มี FTA กับออสเตรเลีย แต่เนื่องจากทั้งสองประเทศมี FTA กับอาเซียน ผู้ส่งออกชาวอินเดียอาจหันมาตั้งฐาน

การผลิตสินค้าในสมาชิกอาเซียนเพื่อใช้ประโยชน์จาก ๑) FTA อาเซียน-อินเดีย (นำเข้าวัตถุดิบจากอินเดียเข้ามาในอาเซียนโดยไม่เสียภาษี) และ ๒) FTA อาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (ส่งสินค้าที่ผลิตเสร็จแล้วจากอาเซียนไปยังออสเตรเลียโดยไม่เสียภาษี) สถานการณ์เช่นนี้ เราจะถือว่าอาเซียนว่าเป็น “hub” ส่วนอินเดียและออสเตรเลียเป็น “spokes” ซึ่งจะทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถดึงดูดการค้าและการลงทุนจากประเทศ ที่เป็น “spokes” ได้

การจัดทำ RCEP จึงจะมีผลให้ความสัมพันธ์ “hub-and-spokes” ระหว่างอาเซียนกับทั้ง ๖ ประเทศ เปลี่ยนไป เนื่องจากภายใต้ RCEP ออสเตรเลีย จีน อินเดีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และนิวซีแลนด์ จะสามารถทำการค้าและการลงทุนระหว่างกันได้โดยเสรี ดังนั้น อาเซียนก็จะสูญเสียความได้เปรียบจากการเป็น “hub” ไป อย่างไรก็ตาม ผู้สนับสนุน RCEP เห็นว่า การที่ RCEP เป็นความตกลงการค้าเสรีที่มีตลาดขนาดใหญ่มากนั้น น่าจะทำให้การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกทั้ง ๑๖ ประเทศ มีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างมาก และหักล้างกับการที่อาเซียนจะต้องสูญเสียความได้เปรียบจากการเป็น “hub” ไป

นอกจากนี้ ยังมีความกังวลว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง FTA ASEAN+๑ ที่มีอยู่กับ RCEP จะเป็นเช่นไร เนื่องจากการมี FTA ให้เลือกใช้หลายฉบับสำหรับประเทศคู่ค้าหนึ่ง ๆ นั้น อาจทำให้เกิดความสับสนและเพิ่มต้นทุนให้กับภาคธุรกิจ ซึ่งจะทำให้ประเทศภาคีได้ประโยชน์จาก RCEP ไม่มากเท่าที่ควร

สำหรับข้อห่วงกังวลที่สำคัญข้อหนึ่งของ TPP คือ มาตรฐานการให้การคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาที่สูงมาก โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขยายระยะเวลาของสิทธิบัตรยา (patent) และการควบคุมการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (data exclusivity) ซึ่งหลายฝ่ายกังวลว่าจะกระทบต่อการเข้าถึงยาของคนไทยด้วยราคาที่สูงจนคนทั่วไปไม่สามารถซื้อได้ และรัฐบาลจะไม่สามารถบังคับใช้สิทธิบัตร (compulsory licensing – CL) ได้ ข้อห่วงกังวลนี้ เป็นข้อห่วงกังวลที่ละเอียดอ่อน และเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การเจรจา FTA ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ต้องล้มเลิกไปเมื่อปี ๒๕๔๔

ข้อห่วงกังวลอีกข้อหนึ่งสำหรับ TPP คือ การที่ประเทศไทยอาจจะต้องเปิดเสรีการค้าในภาคบริการและการลงทุนในระดับที่สูงมาก ซึ่งสหรัฐอเมริกาผลักดันมาโดยตลอดภายใต้ความตกลงการค้าเสรีของตน นอกจากนี้ ภาคธุรกิจไทยยังจะต้องปรับตัวเพื่อให้ผ่านมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและแรงงานที่ระบุไว้ใน TPP ซึ่งคาดว่าจะมีระดับสูง และส่งผลต่อต้นทุนการผลิตอย่างแน่นอน

โอกาสของไทยใน RCEP และ TPP

มาถึงตรงนี้ ก็พอจะเห็นได้ว่า RCEP และ TPP มีศักยภาพที่จะสร้างโอกาสให้กับภาคธุรกิจและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อเศรษฐกิจไทย แต่ในขณะเดียวกันก็มีความท้าทายไม่น้อยที่เราจะต้องคิด วิเคราะห์ และพิจารณากันอย่างรอบคอบ เพื่อให้ประเทศได้ประโยชน์สูงสุดจากความตกลงทั้งสอง (ในกรณีของ TPP ถ้าผลกระทบโดยรวมเป็นบวกกับประเทศ และประเทศไทยตัดสินใจเข้าร่วมเจรจา)

อย่างไรก็ตาม กระบวนการและขั้นตอนในการเจรจาความตกลงทั้งสองมีความแตกต่างกัน และอาจส่งผลต่อยุทธศาสตร์และท่าทีของประเทศไทย

สำหรับ RCEP ประเทศไทย ในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นหนึ่งในประเทศภาคีอยู่แล้ว และสามารถรักษาท่าทีและผลประโยชน์ของไทยได้จากกระบวนการเจรจาที่กำลังจะเริ่มขึ้น

แต่สำหรับ TPP ประเทศไทยยังถือว่าเป็นประเทศนอกภาคีและไม่สามารถมีอิทธิพลใด ๆ ต่อการเจรจาที่ประเทศสมาชิกทั้ง ๑๑ ประเทศ กำลังดำเนินการอยู่เลย

ถึงแม้ว่าเราจะได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะเข้าร่วมการเจรจา TPP ในระหว่างการเยือนประเทศไทยของประธานาธิบดี บารัค โอบามา เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๕ ก็ไม่ได้หมายความว่าประเทศไทยจะสามารถเข้าร่วมการเจรจา TPP ได้เลย ในความเป็นจริง มีกระบวนการสองอย่างที่จะต้องเกิดขึ้นเสียก่อน คือ ๑) ประเทศสมาชิกทั้ง ๑๑ ประเทศ จะต้องมีฉันทามติให้ประเทศไทยเข้าร่วม และ ๒) รัฐบาลต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดภายใต้มาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐^๕ ซึ่งกระบวนการทั้งสองนี้อาจใช้เวลาอีกนานพอสมควรทีเดียว ดังนั้น การเข้าร่วมเจรจา TPP ของประเทศไทย จึงยังคงต้องใช้เวลาและอาจมีความไม่แน่นอนอีกมาก

ประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่มีการพูดถึงในการเปรียบเทียบ RCEP และ TPP คือ การที่ RCEP เป็นความตกลงที่จีนให้ความสำคัญ ในขณะที่ TPP เป็นความตกลงที่สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญ สำหรับไทยนั้น ประเทศทั้งสอง

๕ มาตรา ๑๙๐ วรรค ๒ ระบุไว้ว่า หนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ (ซึ่งรวมถึง FTA) ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาต่อการประกอบการเจรจา เสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินการเจรจาได้

เป็นคู่ค้าอันดับต้น ๆ ของเรา และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า ประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ “รักพี่เสียดายน้อง” เราเองก็อยากที่จะเพิ่มการค้าและการลงทุนกับจีนผ่านทาง RCEP และกับสหรัฐอเมริกาผ่านทาง TPP

อย่างไรก็ตาม เป็นที่เข้าใจว่า จีนคงจะไม่เข้าร่วม TPP ในอนาคตอันใกล้ (เนื่องจากมาตรฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งผลักดันโดยสหรัฐอเมริกา) ในขณะที่สหรัฐอเมริกาก็คงจะไม่เข้าร่วม RCEP ในอนาคตอันใกล้เช่นกัน (เนื่องจาก RCEP เป็นความตกลงระหว่าง ASEAN+๖) นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกายังมีนโยบายที่จะไม่เจรจา FTA อื่น ๆ นอกจาก TPP ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการที่จะมี FTA กับสหรัฐอเมริกา TPP ก็ดูเหมือนจะเป็นหนทางเดียวในขณะนี้

ทั้งจีนและสหรัฐอเมริกต่างก็ให้ความสำคัญต่อภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหลังจากวิกฤตการเงินแฮมเบอร์เกอร์เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๘ ที่ลุกลามจนกลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจโลก ในขณะที่ทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ตลาดในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (โดยเฉพาะเอเชีย) กลับรอดพ้นมาได้และมีความโดดเด่นเพิ่มมากขึ้น จึงไม่น่าแปลกใจว่า ทั้งจีนและสหรัฐอเมริกาต้องการที่จะใช้ RCEP และ TPP ในการเพิ่มโอกาสและบทบาทของตนในภูมิภาคนี้

สำหรับประเทศไทยนั้น เราคงจะต้องวางตัวให้เหมาะสม แต่เนื่องจากการเข้าร่วมเจรจา TPP ของไทยยังต้องผ่านกระบวนการอีกมาก การเปรียบเทียบระหว่าง RCEP และ TPP บนเหตุผล “จีน-สหรัฐอเมริกา” คงยังไม่จำเป็นในขณะนี้

สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับรัฐบาลน่าจะเป็นการหาทำที่ชัดเจนในการเจรจา RCEP (และ TPP ในอนาคต) โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนที่ถูกต้อง นอกจากนี้การบูรณาการนโยบาย FTA กับ แผนการพัฒนาประเทศก็เป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อที่จะได้วางยุทธศาสตร์ทั้ง ระยะสั้น และระยะยาวได้อย่างถูกต้อง เช่น การส่งเสริมและพัฒนาแรงงานคุณภาพ การมีนโยบายที่จะพัฒนาระบบขนส่งแบบรางและถนนระหว่างตะวันออก- ตะวันตก และ เหนือ-ใต้ ของประเทศ เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี ๒๕๕๘ และ RCEP (เมื่อเจรจา แล้วเสร็จ) ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรองรับการขนส่งสินค้าในภูมิภาค ได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (ศูนย์กลางโลจิสติกส์)

ท้ายสุด รัฐบาลควรจะให้ความรู้และอำนวยความสะดวกให้กับภาคธุรกิจ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จาก FTA ที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ และที่สำคัญ รัฐต้อง ไม่ลืมที่จะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือและเยียวยาผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอและยั่งยืน 🌐

สถานการณ์ใน คาบสมุทรเกาหลี: ปัญหาที่แก้ไม่ตกจริงหรือ*

.....
ณัฐพล ทรัพย์สินสุนทร

นักการทูตชำนาญการ กองเอเชียตะวันออก ๔ กรมเอเชียตะวันออก

เมื่อเอ่ยถึงสถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี หลายคนคงจะคิดถึงปัญหาโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และการพัฒนาขีปนาวุธของเกาหลีเหนือขึ้นเป็นครั้งแรกที่ผ่านมา เกาหลีเหนือทดลองอาวุธนิวเคลียร์มาแล้ว ๓ ครั้ง ในปี ๒๕๔๙ ปี ๒๕๕๒ และล่าสุดในปี ๒๕๕๖ นี้ และนับตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ เกาหลีเหนือได้ทดลองขีปนาวุธมาเป็นระยะ ทั้งขีปนาวุธวิสัยกลางและวิสัยไกล รวมทั้งการเพิ่มสมรรถนะของกองทัพอากาศและยุทธโศปกรณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลี และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ สื่อมวลชนต่าง ๆ ก็มักให้ความสนใจเสนอข่าวในประเด็นดังกล่าวเป็นพิเศษทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า สถานการณ์ความตึงเครียดในคาบสมุทรเกาหลีเกิดขึ้นจากการกระทำของเกาหลีเหนือเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เราควรที่จะพิจารณาความเป็นมาของประเด็นปัญหาสถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลีตั้งแต่เริ่มต้น และตั้งคำถามว่า เพราะเหตุใดเกาหลีเหนือถึงต้องขวนขวายที่จะเสริมสร้างอำนาจทางการทหารของตนในลักษณะที่เป็นนโยบายแห่งชาติว่านโยบายการทหารต้องมาก่อน (Military First Policy) และเราจะหาทางออกของเรื่องนี้อย่างไรต่อไป

.....
* บทความนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน

รากเหง้าของปัญหา

ในภาษาเกาหลีมีการขนานนามคาบสมุทรเกาหลีว่าเป็น “ดินแดนรุ่งอรุณอันสงบสุข” (Land of the Morning Calm) ซึ่งบ่งบอกถึงความงดงามทางธรรมชาติที่สงบเงียบ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่อดีต คาบสมุทรเกาหลีเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างจีน รัสเซีย และญี่ปุ่น รวมทั้งยังเป็นทางออกทะเลที่สำคัญ โดยกล่าวกันว่า ประเทศที่สามารถครอบครองดินแดนดังกล่าวได้จะสามารถควบคุมเส้นทางยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือได้ทั้งหมด ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ในภูมิภาคจึงต่างแข่งขันกันเพื่อมีอิทธิพลเหนือดินแดนแห่งนี้ ประวัติศาสตร์ของประเทศเกาหลีจึงเต็มไปด้วยสงครามแย่งชิงอำนาจระหว่างประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะระหว่างจีน ญี่ปุ่น และรัสเซีย รวมถึงสหรัฐอเมริกาด้วยในเวลาต่อมา

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ คาบสมุทรเกาหลีถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนที่เส้นขนานที่ ๓๘ เนื่องจากสหภาพโซเวียตเป็นผู้ปลดอาวุธญี่ปุ่นทางตอนเหนือ และสหรัฐฯ เป็นผู้ปลดอาวุธญี่ปุ่นทางตอนใต้ ซึ่งต่อมาพื้นที่บริเวณตอนเหนือของเส้นขนานนี้ก็ได้ถูกสถาปนาขึ้นเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีหรือเกาหลีเหนือซึ่งปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์ซึ่งมี

ประเทศพันธมิตรสำคัญ คือ สหภาพโซเวียตและจีน ในขณะที่ประเทศที่อยู่ใต้เส้นขนานก็ถูกสถาปนาขึ้นเป็นสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ซึ่งปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย มีสหรัฐฯ เป็นพันธมิตรที่สำคัญ โดยรัฐบาลที่ตั้งขึ้นใหม่ของทั้งสองเกาหลีต่างมีนโยบายที่จะรวมประเทศโดยยึดถือแนวทางของตนเป็นหลักจึงนำมาซึ่งการกระทบกระทั่งทางพรมแดนระหว่างกันเป็นระยะจนในที่สุดได้นำไปสู่การเกิดขึ้นของสงครามเกาหลี ในช่วงปี ๒๔๙๓ - ๒๔๙๖ ซึ่งเกาหลีเหนือส่งกองทัพบุกลงมายังเกาหลีใต้และสามารถบุกยึดกรุงโซลได้เพียงไม่กี่วัน และกองทัพเกาหลีเหนือสามารถยึดครองพื้นที่ของเกาหลีใต้ได้เกือบหมดยกเว้นพื้นที่บริเวณรอบ ๆ นครปูซานทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ จนกระทั่งกองกำลังสหประชาชาตินำโดยกองทัพสหรัฐฯ เข้ามาร่วมรบผลักดันเกาหลีเหนือให้ล่าถอยกลับไป และต่อมามีกองทัพของจีนเข้าร่วมรบกับฝ่ายเกาหลีเหนือทำให้การสงครามยืดเยื้อออกไป แต่ในที่สุดสงครามเกาหลีก็ยุติลงในปี ๒๔๙๖ โดยทั้งสองฝ่ายได้จัดทำข้อตกลงหยุดยิงระหว่างกองกำลังสหประชาชาติกับกองทัพจีนและเกาหลีเหนือ และได้จัดตั้งเขตปลอดทหาร (Demilitarized Zone: DMZ) ขึ้นมาโดยทั้งสองฝ่ายร่วมกันดูแล

สงครามดังกล่าวถือเป็นการทำลายล้างระหว่างคนชาติเดียวกันที่ได้สร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อทั้งสองประเทศ บ้านเมืองถูกทำลายและประชาชนกว่าหลายล้านคนต้องล้มตาย

ปัจจุบันดูเหมือนว่าสงครามเกาหลีได้ยุติไปแล้วกว่า ๖๐ ปี แต่ในทางเทคนิคยังสามารถเรียกได้ว่าทั้งฝ่ายเกาหลีเหนือกับฝ่ายสหรัฐฯ และเกาหลีใต้ยังคงอยู่ในสถานะสงคราม เนื่องจากยังไม่ได้มีการทำสนธิสัญญาสันติภาพระหว่างกันเพื่อยุติสถานะความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างเป็นทางการ ดังนั้น ในปัจจุบันสถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลียังมีการเผชิญหน้าและการปะทะกำลังกันเป็นระยะ ๆ โดยมีเหตุการณ์สำคัญ ๒ ครั้งคือ (๑) กรณีเรือรบขอนันของเกาหลีใต้ถูกตอร์ปิโดยิงจนอัปปางลงที่บริเวณใกล้เส้นพรมแดนทางทะเลระหว่างเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือในทะเลตะวันตก (ทะเลเหลือง) เมื่อมีนาคม ๒๕๕๓ ส่งผลให้นักเรียนนายเรือของเกาหลีใต้เสียชีวิตกว่า ๔๖ นาย ซึ่งเกาหลีใต้เชื่อว่าเป็นการกระทำของเกาหลีเหนือ และ (๒) เหตุการณ์เกาหลีเหนือยิงปืนใหญ่ถล่มเกาะยอน-พยองของเกาหลีใต้ในบริเวณใกล้เส้นพรมแดนทางทะเลระหว่างเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือในทะเลตะวันตก (ทะเลเหลือง) เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ ส่งผลให้นายทหาร ๒ นายและประชาชน ๒ คนเสียชีวิต การปะทะดังกล่าวนับเป็นเหตุการณ์การเผชิญหน้าที่ร้ายแรงที่สุดนับตั้งแต่การยุติสงครามเกาหลีเป็นต้นมา

จักร์ลคิม อิล ชุง กรุงเปียงยาง

เราจึงเห็นได้ว่าปัญหาในคาบสมุทรเกาหลีที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองที่ไม่ได้รับการแก้ไขมาตั้งแต่สมัยสงครามเกาหลี ไปถึงช่วงสงครามเย็น นำไปสู่การเผชิญหน้าและความหวาดระแวงซึ่งกันและกันมาจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาหลีเหนือมีความหวั่นเกรงว่าสหรัฐฯ มีเป้าหมายที่จะล้มล้างระบอบการปกครองของเกาหลีเหนือ เช่นเดียวกับอัฟกานิสถาน อิรัก และลิเบีย จึงนำไปสู่การทุ่มเทงบประมาณส่วนใหญ่ไปในการเสริมสร้างสมรรถนะของกองทัพ ตลอดจนการครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงและการอยู่รอดของประเทศจากการโจมตีของประเทศศัตรู เช่น สหรัฐฯ และเกาหลีใต้ จึงทำให้การพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทำได้อย่างจำกัด จนนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การขาดแคลนอาหาร พลังงาน สิทธิมนุษยชน การลี้ภัยออกนอกประเทศ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความล้มเหลวในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ ฯลฯ โดยได้ยื่นกรณที่จะพัฒนาโครงการอาวุธนิวเคลียร์อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ฟังเสียงคัดค้านจากประชาคมโลก

บทบาทประเทศไทยต่อสถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศแรก ๆ ในจำนวน ๑๖ ประเทศที่ส่งกองกำลังทหารเข้าร่วมสงครามเกาหลีภายใต้กองกำลังสหประชาชาติในปี ๒๔๙๓ - ๒๔๙๖ รวมทั้งสิ้น ๒๓ ผลัด กำลังพล ๑๑,๗๘๖ นาย เสียชีวิต ๑๓๖ นาย และไทยถอนกำลังทหารหลักออกจากเกาหลีใต้ในปี ๒๕๑๕ เนื่องจากเห็นว่าสถานการณ์คาบสมุทรเกาหลีมีเสถียรภาพขึ้น แต่ไทยยังคงจัดส่งนายทหารติดต่อประจำคณะกรรมาธิการหยุดยิงทางทหาร และเจ้าหน้าที่หน่วยแยกกองทัพบกไทยประจำกองร้อยทหารเกียรติยศ (Honour Guard) ประมาณ ๖ - ๗ นาย อยู่ที่กองบัญชาการสหประชาชาติ ณ กรุงโซล เพื่อดำรงการติดต่อทางทหารและการมีส่วนร่วมในการรักษาสันติภาพบนคาบสมุทรเกาหลีมาจนถึงปัจจุบัน

ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ โดยไทยและเกาหลีใต้ได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๑ และต่อมาสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๑๘ โดยที่ผ่านมาประเทศไทยได้ดำเนินนโยบายกระชับความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาที่เกิดปัญหานิวเคลียร์ขึ้นในคาบสมุทรเกาหลี ในช่วงปลายปี ๒๕๔๕ ประเทศไทยมีจุดยืนที่จะสนับสนุนการแก้ไขปัญหา โดยสันติวิธีผ่านการเจรจาหารือ และสนับสนุนการรักษาสันติภาพและเสถียรภาพในคาบสมุทรเกาหลี ทั้งนี้ ไทยคาดหวังที่จะเห็นคาบสมุทรเกาหลีเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ นอกจากนี้ ไทยได้กระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีที่ใกล้ชิดกับเกาหลีเหนือเพื่อผลักดันให้เกาหลีเหนือกลับสู่การหารือกับประชาคมระหว่างประเทศ โดยไทยได้เป็นผู้เชิญให้เกาหลีเหนือเข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ASEAN Regional Forum (ARF) ครั้งที่ ๗ ที่กรุงเทพฯ เมื่อปี ๒๕๔๓ เพื่อคลี่คลายวิกฤตการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี และได้พยายามโน้มน้าวให้เกาหลีเหนือกลับเข้าสู่กิจกรรมในกรอบ ARF

ความพยายามในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ ในคาบสมุทรเกาหลี

นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ ที่เกาหลีเหนือระงับความร่วมมือให้เจ้าหน้าที่ของ International Atomic Energy Agency (IAEA) เข้าไปตรวจสอบโครงการนิวเคลียร์ในเกาหลีเหนือ และยังได้เดินหน้าโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์โดยไม่ฟังเสียงคัดค้านจากประชาคมโลก ประเทศที่เกี่ยวข้องได้พยายามจัดการเจรจา ๓ ฝ่ายระหว่างจีน สหรัฐฯ และเกาหลีเหนือเพื่อแก้ไขปัญหา จนขยายไปสู่การเจรจา ๖ ฝ่าย โดยรวมเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และรัสเซีย ทั้งนี้ ได้มีการเจรจาไปแล้ว ๖ รอบในช่วงปี ๒๕๔๖ – ๒๕๕๐ แต่ไม่ค่อยมีผลคืบหน้าเท่าที่ควร โดยประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการเจรจา ได้แก่ สหรัฐฯ เกาหลีเหนือ และจีน ในขณะที่

หอคอยจูเซ่ กรุงเทพมหานคร

บทบาทของรัสเซีย เกาหลีใต้และญี่ปุ่นเริ่มลดลง ล่าสุด สถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลีมีแนวโน้มตึงเครียดมากขึ้น โดยเกาหลีเหนือประกาศที่จะไม่เข้าร่วมการเจรจา ๖ ฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาอาวุธนิวเคลียร์ และได้ประกาศยกเลิกข้อตกลงหยุดยิงของสงครามเกาหลีแต่เพียงฝ่ายเดียว

ในปัจจุบัน การกลับสู่การเจรจาของประเทศสมาชิกการเจรจา ๖ ฝ่ายก็ไม่มีผลคืบหน้า เพราะปัญหาคือที่แท้จริงไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งสิ่งที่เกาหลีเหนือกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าต้องการจัดทำสนธิสัญญาสันติภาพ เพื่อยุติสถานะสงครามและปรับสถานะความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และให้มีการยกเลิกมาตรการลงโทษ (sanctions) ของประชาคมโลกที่มีต่อเกาหลีเหนือก่อนเป็นอันดับแรก แล้วจึงจะกลับคืนสู่โต๊ะเจรจา ในขณะที่ สหรัฐฯ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น รวมทั้งจีนและรัสเซียอยากเห็นเกาหลีเหนือกลับสู่การเจรจา ๖ ฝ่ายก่อน เพื่อหาทางให้เกาหลีเหนือยุติโครงการนิวเคลียร์หลังจากนั้นจึงจะหารือเรื่องสนธิสัญญาสันติภาพ และยกเลิกมาตรการลงโทษ

ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนี้ คือการแก้ปัญหาความหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจกันระหว่างเกาหลีเหนือกับสหรัฐฯ และประเทศที่เกี่ยวข้องโดยอาจเริ่มต้นในลักษณะ ๒ ช่องทางพร้อมกันไป ได้แก่ (๑) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับเกาหลีเหนือ (constructive engagement) ในระดับรัฐบาลและระดับประชาชน ทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนในระดับประชาชน การให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา โดยเฉพาะในสาขาที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา

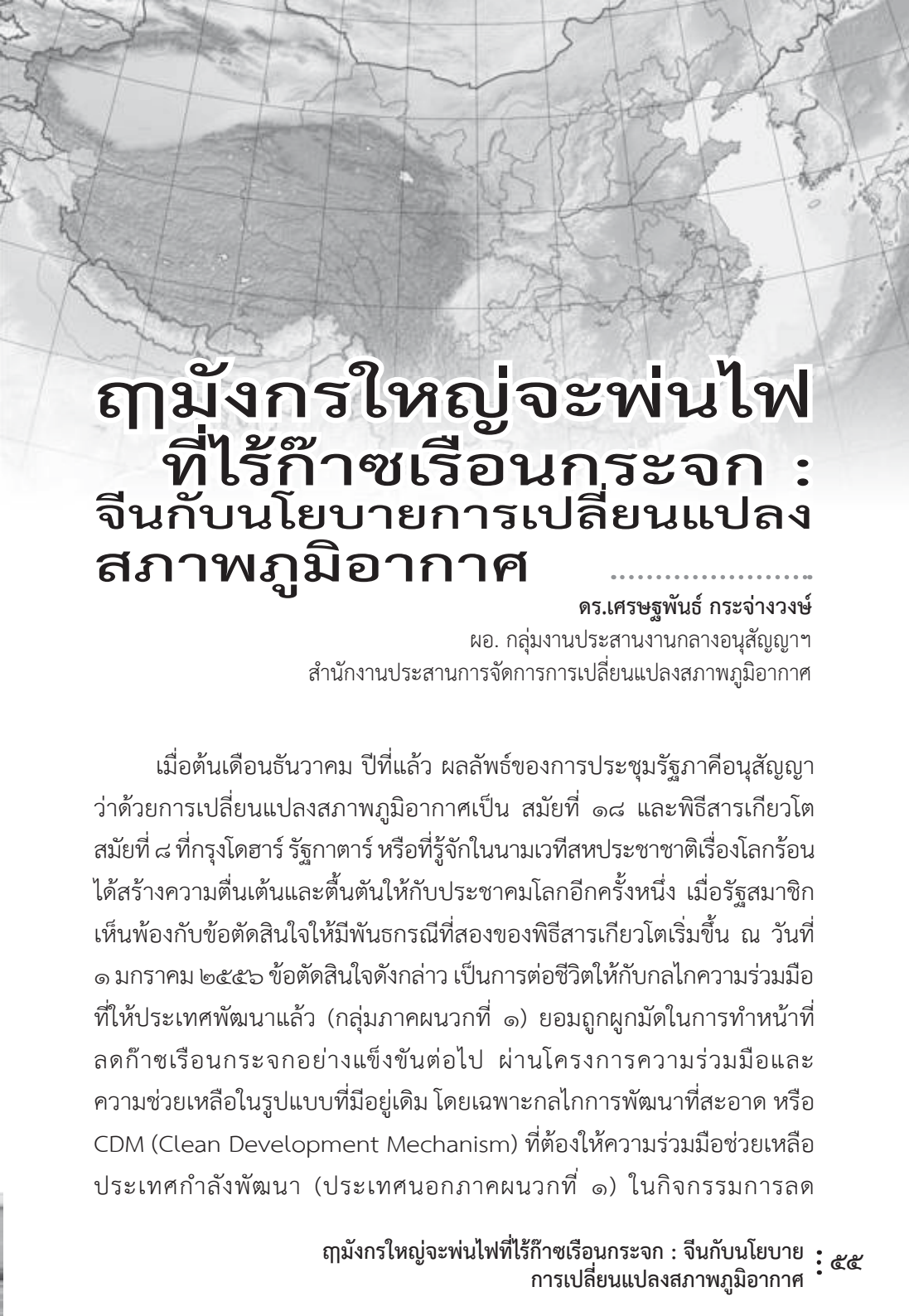
ต่าง ๆ ภายในประเทศเกาหลีเหนือ เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร การป่าไม้ การประมง การแพทย์และสาธารณสุข เป็นต้น ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวอาจกระทำได้ในลักษณะทั้งในระดับทวิภาคี ไตรภาคี หรือแม้กระทั่งผ่านองค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การอนามัยโลก (WHO) เป็นต้น และ (๒) การเปิดการเจรจาโดยตรงระหว่างเกาหลีเหนือและสหรัฐฯ

ทั้งนี้ ความร่วมมือดังกล่าวน่าจะช่วยให้บรรยากาศระหว่างเกาหลีเหนือกับประเทศที่เกี่ยวข้องพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ฝ่ายต่าง ๆ เริ่มมีความไว้วางใจและเห็นถึงความจริงใจที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ รวมทั้งยังเป็นการเปิดช่องทางในการหารือและนำเกาหลีเหนือกลับคืนสู่เวทีระหว่างประเทศต่อไป ซึ่งก็น่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคารากเหง้าที่แท้จริงได้ ในขณะเดียวกัน ความร่วมมือกันในกรอบการเจรจา ๖ ฝ่ายและกรอบอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาโครงการอาวุธนิวเคลียร์ในเกาหลีเหนือก็ดำเนินคู่ขนานไปกับการมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ข้างต้นกับเกาหลีเหนือก็น่าจะยิ่งช่วยให้ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรยากาศในกรุงเปียงยาง

ถ้ามังกรใหญ่จะพ่นไฟ ที่ไร่ก๊าซเรือนกระจก : จिनกับนโยบายการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ

.....
ดร.เศรษฐพันธ์ กระจำวงศ์

ผอ. กลุ่มงานประสานงานกลางอนุสัญญาฯ

สำนักงานประสานการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อต้นเดือนธันวาคม ปีที่แล้ว ผลลัพธ์ของการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็น สมัยที่ ๑๘ และพิธีสารเกียวโต สมัยที่ ๘ ที่กรุงโดฮาร์ รัฐกาตาร์ หรือที่รู้จักในนามเวทีสหประชาชาติเรื่องโลกร้อน ได้สร้างความตื่นเต้นและตื่นตัวให้กับประชาคมโลกอีกครั้งหนึ่ง เมื่อรัฐสมาชิกเห็นพ้องกับข้อตัดสินใจให้มีพันธกรณีที่สองของพิธีสารเกียวโตเริ่มขึ้น ณ วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖ ข้อตัดสินใจดังกล่าว เป็นการต่อชีวิตให้กับกลไกความร่วมมือที่ให้ประเทศพัฒนาแล้ว (กลุ่มภาคผนวกที่ ๑) ยอมผูกมัดในการทำหน้าที่ลดก๊าซเรือนกระจกอย่างแข็งขันต่อไป ผ่านโครงการความร่วมมือและความช่วยเหลือในรูปแบบที่มีอยู่เดิม โดยเฉพาะกลไกการพัฒนาที่สะอาด หรือ CDM (Clean Development Mechanism) ที่ต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา (ประเทศนอกภาคผนวกที่ ๑) ในกิจกรรมการลด

ก๊าซเรือนกระจกเพื่อนำคาร์บอนเครดิตที่ได้ไปคำนวณการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศตนแต่ก็มีจุดเปลี่ยนแปลงที่น่าเศร้า คือ ประเทศพัฒนาแล้วอย่างแคนาดา ได้ตัดทำออกจากภาคีพิธีสารลายนวนตามไปอยู่กับสหรัฐอเมริกา ในขณะที่เดียวกัน ญี่ปุ่นและนิวซีแลนด์ ก็อ้างความเป็นภาคีไว้อย่างมีเงื่อนไขไม่เต็มร้อย

พัฒนาการที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือ การเปิดเวทีเจรจาใหม่ที่เรียกว่า เวทีเดอร์บัน (Durban Platform) เป็นผลมาจากการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ ๑๗ ในปลายปี ๒๕๕๔ ที่แอฟริกาใต้ เวทีดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกได้หารือกันว่าจะทำอะไรต่อไปดีเมื่อความผันที่จะสามารถควบคุมอุณหภูมิโลกไม่ให้เกิน ๒ องศาในปี ๒๕๙๓ (ค.ศ. ๒๐๕๐) เริ่มเลือนลางและเลือนลางจากการคาดการณ์ของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) IPCC ดังนั้น เพื่อไม่ให้ความผันนั้นหลุดลอยไป Durban

Platform จึงเปิดเวทีให้กับการเจรจาต่อรองว่าด้วยการเพิ่มขีด (ambition) ในการลดก๊าซเรือนกระจก ที่ต้องหาทางออกให้กับการร่วมแรงร่วมใจลดก๊าซที่เข้มข้นยิ่งขึ้นและอีกด้านหนึ่งก็เปิดโอกาสให้แสดงวิสัยทัศน์ (vision) ที่ทุกภาคีจะต้องมาช่วยคิดหาแนวทางการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรูปแบบที่เหมาะสมให้เสร็จสิ้นและได้รับการยอมรับในปี ๒๕๕๘ เพื่อนำไปใช้ในปี ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

กระแสนี้ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศเกิดปฏิกิริยา climate change ในตัวเอง หรือที่เรียกว่าอาการหนาว ๆ ร้อน ๆ เพราะเริ่มกลัวกระแสของการถูกผูกมัดแบบถ้วนทั่วทุกประเทศ (universality) ในการมีพันธะลดก๊าซเรือนกระจกดังเช่นที่ประเทศพัฒนาแล้วกำลังทำอยู่ โดยเฉพาะพวกประเทศกำลังพัฒนาแบบไม่หยุดยั้งอย่างสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งอินเดีย บราซิล แอฟริกาใต้ เกาหลีใต้ ฯลฯ ซึ่งหากไล่ลงมาอีกหน่อยก็น่าจะมีไทยติดกลุ่มอยู่ด้วย กลุ่มประเทศกำลังพัฒนานอกภาคผนวกที่ ๑ ที่เรียกตัวเองว่า G 77 and China ที่ยังไม่ถูกบีบบังคับให้ลดก๊าซโดยมีตัวเลขระบุและได้รับความช่วยเหลือผ่านกลไกการพัฒนาที่สะอาดด้วยนั้นจึงชักไม่แน่ใจในหลักการอมตะ common but differentiated responsibility ว่าการบังคับตามพันธกรณีจะแปรเปลี่ยนไปในรูปแบบใดและจะต้องต่อรองอย่างไรเพื่อให้เป็นไทจากการถูกผูกมัดโดยตัวเลข โดยเฉพาะตามข้อเท็จจริงนั้น ประเทศที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นปริมาณมากที่สุดในโลกมิใช่พญาอินทรีตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกา แต่กลายเป็นพยามังกรตะวันออกอย่างจีน ซึ่งเป็นประเทศนอกภาคผนวกที่ ๑ โดยตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมาจีนปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงเป็นอันดับหนึ่งของโลก (๖,๒๖๐.๐๓ และ ๗,๗๑๐.๕๐ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ในปี ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๒ ตามลำดับ) แซงหน้าสหรัฐอเมริกา (๖,๐๑๘.๑๓ และ ๕,๔๒๔.๕๓ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ในปี ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๒ ตามลำดับ) และข้อมูลสถิตินี้เอง ยิ่งทำให้มหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกายอมที่จะยอมรับพันธกรณีที่บีบบังคับตามแบบพิธีสารเกียวโต ทั้งนี้

สภาสหรัฐฯ ได้มีมติมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ มิให้รัฐบาลสหรัฐเข้าร่วมลงนามในความตกลงระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศใด ๆ ที่ไม่มีข้อบังคับการลดก๊าซสำหรับประเทศกำลังพัฒนาที่ก้าวหน้า ซึ่งมีความหมายเต็ม ๆ ว่า จีน เป็นลำดับต้น ดังนั้นกระแสความเปลี่ยนแปลงของการอพยพประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศให้มาร่วมรับผิดชอบโลกใบนี้แบบมีตัวเลขกำกับก็เริ่มแรงขึ้น ทั้งโดยสมัครใจและโดยขัดใจ

แม้ว่านักเจรจาด้านโลกร้อนของจีนจะยืนกรานตายตาเดียวที่จะไม่ยอมถูกผูกมัด แต่จีนเองก็ไม่ได้เพิกเฉยที่จะสร้างมาตรการภายในประเทศ จีนเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก และก็เป็นประเทศที่ประสบปัญหามลพิษภัยพิบัติมากที่สุดในโลก รัฐบาลจีนพิจารณาว่า ผลกระทบที่มวลรวมประชาชาติ แม้จะเพิ่มปริมาณมากขึ้นอย่างรวดเร็วมากแล้ว แต่ประชากรส่วนหนึ่งก็ยังอยู่ในสถานะที่ยากจนอีกมากกว่า ๑๐๐ ล้านคน ดังนั้น จีนจึงมองว่า การพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการเจริญเติบโต ยังคงมีความจำเป็น โดยเฉพาะการหาแหล่งพลังงานเพื่อตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ในขณะเดียวกันก็ตระหนักแล้วว่า ตนเองเป็นประเทศที่เปราะบางและล่อแหลมต่อภัยพิบัติธรรมชาติจากเหตุการณ์ภัยพิบัติครั้งใหญ่ในโลก เฉพาะภัยพิบัติอุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นบนโลก ๕ อันดับแรก เป็นของจีนแต่เพียงผู้เดียว

ในปี ๒๕๕๐ จีนเป็นประเทศแรกในเอเชีย ที่ประกาศและใช้แผนเฉพาะในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และได้เสนอเป้าหมายในปี ๒๕๕๒ ที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง ร้อยละ ๔๐ - ๔๕ ภายในปี ๒๕๖๓ โดยใช้ฐานปี ๒๕๔๘ ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีน ฉบับที่ ๑๑ (๒๕๔๘ - ๒๕๕๓) จึงได้วางมาตรการว่าด้วยการลดก๊าซและการปรับตัวไว้อย่างชัดเจน และการดำเนินงานยังคงให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างต่อเนื่อง ในแผนฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยมีแผนเล็กแผนน้อย อาทิ “แผนตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศ” “แผนการพัฒนาด้านพลังงานทดแทนทั้งระยะสั้นและระยะยาว” และ “นโยบายและแผนปฏิบัติการเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” เป็นตัวเชื่อมโยงผลักดันนำแผนสู่ระดับปฏิบัติ

หากมองในภาพรวม นโยบายและมาตรการที่มีเป้าหมายชัดเจน ที่รัฐบาลจีนได้เริ่มจริงจัง มีสาระสำคัญและเป้าหมาย สรุปได้ดังนี้

ประการแรก จีนเป็นประเทศที่มีความต้องการด้านพลังงานมหาศาล และการใช้พลังงานหลายประเภทมีผลต่อการเพิ่มปริมาณก๊าซเรือนกระจก จีนจึงผลักดันมาตรการยกระดับการประหยัดพลังงาน และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาตัวชี้วัดผูกพันลงไปในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ และ ๑๒ รวมทั้งแผนงานระยะสั้นและระยะยาวอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเน้นให้มีการจัดทำสถิติและการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว

ประการที่สอง จีนต้องการแสวงหา และพัฒนาด้านพลังงานทดแทนในระดับกว้าง เพื่อให้ปริมาณของการใช้พลังงานประเภทนี้เพิ่มเป็นจำนวนร้อยละ ๑๕ รวมทั้งได้ระบุว่าต้องเพิ่มสัดส่วนพลังงานที่ไม่ใช่เชื้อเพลิงฟอสซิลให้ได้ร้อยละ

แผนที่แสดงอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแยกแยะรายประเทศ

Country	CO ₂ emissions	Emission per capita
World	33,376,327	4.9
China	9,700,000	7.2
United States	5,420,000	17.3
India	1,970,000	1.6
Russia	1,830,000	12.8
Japan	1,240,000	9.8
International transport	1,040,000	-
Germany	810,000	9.9
South Korea	610,000	12.6
Canada	560,000	16.2

๑๑.๔ การลดการใช้พลังงานต่อหน่วย GDP ให้ได้ ร้อยละ ๑๖ และ ลดการปล่อยคาร์บอนต่อหน่วย GDP ให้ได้ร้อยละ ๑๗ ภายในปี ๒๕๕๘

ประการที่สาม จีนต้องการเพิ่มปริมาณแหล่งเก็บกักคาร์บอน (carbon sink) โดยที่จะเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ ภายในปี ๒๕๖๓ ให้ได้ ๔๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งเมื่อเทียบกับปี ๒๕๔๘ หรือเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ ๒๑.๖ เพื่อให้มีปริมาณเนื้อไม้ในป่าจะเพิ่มขึ้น ๑.๓ พันล้านลูกบาศก์เมตร (หวังว่าจะไม่เอาสวนยางในสิบสองปันนามานับรวม)

ประการที่สี่ จีนกำลังมุ่งหน้าสู่เศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ และเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยีสะอาด และสนับสนุนการเรียนรู้และการส่งเสริมสมรรถนะ (capacity building) ในเรื่องเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศให้กับทุกภาคส่วน

จีนเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงเช่นเดียวกับอัตราการปล่อยก๊าซที่สูงเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณการปล่อยก๊าซจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลต่อ GDP มีอัตราลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๑๕ ในช่วงปี ๒๕๔๘-๒๕๕๔ เนื่องจากการปรับปรุงประสิทธิภาพด้านพลังงานและการใช้พลังงานที่สะอาดมากขึ้น จีนเป็นประเทศที่ลงทุนด้านพลังงานสะอาดเป็นอันดับที่สองของโลกโดยในปี ๒๕๕๔ มีการลงทุนกว่า ๔๕.๕ พันล้านเหรียญสหรัฐโดยมีสัดส่วนการลงทุนในพลังงานลมมากที่สุดคิดเป็น ๒๙ พันล้านเหรียญสหรัฐและมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนมากที่สุดในโลกด้วย นอกจากนี้รัฐบาลจีนยังมีแผนพัฒนาระบบการซื้อขายคาร์บอนในพื้นที่ ๗ แห่งทั้งระดับมณฑลและเมืองโดยการดำเนินการเริ่มขึ้นในปีนี้ และจะขยายให้ครอบคลุมทั้งประเทศหลังปี ๒๕๕๘

จึงอาจกล่าวได้ว่า ตอนนี้จีนได้จัดเต็มภารกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสำหรับการดำเนินงานภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม จีนคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมุ่งมั่นสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเมือง การส่งเสริมงานด้านสวัสดิการความมั่นคงของมนุษย์ และการให้ความสำคัญกับการพัฒนาจัดหาแหล่งพลังงาน โดยส่งเสริมการร่วมมือกับนานาชาติ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทวิภาคีและพหุภาคี ขยายพื้นที่ความร่วมมือ และส่งเสริมการเข้าร่วมตลาดพลังงานระดับนานาชาติ และป้องกันความมั่นคงด้านพลังงานร่วมกับประเทศอื่น ๆ

หลายปีที่ผ่านมา นับว่าจีนโชคดีที่มีรัฐบาลนำโดยสองผู้นำเด็กวิทย์ คือ ประธานาธิบดี หู จินเทา วิศวกรไฟฟ้าพลังงานน้ำ กับนายกรัฐมนตรี เหวิน เจียวเปา

นักธรณีวิทยาได้ช่วยนำพาให้แผนพัฒนาประเทศที่เป็นเรื่องเทคนิค วิทยาศาสตร์ วิชาการ ทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การจัดการภัยพิบัติ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก้าวหน้ามั่นคงอย่างรวดเร็ว ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและในฐานะที่การเมืองจีนมีพรรคที่เป็นใหญ่เพียงพรรคเดียวคือ พรรคคอมมิวนิสต์ การบริหารของรัฐบาลชุดใหม่ภายใต้การนำของนายสี จิ้นผิง ก็คงไม่ล้มกระดานงานดี ๆ ที่ผู้นำชุดก่อนเคยทำไว้เป็นแน่

อย่างไรก็ตาม เมื่อมองข้ามออกไปในเวทีเจรจาระหว่างประเทศในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จีนยังถือว่าทั้งนโยบายและการกระทำ กายกรรมและมโนกรรมทั้งหลายนั้นเป็นการทำด้วยความสมัครใจ ไม่ต้องการให้มีเป้าหมายระหว่างประเทศมาบังคับ วลีกรรมของจีนในเวทีโลกร้อนจึงมักแข็งกร้าว มียอมให้ผู้ใดมากดดัน จีนได้กลายเป็นหัวหอกจัดตั้งกลุ่มใจเดียว (Like-minded partners) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ออกแนว hardcore ในการเรียกร้องความรับผิดชอบของประเทศพัฒนาแล้ว โดยในกลุ่มนี้ มีประเทศกำลังพัฒนาหลัก ๆ อื่น ๆ เข้าร่วมด้วย อาทิ อินเดีย ซาอุดีอาระเบีย อียิปต์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวเนซุเอลา โบลิเวีย และบางช่วง ฤกษ์งามยามดี ก็มีไทยเข้าไปร่วมสังฆกรรมด้วย

ในขณะเดียวกัน หากมีการนำเรื่องสถิติการปล่อยก๊าซในปัจจุบันมาพิจารณา จีนก็มักใช้ประเด็นให้ย้อนกลับไปดูผลงานในประวัติศาสตร์ ที่ประเทศตะวันตกสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรมทำกับโลกใบนี้มานานับร้อยปีมาคานึงและคำนวณ ดังนั้น เวทีเจรจาย่อยใหม่ในนาม Durban Platform (ADP) ที่เปิดให้กระแสนการเจรจาต่อรองดำเนินไปอีก ๓ ปี จะสามารถหาคำตอบให้กับโลกได้หรือไม่ ว่ากฎกติการะยาบทที่จะเกิดขึ้นใหม่ หรือของเก่าที่จะเอามาปรับปรุงใหม่ซึ่งจะนำมาใช้ในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) จะออกมาในรูปแบบใด และมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของโลกอย่างพญาอินทรีจะสามารถลากพญามังกรมาร่วมรับผิดชอบโลกร้อนแบบภาคบังคับ เพื่อแลกกับที่ฐิฐานะของตนที่ไม่ยอมแสดงสปิริตใน

ฐานะประเทศพัฒนาแล้วได้หรือไม่ ดังนั้นท่าทีของทั้งสหรัฐฯ และจีน จึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการเจรจาในเวทีระหว่างประเทศว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อเขียนบทความจบ ผู้เขียนได้พักสายตาเปิดหน้าต่าง มองไปบนท้องฟ้าจินตนาการเห็นภาพพญาอินทรีกับพญามังกรกำลังต่อสู้กันท่ามกลางอากาศที่กำลังแปรปรวนและร้อนอบอ้าว ก็ได้แต่หวังว่าประเทศผู้นำในประชาคมโลกจะร่วมกันแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยความตั้งใจจริง และนำพาความฝันของการควบคุมอุณหภูมิโลกไม่ให้เพิ่มขึ้นไปมากกว่าที่ควรสำเร็จให้จงได้ หลังจากนั้นพอผู้เขียนปิดหน้าต่างกลับเข้ามา มองไปยังหน้าจอโทรทัศน์ก็พบฉากการต่อสู้ของพญาครุฑกับพญานาคของละครทีวีช่อง ๓ ก็ยิ่งช่วยให้เห็นภาพกระจ่างขึ้นอีก นึกถึงบรรยากาศการต่อสู้ที่แบ่งมนุษยชาติออกเป็นสองวงศ์คือวงศ์ครุฑพ่าห์พญาอินทรีของประเทศพัฒนาแล้วที่มองว่าตนนั้นยิ่งใหญ่ในโลก กับวงศ์นาคพญามังกรของประเทศกำลังพัฒนาที่มองว่าตนเคยถูกกดขี่รังแกและกำลังเรียกสินไหมทดแทน จนหลายครั้งที่การต่อสู้ ทำให้ปฐพีคงคาและอากาศต้องสิ้นสະเทือน

คงได้แต่หวังว่าการต่อรองเจรจาที่อุปมาจากการต่อสู้ของสองวงศ์นี้จะก่อให้เกิดอณุมณีสีเขียวสุกใส มณีสวาท รัตนชาติที่แทนความหมายแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนและนำพาโลกทั้งใบให้ก้าวไปพร้อม ๆ กันในสไตล์ Green Growth ได้สำเร็จ ในที่สุด Op opopopOppa Green Growth Style op opopop ...

แหล่งที่มาของข้อมูล

สำนักประสานการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ : เอกสารสรุปผลการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็น สมัยที่ ๑๘ และพิธีสารเกียวโตสมัยที่ ๘ ที่กรุงโดฮาร์ รัฐกาตาร์ ระหว่างวันที่ ๒๖ พ.ย. - ๗ ธ.ค. ๒๕๕๕

<http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9530000101307>

http://www.chinadaily.com.cn/world/2012-10/23/content_15840402.htmhttp://articles.timesofindia.indiatimes.com/2012-10-23/india/34679063_1_durban-climate-climate-talks-rich-countries

<http://www.measwatch.org/writing/4444>

<http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/jan/31/world-carbon-dioxide-emissions-country-data-co2#data>

พันธมิตรแปซิฟิก: มหาอำนาจดาวรุ่งหรือ เสือกระดาษ?

.....
มนัสสินี มุทธาธาร *

เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ มีการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่เรียกตัวเองว่า “พันธมิตรแปซิฟิก” (Pacific Alliance) ประกอบด้วยประเทศชิลี โคลอมเบีย เม็กซิโก และเปรู โดยมี คอสตาริกา ปานามา

อุรุกวัย และแคนาดา เป็นประเทศสมาชิกสมทบ ก่อนหน้านี้นี้ประเทศในภูมิภาคลาตินอเมริกามีองค์กรต่าง ๆ หลายองค์กร อาทิ UNASUR ALBA CARICON CELAC และประชาคมแอนเดียน พันธมิตรแปซิฟิกนี้มีจุดประสงค์ใหญ่เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย แต่มีผู้วิเคราะห์ว่าน่าจะเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมาเพื่อถ่วงอิทธิพลขององค์กร MERCOSUR ที่มีบราซิลเป็นหัวเรือใหญ่ คำถามคือว่า องค์กรใดจะมีอำนาจและความสามารถในการแข่งขันมากกว่ากันในภูมิภาคลาตินอเมริกา

.....
* นักเรียนทุน กพ. ตามความต้องการของกระทรวงการต่างประเทศ ขณะเขียนบทความเป็นนักศึกษาชั้นปีที่สี่ มหาวิทยาลัยแคลร์มอนท์แม็คเคนนา แคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

พันธมิตรแปซิฟิก - อนาคตที่สดใส?

หลังจากก่อตั้งกลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกมีแรงกระเพื่อมทันทีต่อ MERCOSUR เนื่องจากพหุรวมกันแล้วก็จะกลายเป็นเศรษฐกิจอันดับ ๙ ของโลก มีประชากรรวมกัน ๒,๐๐๐ ล้านคน และรายได้ประชาชาติต่อหัวมากกว่า ๑๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ มูลค่าการส่งออกคิดเป็นมูลค่าเกินครึ่งของการส่งออกทั้งหมดของลาตินอเมริกา ประเทศสมาชิกทั้งสี่ของพันธมิตรตั้งเป้าจะดำเนินการยกเลิกกำแพงภาษีการค้าและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างกันภายในปี ๒๕๕๕ นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และสร้างระบบระบบข้อมูลร่วมกันโดยอาศัยกลไกขององค์การที่มีอำนาจเหนือชาตินี้ด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นของเอกชนในการลงทุนในกลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกนี้มากขึ้น ในปี ๒๕๕๔ ตลาดหุ้นของสามประเทศ คือ เปรู โคลอมเบีย และชิลี ได้ร่วมมือกันเป็น “Mila” และคาดว่าเม็กซิโกจะเข้าร่วมด้วยภายหลัง เมื่อดูจากสถิติ ในปี ๒๕๕๔ ประเทศสมาชิกของกลุ่มมี GDP รวมกัน ๓ แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ประชากร ๒๕๐ ล้านคน เทียบกับกลุ่มประเทศ MERCOSUR ที่มีประชากร ๒๖๐ ล้านคน (รวมประเทศสมาชิกใหม่เวเนซุเอลาแล้ว) และ GDP ประมาณ ๒.๙ แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ จึงถือว่ากลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกเป็นกลุ่มเศรษฐกิจใหญ่อันดับ ๔ ของโลกทีเดียว

ดูจากปริมาณการค้าระหว่างสมาชิก พบว่ามีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดโดยเม็กซิโกดูจะได้เปรียบกว่าเพื่อน เนื่องจากปัจจุบันสินค้าส่งออกของเม็กซิโกไปยังกลุ่มประเทศแอนเดียนเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีมูลค่าเพิ่ม ขณะที่สินค้าเข้าจากชิลีและเปรูยังเป็นสินค้าเกษตรที่มีปริมาณไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกนี้ ยังมีศักยภาพในความร่วมมือด้านอื่นด้วย เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและตลาดทุน โดยชิลีซึ่งเป็นประเทศที่มีโครงสร้างพื้นฐานดีที่สุดอาจให้ความช่วยเหลือในด้านดังกล่าวแก่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ นอกจากนั้น ทั้งสี่ประเทศยังมีโครงการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาค่าย ๆ โปรแกรม ERASMUS ของยุโรป

ถึงกาลอวสานของ MERCOSUR?

กลุ่ม MERCOSUR มีจุดประสงค์เน้นนโยบายการค้าเสรีตามโมเดลสหภาพยุโรป ขณะนี้เอกวาดอร์ซึ่งกำลังขอเข้าเป็นสมาชิก แต่ต้องการนี้ยังมีปัญหาหลายอย่าง อาทิ การขอยกเว้นไม่ปฏิบัติตามกฎขององค์การโดยการเจรจาของฝ่ายการเมือง โดยเฉพาะรัฐบาลที่มีนโยบายเอียงซ้ายอย่างอาร์เจนตินาและบราซิล ที่เห็นว่าองค์การเป็นป้อมปราการมากกว่าเป็นสะพานเชื่อม อาร์เจนตินาขอเพิ่มรายการสินค้าที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตนำเข้า ทำให้ประเทศสมาชิกองค์การ

การค้าโลกหรือแม้แต่สมาชิก MERCOSUR เองประหวังอาร์เจนตินา บราซิลตอบโต้โดยการตั้งกำแพงภาษีสินค้าส่งออกของอาร์เจนตินา ทั้งบราซิลและอาร์เจนตินาต่างใช้นโยบายกีดกัน Protectionism เพิ่มขึ้นโดยการขึ้นภาษีนำเข้าเพื่อปกป้องผู้ผลิตสินค้าภายในประเทศของตน อรุณวัยซึ่งไม่พอใจอาร์เจนตินาเกี่ยวกับปัญหาโรงงานเยื่อกระดาษที่ขายแดนจึงหันไปทำความตกลงด้านการค้าและการลงทุนกับสหรัฐอเมริกาโดยไม่ปรึกษาหารือ กลุ่ม MERCOSUR จึงเกิดคำถามว่า

ถ้าสมาชิกกลุ่มไม่สามัคคีกัน กลุ่ม MERCOSUR จะแข่งขันกับกลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกได้อย่างไร? ในขณะที่กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกประกาศว่ากลุ่มไม่ต้องการแข่งขันกับใคร จุดประสงค์ของกลุ่มที่แท้จริงคือการสร้างสันติภาพ นายฟรานซิสโก จาเวียร์ รามิเรส เอกอัครราชทูตเม็กซิโกประจำสเปนกล่าวว่า “คนมักมองว่าการรวมตัวของกลุ่มมีจุดประสงค์เพื่อต่อต้านประเทศอื่น แต่ที่จริงเรารวมกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิกเท่านั้น” ประธานาธิบดีเปรู โอลันเต้ อัมมาลา กล่าวว่า “กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกคือกลุ่มที่ไม่ต้องการเผชิญหน้า หรือเป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นเพื่อสนองลัทธิการเมืองใด ๆ” ประธานาธิบดีโคลอมเบียกล่าวว่า “เราไม่ใช่นักปฏิวัติหรือแยกตัวออกจากกลุ่มอื่น แต่ตรงกันข้าม เราจะส่งเสริมการรวมตัวกับกลุ่มอื่นในภูมิภาคให้มากขึ้น”

กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกไม่ใช่ผู้แข่งขันรายแรกกับ MERCOSUR เช่น ในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ มีการรวมตัวกันเป็นสหภาพศุลกากร หรือ the Union of South American Nations (UNASUR) ซึ่งไม่ได้เน้นความร่วมมือด้านการค้าระหว่างประเทศสมาชิกมากนัก แต่กลับไปเน้นด้านความมั่นคงและประเด็นการเมืองแทน เช่น จัดการประชุมเกี่ยวกับทางทหารระดับภูมิภาค แต่ ณ เวลานี้ กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกกับ MERCOSUR เป็นสององค์การที่สำคัญในการแข่งขันด้านการค้าเสรี

ทฤษฎี Statist Forces

กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกโดดเด่นขึ้นมาท่ามกลาง statist forces อันประกอบด้วยประเทศสมาชิกที่ดำเนินนโยบายแบบค้าเสรีมากที่สุดในทวีป เช่นเดียวกับกลุ่ม MERCOSUR นายรูเบ็น บาร์โบซา นักการทูตชาวบราซิล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งองค์การ กล่าวว่า “MERCOSUR” กำลังสูญเสียหลักการผู้ขับเคลื่อนการค้าเสรีในอดีตของตน เนื่องจาก MERCOSUR กลายเป็นเวทีทางการเมืองและสังคมไปแล้ว และการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจก็จัดอยู่ในระดับไม่ใคร่เท่านั้น” ประธานาธิบดีชาวเซเชลส์ของเวเนซุเอลา มีท่าทีไม่ต้องการเปิดการค้าเสรีเท่าใดนัก แล้วยังเรียกร้องให้มี MERCOSUR ยุคใหม่ เพื่อต่อต้าน “ลัทธิเสรีนิยมใหม่” โดยให้ความสำคัญกับประเด็น “สังคมนิยม” แทน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์การนี้เลย เวเนซุเอลาซึ่งเป็นประเทศร่ำรวยจากสินค้าส่งออกน้ำมัน มีจีดีพี ๓๗๘.๙ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ดูแล้วน่าจะทำให้ MERCOSUR มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจแต่ในความเป็นจริงไม่เกิดผลดีเช่นว่า ดังนั้น จึงมีผู้ตั้งคำถามว่า เวเนซุเอลาเป็นตัวช่วยสร้างความเจริญหรือตัวถ่วงความเจริญของ MERCOSUR กันแน่

บทบาทของเวเนซุเอลาซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ขององค์การจะเป็นอย่างไร? มีผู้ให้ความเห็นว่าการเข้ามาของเวเนซุเอลาน่าจะมีเหตุผลด้านภูมิศาสตร์และการเมืองเป็นสำคัญ ไม่ใช่เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ นายชามูเอล ฟินไฮโร กิมาเรช

นักการทูตชาวบราซิลที่มีอิทธิพลคนหนึ่งเห็นว่า “ยุทธศาสตร์ของบราซิล คือ หนึ่ง ต้องการขัดขวางเวเนซุเอลาไม่ให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเศรษฐกิจอเมริกาเหนือ สอง ต้องการให้โบลิเวียและเอกวาดอร์เป็นสมาชิก MERCOSUR และ สาม ไม่ต้องการให้สหรัฐฯ เข้ามามีอิทธิพลเหนือกลุ่มพันธมิตรแปซิฟิก” อย่างไรก็ตาม การเข้ามาของเวเนซุเอลาทำให้สมาชิกอื่น ๆ ของ MERCOSUR รู้สึกอึดอัดใจ เช่น การประชุมวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๕ ที่เมืองเมนโดซา ประเทศอาร์เจนตินา บราซิล อาร์เจนตินา และ อุรุกวัย ได้เสนอให้ระงับการเป็นสมาชิกของปารากวัยเป็นเวลา ๑ ปี นอกจากปารากวัยดำเนินคดีกับประธานาธิบดีหัวแข็งฮาย เฟอนันโด ลูโก้ โดยให้เหตุผลว่าการขับไล่รัฐบาลขัดกับบทบัญญัติเกี่ยวกับประชาธิปไตยขององค์การ พร้อมกับเสนอให้รับเวเนซุเอลาเข้าเป็นสมาชิกแทนในเดือนกรกฎาคม โดยก่อนหน้านี้การขอสมัครเป็นสมาชิก MERCOSUR ของเวเนซุเอลาถูกเตะถ่วงมาระยะหนึ่ง เนื่องจากวุฒิสภาของปารากวัยไม่เห็นชอบด้วย แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว ประชาธิปไตยในเวเนซุเอลามีสภาพไม่ต่างหรือแย่กว่าประชาธิปไตยในปารากวัยเสียอีก เหล่านี้ทำให้ภาพลักษณ์ของ MERCOSUR เป็นองค์การที่ไม่มีประสิทธิภาพ และถูกตราหน้าว่าดำเนินนโยบายแบบ “ปากว่าตาขยิบ” อีกด้วย

มองเอเชีย

ในปี ๒๕๕๕ เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในอเมริกาและยุโรป ทั้งสองกลุ่มจึงเห็นว่าความต้องการวัตถุดิบจากลาตินอเมริกาย่อมลดลงไปด้วย ในขณะเดียวกัน บราซิลและอาร์เจนตินาเริ่มรู้สึกกับการทะลักเข้ามาของสินค้าราคาถูกจากเอเชีย กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกหันมาร่วมค้าขายและขยายความเป็นหุ้นส่วนกับเอเชีย ดังจะเห็นได้จากการมีคณะผู้แทนทางการค้าจากออสเตรเลียเดินทางมาร่วมลงนามสนธิสัญญาที่เมืองอันโตฟากาสต้าในชิลี อีกทั้งจีนกำลังกลายเป็นแหล่งเงินทุนและการลงทุนโดยตรงที่สำคัญของลาตินอเมริกา และอาจกลายเป็นตลาดการส่งออกอันดับหนึ่งแทนที่สหรัฐฯ สำหรับชิลี (๒๒.๕ %) และเปรู (๑๕.๒ %) ส่วนญี่ปุ่นและเกาหลีก็มีความสำคัญไม่แพ้กันเนื่องจากเป็นประเทศที่เข้ามาลงทุนรายใหญ่ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมรถยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกกำลังเจรจาทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับกลุ่มอาเซียน โดยสมาชิกของกลุ่มล้วนได้ทำเอฟทีเอกับสหรัฐอเมริกาด้วยแล้ว ดังนั้นการทำเอฟทีเอกับเอเชียก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยาก เช่น ชิลีกับเปรูได้ทำเอฟทีเอกับจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีแล้ว ขณะที่โคลอมเบียและเม็กซิโกกำลังเจรจากับทั้งสามประเทศดังกล่าว ชิลี เปรูและเม็กซิโกยังเป็นสมาชิกเอเปค (APEC) ซึ่งเป็นองค์การภูมิภาคริมขอบมหาสมุทรแปซิฟิก ประกอบด้วยสมาชิก ๒๑ ประเทศที่กำลังมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยคาดว่ากลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกจะทำเอฟทีเอกับอินเดียในอีกไม่ช้า กล่าวโดยสรุป กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกมีความสนใจกับการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกับเอเชีย (Trans-Pacific Partnership) เป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับสมาชิกของกลุ่มว่าจะสามารถร่วมแรงร่วมใจกันประสานนโยบายต่างประเทศให้สอดคล้องกัน得多แค่ไหน

ในทางตรงข้าม MERCOSUR ยังไม่ตัดสินใจว่าจะดำเนินนโยบายด้านการค้าอย่างไร ตั้งแต่ก่อตั้งองค์การมา MERCOSUR ได้เจรจาท่าเอฟทีเอกับ

อิสราเอลในปี ๒๕๓๔ เพียงประเทศเดียว ประเทศสมาชิกต่างมีนโยบายแตกต่างจากประเทศในกลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกอย่างสิ้นเชิง เช่น ต้องการค้าขายกับจีนเพื่อแก้ปัญหาการค้าแพงภาษีที่สูงและอุตสาหกรรมที่อ่อนแอของตน รวมถึงการต่อต้านสหรัฐฯ ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ความล้มเหลวของการก่อตั้งองค์การ Free Trade Agreement of the Americas (FTAA) ซึ่งจากการริเริ่มของสหรัฐฯ ประเทศสมาชิกของ MERCOSUR มีนโยบายต่อเอเชียและประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่คนละทิศละทาง โดยไม่ใช้วิธีการรวมตัวเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง

ปัจจุบัน กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกยังถือว่าไม่ใช่องค์การที่มีตัวตนจริง เนื่องจากองค์ประกอบที่เป็นสถาบันยังไม่ครบถ้วน อาทิ ไม่มีสำนักงานหรือสภาร่วมกัน อีกทั้งยังมีความไม่ลงรอยหรือความแตกต่างด้านนโยบายการค้าระหว่างสมาชิกองค์การด้วยกัน เช่น ชิลี โคลอมเบีย และเปรูต่างอยู่ในกลุ่มสหภาพแอนเดียนด้วยกัน แต่ก็ยังมีความขัดแย้งทางการเมือง ระหว่างโบลิเวียที่มีนโยบายเอียงซ้ายกับเอกวาดอร์คู่หนึ่ง กับโคลัมเบียที่เอียงขวากับชิลีอีกคู่หนึ่ง ที่ซับซ้อนไปกว่านั้น เม็กซิโกเป็นสมาชิกขององค์การ NAFTA ซึ่งมีปริมาณการค้าร้อยละ ๘๐ กับสหรัฐฯ และแคนาดา การมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ทับซ้อนและความไม่ลงรอยทางกลุ่มการเมืองเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกจะต้องแก้ไข

แล้วกลุ่ม MERCOSUR จะไปทางไหนล่ะ? บางคนก็อยากเห็นองค์การนี้ล่มสลายไป แต่บางคนอยากให้องค์การเข้าไปร่วมมือกับเอเชียหรือกลุ่มเศรษฐกิจใหม่แทน โดยสมาชิกบางประเทศก็ได้หันไปฉวยโอกาสเช่นว่านั้นบ้างแล้ว ประธานาธิบดี โฮเซ่ มูจิก้าของอุรุกวัยเคยให้สัมภาษณ์โทรทัศน์ของรัฐบาลว่า “เราจับตา MERCOSUR แต่เราก็มองแปซิฟิกด้วย จุดมุ่งหมายคือการรวมพลังของกลุ่มแต่ขอให้มีความยืดหยุ่นบ้าง” นายของ โกเฟอร์ธ นักหนังสือพิมพ์วิจารณ์ว่า “อนาคตของ MERCOSUR ขึ้นอยู่กับการขึ้นนำของบราซิลยุคหลังลีนินยุคชาเวซ” แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่าประเทศอื่นเช่น อาร์เจนตินา ปารากวัย และอุรุกวัย จะยอมรับบทบาทนำของบราซิลหรือไม่ด้วย

กล่าวโดยสรุป ลาตินอเมริกาแบ่งกลุ่มเป็นสองค่ายอย่างชัดเจน คือ กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกที่มีนโยบายเสรีนิยมใหม่ เอนเอียงไปทางอเมริกา กับ กลุ่ม MERCOSUR ที่แม้จะไม่ประกาศตัวว่ามีนโยบายเอนไปทางสังคมนิยม และต่อต้านอเมริกาอย่างโจ่งแจ้ง แต่ก็ยอมรับกันว่านโยบายเอียงซ้ายแบบสังคมนิยม หากพิจารณาโดยคำนึงถึงตัวเลขความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต กลุ่มพันธมิตรแปซิฟิกน่าจะมีความได้เปรียบทางเศรษฐกิจมากกว่า กลุ่ม MERCOSUR อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า กลุ่ม MERCOSUR ยังคงมีความสำคัญต่อภูมิภาคลาตินอเมริกาต่อไปโดยประเทศสมาชิกต้องคิดใหม่ทำใหม่ ทั้งด้านนโยบายและการปฏิรูปองค์การของตน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญในการเป็นหุ้นส่วนกับภูมิภาคเอเชียมากขึ้น รวมทั้งสองกลุ่มจะต้องมีความยืดหยุ่นในด้านนโยบายเพื่อตอบสนองกับตลาดในภูมิภาคและตลาดโลก มิเช่นนั้นแล้ว ลาตินอเมริกาจะถูกทิ้งไว้เบื้องหลังและสูญเสียความได้เปรียบในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของตลาดโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ๕

.....
หมายเหตุ : แปลจากบทความ *The Pacific Alliance: Promising Regional Force or Cookie Cutter Bloc?* By Manassinee Moottatarn ในวารสาร *The Keck Journal of Foreign Affairs*

<http://www.keckjournal.com/2/post/2012/11/the-pacific-alliance-promising-regional-force-or-cookie-cutter-bloc-by-manassinee-moottatarn-13.html>

A Separation - หนึ่งดี ไม่มีพรหมแดน

.....
 ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล*

หลาย ๆ ท่านคงจะยังพอจำกันได้ว่าในการประกวดออกสการ์เมื่อปี ๒๕๕๕ ภาพยนตร์อิหร่านเรื่อง “A Separation” (ชื่อภาษาฟาร์ซี: جدایی نادر از سیمین - Jodái-e Náder az Simin “การหย่าร้างของนาเดอร์ และซิมิน”) ได้รับรางวัลภาพยนตร์ภาษาต่างประเทศยอดเยี่ยม (Best Foreign Language Film) ซึ่งแม้คุณภาพของภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวได้รับการยอมรับ และประจักษ์ชัดอยู่แล้วจากการกวาดรางวัลจากเวทีการประกวดภาพยนตร์นานาชาติมานับไม่ถ้วน แต่ด้วยสถานการณ์ทางการเมืองที่ละเอียดอ่อนระหว่าง สหรัฐฯ กับอิหร่าน ก็ทำให้หลายฝ่ายไม่แน่ใจและคาดเดากันแทบไม่ถูกว่า

.....
 * เลขานุการเอกและกงสุล ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเตหะราน

ผลการเข้าชิงรางวัลออสการ์จะออกมาเป็นเช่นไร แต่เมื่อ “A Separation” สามารถก้าวผ่านความท้าทายและพิชิตรางวัลฯ มาได้ ก็ทำให้เกิดกระแสฟีเวอร์ทั้งในอิหร่านและทั่วโลกเลยทีเดียว และผมเองก็เป็นคนที่อาศัยอยู่ในอิหร่านอีกคนหนึ่งที่ต้องไปหาซื้อภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมาชมหลังจากที่ได้รับการประกาศให้เป็นภาพยนตร์ภาษาต่างประเทศยอดเยี่ยมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ที่ผมไม่ได้เขียนถึง “A Separation” ในครั้งที่เพิ่งชนะรางวัลหมาด ๆ เพราะไม่อยากจะทำให้บทความของผมหลงอยู่ในวังวนแห่งกระแสฟีเวอร์ และแม้ว่าบัดนี้เวลาจะผ่านเลยมาจนเกือบครบรอบหนึ่งปี นับแต่ภาพยนตร์อิหร่านเรื่องนี้ได้รับรางวัลอันทรงเกียรติ แต่มันคงไม่สายเกินไปที่ผมจะเขียนถึง “A Separation” ในตอนนี้ เพราะหนังดีก็คงไม่ต่างจากหนังสือดี ๆ ระดับมาสเตอร์พีซ ที่สามารถอยู่เหนือข้อจำกัดของกาลเวลา ความแตกต่างทางสังคม เชื้อชาติ หรือวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงอันเป็นนิจของสถานการณ์โลก ซึ่งไม่ว่าจะกลับมาชมครั้งใดหนังที่ดีก็ยังสามารถเชื่อมโยงและเกี่ยวเนื่องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และยังคงสามารถสื่อสารและสะท้อนประเด็นที่ผู้สร้างหนังต้องการจะนำเสนอได้อย่างไม่ล้าสมัย โดยที่เนื้อหาไม่ได้เลื่อนลงหรือเจือจางลงเลย

“A Separation” เขียนบทและกำกับภาพยนตร์โดย Asghar Farhadi ผู้กำกับภาพยนตร์และนักเขียนบทภาพยนตร์ชาวอิหร่าน ซึ่งได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากการกำกับภาพยนตร์เปี่ยมคุณภาพ เพราะแม้ว่าเขาจะเริ่มกำกับภาพยนตร์เรื่องแรกเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๓ และ “A Separation” ก็เป็นเพียงผลงานการกำกับภาพยนตร์เรื่องที่ ๕ ของเขาเท่านั้น แต่กระนั้น

Farhadi ก็สามารถพิชิตรางวัลผู้กำกับภาพยนตร์ยอดเยี่ยมจากการประกวดภาพยนตร์ Farj Festival ของอิหร่านได้ถึง ๓ ครั้ง และนอกเหนือจากรางวัลออสการ์แล้ว ภาพยนตร์ของเขายังสามารถกวาดรางวัลอันทรงเกียรติจากเวทีการประกวดภาพยนตร์นานาชาติอื่นๆ อาทิ รางวัล Golden Bear จากการประกวด Berlin International Film Festival ครั้งที่ ๖๑ รางวัลภาพยนตร์ภาษาต่างประเทศยอดเยี่ยมจากเวทีลูกโลกทองคำ (Golden Globe) ฯลฯ

ภาพยนตร์เล่าเรื่องราวของครอบครัวชนชั้นกลางของอิหร่านที่มีชีวิตธรรมดาในยุคปัจจุบัน ซึ่งประสบพบเจอกับปัญหาสามัญที่เรา ๆ ท่าน ๆ ต้องเผชิญในแต่ละวัน โดยมีตัวละครหลัก ๆ เพียง ๖ – ๗ ตัว อันได้แก่ ซิมิน (รับบทโดย เลลา ฮาตามี) นาเดอร์ (รับบทโดยเพย์มัน โมอาดี) นายธนาคารหนุ่ม สามีของซิมิน เทอร์เมห์ (รับบทโดย ซารินา ฟาร์ฮาดี – บุตรสาวของผู้กำกับเอง) ลูกสาววัย ๑๑ ปีของนาเดอร์และซิมิน ซึ่งเป็นชนวนหลักของความขัดแย้งระหว่างคู่สามีภรรยา เพราะซิมินต้องการจะพาลูกสาวอพยพไปยังต่างประเทศเพื่อโอกาสทางการศึกษาและชีวิตที่ดีกว่า แต่นาเดอร์ไม่สามารถยอมรับได้เนื่องจากห่วงบิดา ผู้ป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์ ทำให้ซิมินตัดสินใจยื่นขอหย่าจากนาเดอร์ และย้ายกลับไปอาศัยอยู่กับพ่อกับแม่ของเธอ ทั้งให้สามีต้องดูแลบิดาผู้แก่ชราและป่วย และลูกสาวที่ต้องไปโรงเรียน แต่ในเมืองงานก็ต้องทำ พ่อก็ต้องดูแล ทำให้นาเดอร์จำเป็นต้องจ้าง ราเซีย (รับบทโดย ซาเรห์ บายัท) หญิงสาวผู้มาจากครอบครัวที่ยากจนและเคร่งศาสนามาก อีกทั้งกำลังตั้งท้องอ่อน ๆ อยู่ และมีลูกสาวเล็ก ๆ ตามมาทำงานด้วย โดยที่ราเซียแอบมาทำงานโดยไม่ได้อำนาจ

อนุญาตจากฮอตจาด สามีอาร์มณีย์ร้ายของเธอ ซึ่งถือว่าผิดธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งหนังมาฉายในภายหลังว่า เหตุผลที่ราเซียจำเป็นต้องแอบมาทำงานนั้น เป็นเพราะสามีของเธอกำลังตกอับจากการตกงานและมีหนี้สินล้นตัว เธอจึงจำเป็นต้องหนีออกมาทำงานเพื่อหาเงินจุนเจือครอบครัว

ปมปัญหาและประเด็นความขัดแย้งต่าง ๆ ในเรื่องก็เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางภูมิหลัง และความคิด ความอ่านของตัวละครหลัก ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ โดยราเซียต้องประสบปัญหาตั้งแต่การทำงานในวันแรก เมื่อจำเป็นต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าให้กับพ่อของนาเดอร์ ซึ่งเป็นชายแปลกหน้าที่แม่จะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แต่ก็ไม่ใช่คนในครอบครัว จนเธอต้องโทรศัพท์กลับไปสอบถามผู้ให้คำแนะนำทางศาสนา เพราะกลัวบาป และหลังจากที่ทำงานให้นาเดอร์มา

หลายวัน เธอก็ต้องตกใจสุดขีด เมื่อกำลังทำความสะอาดบ้านอยู่ ก็พบว่าพ่อของนาเดอร์ หายไปจากห้องนอน ทำให้เธอตามหาจนวุ่นและในที่สุดก็พบว่าเขาเดินออกไปนอกบ้าน และทำให้เธอต้องเสี่ยงชีวิตของตัวเองและลูกน้อยที่อยู่ในท้องวิ่งข้ามถนนที่ขรุขระไปนำตัวชายชรากลับบ้าน โดยเธอไม่ได้บอกให้นาเดอร์รับรู้ คงเพราะเกรงจะถูกต่อว่าหรือถูกไล่ออกจากงานและจัดการกับปัญหานี้ด้วยแนวทางของเธอเอง

แต่แล้ววันหนึ่งนาเดอร์กลับบ้านมาพบว่านอกจากราเซีย จะไม่อยู่บ้านและปล่อยให้พ่อของเขาต้องอยู่ตามลำพัง แล้วพ่อของเขายังถูกผูกมัดติดกับหัวเตียงและตกลงมาจากเตียงด้วย และเมื่อราเซียกลับมา นาเดอร์ก็ไม่ยอมรับฟังว่าสาวทำความสะอาดหายไปไหนมา และไล่เธอออกทันทีด้วยโทสะ อีกทั้งไม่ยอมจ่ายค่าจ้างให้เธอ เพราะพบว่าเงินในห้องหายไปจำนวนหนึ่ง (ซึ่งตอนเริ่มเรื่องที่ซิมินเก็บข้าวเก็บของเพื่อย้ายไปอยู่กับพ่อแม่ของเธอนั้น เธอหยิบเงินจำนวนนั้นไปโดยที่นาเดอร์ไม่ทันสังเกต) แต่ราเซียปฏิเสธว่าเธอไม่ได้เป็นคนเอาเงินไป และยืนยันเรียกร้องค่าจ้าง จนเกิดการทะเลาะกับนาเดอร์อย่างรุนแรงจนนาเดอร์ขาดสติและผลักหญิงสาวออกจากบ้าน ทำให้ราเซียพลัดตกบันได

เหตุการณ์เริ่มเข้มข้นขึ้น เมื่อปรากฏว่าราเซียแท้งลูกและนาเดอร์ถูกกล่าวหาว่าเป็นต้นเหตุการตายของลูกในท้องของราเซียจากการผลักเธอตกบันไดและนำตัวไปขึ้นศาล แต่นาเดอร์ก็ปฏิเสธว่าเขาไม่เคยรับรู้มาก่อนว่าอีกฝ่ายหนึ่งตั้งท้องอยู่ (ทั้ง ๆ ที่ในตอนต้นเรื่อง ราเซียเคยพูดคุยกับเทอร์เมห์ โดยที่นาเดอร์อยู่ในระยะที่ได้ยิน) เพราะหากศาลตัดสินว่าเขาผิดจริง ก็จะต้องต้องโทษจำคุก

๑-๓ ปีในระหว่างนี้ ฮอดจาดก็ตามรั้งความนาเดอร์ และชู่กรรโชก และปะทะกัน ทั้งกำลังและวาทะกันอย่างรุนแรง อีกทั้งยังตามรั้งความเทอร์เมห์ด้วย จนซิมิน ซึ่งยังรักและอาวรณ์นาเดอร์อยู่ และเป็นห่วงเทอร์เมห์ อดเป็นกังวลไม่ได้ และเสนอให้นาเดอร์จ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้กับฮอดจาดและราเซีย เพื่อเป็นการไถ่โทษ ซึ่งแม้นาเดอร์จะไม่ยอมในตอนแรก แต่ก็จำยอมทำตามข้อเสนอของภรรยาในท้ายที่สุด

ตัวละครหลัก ๆ (แทบทั้งหมด ยกเว้นบิดาของนาเดอร์) มาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันที่บ้านของฮอดจาดและราเซีย โดยนาเดอร์ยอมที่จะจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนให้กับราเซีย หากเพียงเธอยอมสาบานต่อพระคัมภีร์อัลกุรอานว่าเธอแค้นเพราะถูกเขาพลักตกบันได ซึ่งราเซียไม่กล้าสาบานแม้จะถูกกดดันจากสามีเจ้าอารมณ์ของเธอ เพราะเธอเกรงว่าการที่เธอเอ่ยอะไรออกไปโดยที่ไม่มีหลักฐานชี้ชัด (และแท้ที่จริงแล้วเธอเองก็ไม่แน่ใจว่าอะไรเป็นสาเหตุของการแค้นของเธอกันแน่) จะเป็นบาป และส่งผลต่อลูกสาวของเธอ ทำให้นาเดอร์ยังไม่ยอมจ่ายค่าสินไหมทดแทน ส่งผลให้ฮอดจาดโมโหอย่างรุนแรงและหุนหันออกไปจากบ้าน และเมื่อนาเดอร์ ซิมิน และเทอร์เมห์กลับออกมาจากบ้านของคู่กรณีก็พบว่ากระเจารถของพวกเขาถูกทุบแตกไปแล้ว

ฉากจบของหนัง เป็นฉากที่เทอร์เมห์ต้องให้คำตอบกับศาลว่า เธอจะเลือกอยู่กับใคร ระหว่างบิดาหรือมารดา แต่หนังจบลงโดยที่เด็กสาววัย ๑๑ ปี ไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจน และบอกเพียงว่าเธอตัดสินใจได้แล้วว่า เธอจะเลือกอยู่กับใคร โดยผู้กำกับให้เกียรติคนดูได้ไตร่ตรองและพิจารณาเองว่าคำตอบของเทอร์เมห์จะเป็นเช่นไร

เสน่ห์ของภาพยนตร์เรื่องนี้ คงไม่ได้อยู่เฉพาะแค่คุณภาพของบทภาพยนตร์ การถ่ายทำ การนำเสนอ หรือการกำกับการแสดงอย่างมีชั้นเชิง หรือการแสดงของนักแสดงทุกคนที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครออกมาได้อย่างยอดเยี่ยมจนทำให้คนดูรู้สึกผูกพันกับตัวละครทุกตัว

และอดที่จะมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครเหล่านี้ไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการสงสาร สงสัย โกรธ หรือลึนระทึก หากแต่เป็นการผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นอย่าง ลงตัวจนแทบไม่มีที่ติ และสำหรับตัวผมเอง ซึ่งอาศัยอยู่ในอิหร่านในยุคสมัย เดียวกันกับที่ภาพยนตร์นำเสนออยู่ สามารถบอกได้เต็มปากว่าภาพยนตร์ เรื่องนี้ เสมือนพาคุณดูเข้าไปสัมผัสกับชีวิตและปัญหาที่ชาวอิหร่านโดยทั่วไป กำลังเผชิญอยู่รายวันอย่างแท้จริง...

ผมมีเพื่อนชาวอิหร่านที่กำลังดิ้นรนหาทางออกเพื่อสร้างอนาคตที่ดีกว่า สำหรับบุตรหลานของตัวเอง ไม่ต่างไปจากซิมิน... ผมมีเพื่อนชาวอิหร่านที่รัก และผูกพันกับครอบครัวจนไม่ยอมให้มีอะไรมาพลัดพรากจากไปได้ ไม่ต่าง ไปจากนาเดอร์... ผมเห็นคนอิหร่านที่ต้องดิ้นรนทำงานแบบปากกัดตีนถีบเพื่อ แลกกับค่าตอบแทนอันน้อยนิดเพียงเพื่อที่จะหาซื้อข้าวปลาอาหารมาจุนเจือ ครอบครัวไปวัน ๆ ไม่ต่างจากราเซีย... ผมเห็นเด็ก ๆ และเยาวชนอิหร่านที่ต้อง เผชิญกับความกดดันอันเนื่องมาจากสภาพสังคมที่มีข้อจำกัดและข้อหวงห้าม มากมาย และความสับสนวุ่นวายเพราะไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะเกิดอะไร ขึ้นบ้างกับอนาคตที่ไร้ซึ่งความแน่นอน และเห็นชาวอิหร่านที่ต้องทนทุกข์และ เผชิญกับความยากลำบากอันเป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างประเทศ ที่พวกเขาไม่ได้ก่อและคงไม่ต้องการ แต่ต้องมารับกรรมอยู่ทุกวี่วัน ซึ่งความทุกข์ ตรม ความยากลำบาก และความท้าทายเหล่านี้ ทุกคนที่อาศัยอยู่ในอิหร่านใน ยามนี้ ไม่ว่าจะเป็นคนอิหร่านหรือชาวต่างชาติ ต่างก็ร่วมกันแบกรับและ ต้องเผชิญหน้าไปพร้อมกันทั้งสิ้น

ดังนั้น สำหรับผม “A Separation” จึงเป็นมากกว่าเพียงภาพยนตร์ สะท้อนสังคมที่มีคุณภาพที่ให้ทั้งสาระและความบันเทิง แต่ยังมีคุณค่าในฐานะ ที่เป็นดังสะพานที่ทอดข้ามผ่านพรมแดนและสามารถแสดงให้เห็นและ สัมผัสได้ถึงถึงสภาพความเป็นอยู่ และความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงของคนอิหร่านใน ปัจจุบัน รวมถึงความท้าทายต่าง ๆ และสามารถช่วยให้คนจากข้างนอกเข้าใจ คนที่อยู่ในอิหร่านได้ดีขึ้นอย่างแท้จริง ☸

“ความตกลงคุ้มครอง การลงทุน” และเศรษฐกิจไทย ในบริบทโลก

.....
นายไกรจักร ชีรยาคินันท์

กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

หลายท่านอาจเข้าใจว่าประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่รอรับการลงทุนจากต่างประเทศเพียงอย่างเดียว ในความเป็นจริงแล้ว ข้อมูลจาก World Investment Report ๒๐๑๒ ระบุว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ ไทยได้เปลี่ยนจากประเทศผู้รับการลงทุนจากต่างประเทศมาเป็นผู้ส่งออกการลงทุนสุทธิ (net investment exporter) แล้ว โดยการลงทุนขาออกมีมูลค่าเพิ่มขึ้นกว่า ๑๐ เท่าตัว ในระยะเวลา ๕ ปี เป็น ๑๐,๖๓๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ๒๕๕๔ และเป็นครั้งแรกที่การลงทุนขาออกมีมูลค่ามากกว่าการลงทุนขาเข้า (มูลค่า ๙,๕๗๒ ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาคเอกชนไทยมีความแข็งแกร่งและได้ออกไปลงทุนในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ข้อเท็จจริงนี้เป็นการสะท้อนถึงการบูรณาการของ “เศรษฐกิจไทยในบริบทโลก” ที่นับวันจะมีความซับซ้อนและท้าทายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ในภาวะที่เงินบาทแข็งตัวและต้นทุนการผลิตภายในประเทศมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ การไปลงทุนในต่างประเทศของภาคธุรกิจไทยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรได้รับการสนับสนุน

การออกไปลงทุนในต่างประเทศไม่ใช่เรื่องง่ายและมีหลายปัจจัยที่ผู้ประกอบการจะต้องคิดและพิจารณาให้รอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงในเชิงพาณิชย์ หรือปัจจัยแวดล้อมที่เพิ่มความเสี่ยงอื่น ๆ เช่น เสถียรภาพทางการเมือง

ของประเทศที่จะไปลงทุน ระบบกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมาตรการส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ

ประเทศที่มีความมั่งคั่งด้านทรัพยากรและเป็นที่สนใจของนักลงทุนไทย และนักลงทุนอื่น ๆ อาจยังเป็นประเทศที่มีระบบกฎหมายภายในที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับในสากล หรือมีระบบเศรษฐกิจในระยะเปลี่ยนผ่าน เช่น เปลี่ยนจากระบบคอมมิวนิสต์หรือระบบเผด็จการมาสู่ประชาธิปไตย นักลงทุนจึงอาจต้องเพิ่มข้อพิจารณาเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ไม่ใช่ความเสี่ยงเชิงพาณิชย์ (non-commercial risks) ด้วย เช่น การที่รัฐบาลอาจออกมาตรการที่เอื้อประโยชน์แก่ประเทศใดประเทศหนึ่งมากกว่าที่ให้กับนักลงทุนไทย หรือเอื้อประโยชน์แก่นักลงทุนท้องถิ่นมากกว่านักลงทุนไทย มีการเวนคืนโรงงานของนักลงทุนไทย หรือมีมาตรการจำกัดไม่ให้นักลงทุนไทยโอนเงินรายได้กลับประเทศ เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นความเสี่ยงที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ ซึ่งรัฐบาลไทยโดยกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงที่ไม่ใช่ความเสี่ยงเชิงพาณิชย์ในการไปลงทุนในต่างประเทศ โดยการจัดทำความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (Investment Promotion and Protection Agreement – IPPA) ระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งขอเรียกสั้น ๆ ว่า “ความตกลงคุ้มครองการลงทุน”

ท่านผู้อ่านอาจสงสัยว่า ความตกลงคุ้มครองการลงทุนเหล่านี้จะช่วยคุ้มครองนักลงทุนไทยได้อย่างไร

ความตกลงคุ้มครองการลงทุนเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีขึ้นเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนต่างชาติว่าการลงทุนของตนจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลของประเทศที่รับการลงทุนในระดับที่เป็นมาตรฐานสากล และจะไม่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

สิทธิที่นักลงทุนไทยพึงจะได้รับภายใต้ความตกลงคุ้มครองการลงทุนหลัก ๆ ได้แก่ ๑) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับนักลงทุนท้องถิ่นหรือชาติอื่น ๆ ที่มาลงทุนในประเทศที่รับการลงทุน ๒) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการเวนคืนทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือถ้าทรัพย์สินถูกเวนคืนเพื่อประโยชน์สาธารณะก็จะต้องได้รับค่าชดเชยที่เหมาะสมและรวดเร็ว ๓) สิทธิที่จะสามารถโอนเงินลงทุนและผลตอบแทนกลับประเทศไทยได้โดยเสรี ๔) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และ ๕) สิทธิที่จะได้รับค่าชดเชยที่เหมาะสมและรวดเร็ว ในกรณีที่ทรัพย์สินเสียหายจากเหตุการณ์ไม่สงบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจลาจล การประท้วง หรือรัฐประหาร สิทธิเหล่านี้จะช่วยให้นักลงทุนไทยสามารถแข่งขันกับนักลงทุนท้องถิ่นหรือชาติอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น และเพิ่มความอุ่นใจว่าจะได้รับความคุ้มครองในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจคาดไม่ถึง

คุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของความตกลงคุ้มครองการลงทุน คือ พันธกรณีในการระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐภาคี (Investor-State Dispute Settlement – ISDS) โดยนักลงทุนสามารถฟ้องร้องรัฐบาลของประเทศที่เข้าไปลงทุนเพื่อปกป้องสิทธิของตนภายใต้ความตกลงได้ ด้วยกระบวนการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (international arbitration) ซึ่งถือเป็นสิ่งที่นักลงทุนไทยสามารถใช้ประโยชน์ได้ในกรณีที่ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมโดยไม่จำเป็นต้องรอรการช่วยเหลือจากรัฐบาลไทย สิทธิในการใช้อินญาโตตุลาการระหว่างประเทศเปรียบเสมือนการให้ “ดาบ” แก่นักลงทุนเพื่อใช้ปกป้องตนเอง

ในทางกลับกัน นักลงทุนต่างชาติก็อาจใช้กลไก ISDS ฟ้องร้องรัฐบาลไทย เพื่อปกป้องสิทธิของตนภายใต้ความตกลงได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของมาตรการลงทุนจะมีข้อยกเว้นให้แก่รัฐบาลในกรณีต่าง ๆ เช่น กรณีที่ต้องออกมาตรการเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือ มาตรการในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ เป็นต้น ข้อยกเว้นเหล่านี้เปรียบเสมือน “โล่” ที่รัฐบาลสามารถใช้ป้องกันตนเองได้อย่างชอบธรรม

กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้ปรับปรุงร่างความตกลงคุ้มครองการลงทุนฉบับมาตรฐาน ซึ่งใช้เป็นพื้นฐานในการเจรจาความตกลงคุ้มครองการลงทุนของไทยอยู่เสมอ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองการลงทุนของนักลงทุนไทยในต่างแดน และความสามารถของรัฐบาลไทยในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องกลัวการถูกฟ้องร้องโดยนักลงทุนต่างชาติ นอกจากนี้ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศยังพยายามให้ความรู้แก่หน่วยงานของไทย เกี่ยวกับพันธกรณีต่าง ๆ ภายใต้ความตกลงคุ้มครองการลงทุน เพื่อเป็นการเพิ่มความระมัดระวังในการออกมาตรการหรือดำเนินนโยบายต่าง ๆ และลดความเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องภายใต้ ISDS

ประเทศไทย โดยกระทรวงการต่างประเทศ ได้เริ่มจัดทำความตกลงคุ้มครองการลงทุนตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ ปัจจุบัน ไทยได้ลงนามในความตกลงลักษณะนี้แล้ว ๓๙ ฉบับ มีผลใช้บังคับแล้ว ๓๖ ฉบับ ฉบับล่าสุดที่รัฐบาลได้ดำเนินการให้มีผลใช้บังคับ คือ ความตกลงคุ้มครองการลงทุนกับเมียนมาร์ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ มิ.ย. ๒๕๕๕ ความตกลงฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ที่จะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับนักลงทุนไทยที่เข้าไปลงทุนในเมียนมาร์ โดยเฉพาะที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน นอกจากนี้ ไทยยังอยู่ระหว่างการเจรจากับประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนอื่น ๆ อีก เช่น ในภูมิภาคตะวันออกกลาง อาทิ กาตาร์ และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซึ่งจะเป็นเป้าหมายในการขยายการลงทุนของไทยในด้านการก่อสร้าง ความมั่นคงทางอาหาร ในภูมิภาคเอเชียกลาง อาทิ คาซัคสถานและอุซเบกิสถาน

ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานและก๊าซธรรมชาติ และในภูมิภาคแอฟริกา อาทิมาดากัสการ์ ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบด้านอัญมณีและเครื่องประดับ เป็นต้น

โดยที่ต้นทุนการผลิตภายในประเทศมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ภาคธุรกิจไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแยกขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ ที่ต้องใช้แรงงานมากไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อลดต้นทุนการผลิต ความตกลงคุ้มครองการลงทุนที่มีอยู่กับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม จึงน่าจะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับนักลงทุนไทยที่ไป (หรือกำลังคิดจะไป) ลงทุนในประเทศเหล่านี้ได้ไม่มากนัก

ความตกลงคุ้มครองการลงทุนนี้ ถือว่าเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดว่า ก่อนการเจรจา หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และจัดทำกรอบการเจรจาเพื่อขอความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน ซึ่งกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวอย่างครบถ้วน โดยกรอบการเจรจาความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้วเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๓

หากท่านสนใจอยากทราบข้อมูลเพิ่มเติม แสดงความคิดเห็น หรือมีข้อเสนอแนะ ขอเชิญเข้ามาที่ <http://www.mfa.go.th/business/th/cooperation/134>

อะไรดี ๆ ในเอเปค

น.ส. รชนี เอื้อไพโรจน์กิจ นักการทูตชำนาญการ

น.ส. ภัทรวรรณ ณ นคร นักการทูตปฏิบัติการ

กองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ในเวลานี้ใคร ๆ ต่างก็พูดถึงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลทั้งจากภาครัฐ เอกชน และวิชาการ ปรากฏตามสื่อมากมาย หลายแขนง ทำให้อดคิดไม่ได้ว่าจะมีกรอบความร่วมมืออื่นใดอีกหรือไม่ที่น่าจะพูดถึงได้บ้าง มองไปมองมาก็เห็นการประชุมหนึ่งที่นายกรัฐมนตรีไทยต้องไปเข้าร่วมทุกปี และถ่ายรูปในชุดแต่งกายพื้นเมืองของประเทศเจ้าภาพร่วมกับผู้นำอื่น ๆ หรือถ่าลองนึกย้อนไปกว่านั้น ครึ่งหนึ่ง ไทยเราเคยเป็นเจ้าภาพการประชุมผู้นำที่มีการต้อนรับอย่างอลังการงานสร้าง ทั้งการแสดงกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคพร้อมการแสดงแสง-สี-เสียง และเสื้อผ้าไหมยกทองที่ผู้นำใส่ถ่ายรูปร่วมกัน นั่นก็คือ การประชุมเอเปค หรือกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation - APEC) นั่นเอง

ในความเป็นจริงแล้ว เอเปคมีอะไรดี ๆ มากกว่าที่จะเป็นเพียงการประชุมประจำปีที่ผู้นำจะมาพบปะจับมือกัน ถ่ายภาพหมู่ กล่าวถ้อยแถลง แล้วก็แยกย้ายกันไป เพราะเอเปคถือเป็นเวทีหารือเรื่องเศรษฐกิจและการค้าที่มีความสำคัญในอันดับต้น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก แม้แต่ประเทศยักษ์ใหญ่ออย่างสหรัฐฯ ก็ยังจัดให้เอเปคเป็น “premier economic forum” ในเอเชีย-แปซิฟิกเลยทีเดียว นอกจากนี้ เอเปคยังให้อะไรหลายอย่างที่ดี ๆ แก่ไทยมากกว่าที่เราคิด และที่สำคัญ ไทยเราเองก็ได้ให้อะไรดี ๆ แก่เอเปค และมีส่วนช่วยสรรค์สร้างความเจริญก้าวหน้าของเอเปคให้เป็นอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้เช่นเดียวกัน

แรกเริ่มเดิมที....

เอเปคก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๓๒ (ค.ศ. ๑๙๘๙) เพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นในการร่วมมือและพึ่งพาทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกัน ก็เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในเวทีเจรจาการค้าพหุภาคี เพื่อถ่วงดุลการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหภาพยุโรป เอเปคเริ่มต้นด้วยการหารืออย่างไม่เป็นทางการของรัฐมนตรีด้วยสมาชิกเพียง ๑๒ ราย ซึ่งไทยก็เป็นหนึ่งในเขตเศรษฐกิจที่ร่วมก่อตั้งเอเปค ปัจจุบัน เอเปคได้พัฒนาจนกลายเป็นเวทีระดับโลกที่มีสมาชิกถึง ๒๑ เขตเศรษฐกิจ

หลายคนอาจสงสัยว่า ทำไมจึงไม่เรียกว่า “ประเทศ” (country) แต่ใช้คำว่า “เขตเศรษฐกิจ” (economy) ก่อนอื่นก็ต้องขอแจกแจงว่า สมาชิกทั้งหมดของเอเปค ได้แก่ ออสเตรเลีย บรูไนดารุสซาลาม แคนาดา ชิลี จีน ฮ่องกง อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย เม็กซิโก นิวซีแลนด์ ปาปัวนิวกินี เปรู ฟิลิปปินส์ รัสเซีย สิงคโปร์ จีนไทเป (ไต้หวัน) ไทย สหรัฐอเมริกา และเวียดนาม จะเห็นได้ว่า ในเวทีนี้ มีทั้งฮ่องกง และไต้หวัน ที่ไม่มีสถานะเป็นประเทศร่วมเป็นสมาชิกเคียงบ่าเคียงไหล่กับจีน ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุที่ไม่อาจใช้คำว่า “ประเทศ” ได้

เอเปคได้ระงับการรับสมาชิกใหม่มาเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว เนื่องจากเอเปคมีภารกิจที่ต้องดำเนินการให้ลุล่วงมากมายหลายอย่างจนเกรงว่าสมาชิกที่เข้ามาใหม่อาจจะไม่สามารถดำเนินการได้ทัน จนถึงขณะนี้ เอเปคจึงยังมิได้ตอบรับสมาชิกเพิ่มเติม แม้จะมีประเทศต่าง ๆ ตบเท้าเข้าแถวเพื่อขอเป็นสมาชิกแล้วหลายราย ได้แก่ อินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ มาเก๊า มองโกเลีย คอสตาริกา ปานามา โคลอมเบีย ศรีลังกา เอกวาดอร์ กัมพูชา และลาว

สู่เวทีโลกที่เปิดกว้าง

ปัจจุบัน เอเปคมีประชากรรวมกันเกือบ ๓ พันล้านคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๔๕ ของประชากรโลก มี GDP รวมกันร้อยละ ๕๗ ของ GDP โลก และสัดส่วนการค้าร้อยละ ๔๖ ของมูลค่าการค้าโลก จากตัวเลขเหล่านี้คงพอจะเห็นได้ว่า เอเปคเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจระดับโลกทีเดียว ที่สำคัญ ไทยมีมูลค่าการค้ากับสมาชิกเอเปคมากถึงเกือบร้อยละ ๗๐ ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทย ประเทศคู่ค้าสำคัญ ๕ อันดับแรกของไทย^๑ ได้แก่ ญี่ปุ่น จีน สหรัฐฯ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ก็ล้วนเป็นสมาชิกเอเปค เอเปคจึงเปรียบเสมือนเวทีที่รวมเพื่อนคู่ค้าหลัก ๆ ของไทยไว้เกือบทั้งหมด

หลักการดำเนินงานของเอเปคตั้งอยู่บนพื้นฐานของฉันทามติ (consensus) ความสมัครใจ (voluntarism) และสนับสนุนการรวมกลุ่ม

๑ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๕.๖ ของมูลค่าการค้าของไทยไปยังเขตเศรษฐกิจเอเปคทั้งหมด (เฉลี่ย ๓ ปีระหว่างปี ๒๕๕๑-๒๕๕๓):
กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคแบบเปิดกว้าง (open regionalism) ซึ่งหมายความว่า
เรื่องใดที่รับกันไม่ได้ทุกเขต ก็ต้องเจรจาเกลี้ยกล่อมกันทั้งในและนอกเวที
หากกล่อมไม่สำเร็จจริง ๆ ก็อาจเสนอให้แต่ละเขตทำตามความสมัครใจ
นอกจากนี้ เรื่องใดที่ตกลงกันระหว่างสมาชิกเอเปคแล้ว (เช่น การเปิดเสรีสินค้า)
สมาชิกเอเปคก็จะประคับประคองต่อสมาชิกนอกเอเปคในแบบเดียวกันด้วย
ซึ่งหลักการนี้ แสดงให้เห็นถึงความใจกว้าง และการไม่ปิดกั้นสิทธิพิเศษเฉพาะ
สมาชิกเหมือนอย่างการมอบความร่วมมือหรือความตกลงการค้าเสรีทั่ว ๆ ไป
หลักการดำเนินการตาม “ความสมัครใจ” ยังช่วยเอื้อให้เกิดความร่วมมือได้
ง่ายขึ้น เนื่องจาก “ความสมัครใจ” ทำให้สมาชิกมีความรู้สึกกล้าที่จะค่อย ๆ
เปิดรับ “ยาขม” และเหตุผลนี้เองที่ช่วยให้เอเปคสามารถบรรลุข้อตกลงใน
ประเด็นยาก ๆ ระดับโลกได้

เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่

เอเปคมุ่งส่งเสริมการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนในภูมิภาค ย้อนไปเมื่อปี
๒๕๓๗ (ค.ศ. ๑๙๙๔) ผู้นำเอเปคได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายกว้าง ๆ ให้สมาชิก
เปิดเสรีการค้าและการลงทุน เรียกว่า “เป้าหมายโบกอร์” (Bogor Goals)
ณ เมืองโบกอร์ อินโดนีเซีย ซึ่งกำหนดให้เขตเศรษฐกิจพัฒนาแล้วเข้ารับ
การประเมินผลในปี ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๐)^๒ และเขตเศรษฐกิจทั้งหมดรับ

---

๒ ในการประเมินเป้าหมายโบกอร์รอบแรกเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๐ มีเขตเศรษฐกิจเข้าร่วม ๑๓ เขต
ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพัฒนาแล้ว ๕ เขต (ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ และสหรัฐฯ) และ
เขตเศรษฐกิจกำลังพัฒนาที่เข้าร่วมการประเมินโดยสมัครใจ ๘ เขต (ชิลี จีนฮ่องกง เกาหลีใต้ มาเลเซีย
เม็กซิโก เปรู สิงคโปร์ และจีนไทเป) ซึ่งผลการประเมินสรุปว่า เขตเศรษฐกิจได้ประสบความสำเร็จใน
การบรรลุเป้าหมายโบกอร์ ทั้งในด้านการลดภาษี การขยายการค้าบริการ และการลงทุน แต่เอเปค
จะต้องดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุนมากยิ่งขึ้น

อุปสรรคทางภาษี อุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี การค้าบริการ การลงทุน มาตรฐานและความสอดคล้อง
กระบวนการศุลกากร ทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายการแข่งขัน การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การปฏิรูป
กฎระเบียบ กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า การดำเนินการตามพันธกรณีขององค์การการค้าโลก
การไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท การเคลื่อนย้ายนักธุรกิจ และการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติกรมเจรจา
การค้าระหว่างประเทศ

การประเมินร่วมกันอีกครั้งในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ซึ่งจะว่าไป การกำหนดเป้าหมายดังกล่าวถือเป็นความชาญฉลาดของอินโดนีเซีย ที่ทำให้เป้าหมายโบกอร์เป็นธงในการทำงานต่อเนื่องระยะยาวของเอเปค ทำให้ในการประชุมเอเปคทุกครั้งต้องมีการกล่าวถึงเป้าหมาย โบกอร์ และวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายผ่านพ้นมากกว่า ๒๐ ปี เอเปคมีความก้าวหน้าด้านการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนมากมีการค้ากันเองภายในกลุ่มร้อยละ ๗๐ และการค้านอกกลุ่มร้อยละ ๓๐ ซึ่งการที่เอเปคมีสัดส่วนการค้าภายในกลุ่มสูงทำให้เอเปคเป็นตลาดที่มีศักยภาพและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของภูมิภาค นอกจากนี้ เอเปคยังเป็นที่มาของแนวความคิดในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชีย-แปซิฟิก (Free Trade Area of the Asia-Pacific - FTAAP) โดยใช้พื้นฐานจากความตกลงการค้าเสรีใด ๆ ที่มีอยู่แล้ว เช่น Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) หรือ Trans-Pacific Partnership (TPP)

นอกจากเรื่องการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนแล้ว เอเปคยังส่งเสริมความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจและวิชาการ (Economic and Technical Cooperation) ซึ่งถือว่าเป็นความพิเศษของเอเปคที่ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน เหตุผลเบื้องลึกก็คือ เอเปคเห็นว่า การที่จะเปิดเสรีการค้าได้นั้น สมาชิกจะต้องมีความพร้อมเสียก่อน จึงต้องมีการเสริมสร้างขีดความสามารถของสมาชิกในหลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยลดช่องว่างทางการพัฒนาระหว่างเขตเศรษฐกิจพัฒนาแล้วกับเขตเศรษฐกิจกำลังพัฒนา ส่วนนี้เองที่ถือเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานของเอเปค ซึ่งดำเนินควบคู่กันไปกับการลดอุปสรรคทางการค้า

อีกเรื่องหนึ่งที่เอเปคทำและน่าสนใจ คือ การแก้ประเด็นหลังพรมแดน (behind-the-border issues) เพราะเอเปคมองว่า นอกจากการลดภาษีซึ่งถือเป็นอุปสรรคทางการค้าที่พรมแดน (at-the-border) แล้ว ยังมีอุปสรรคหลังพรมแดน เช่น ความแตกต่างของกฎระเบียบและมาตรฐาน ซึ่งต้องแก้ไขเพื่อให้สินค้าไปถึงผู้บริโภคได้ตลอดรอดฝั่ง และยังมีอุปสรรคข้ามพรมแดน

(across-the-border) ซึ่งก็คือการอำนวยความสะดวกให้สินค้า บริการ และ คน ข้ามพรมแดนได้สะดวกรวดเร็ว ซึ่งประเด็นนี้ เอเปคได้จัดเต็มทั้งเรื่อง พิธีการศุลกากร ระบบโลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐาน รวมไปถึงการออกบัตร APEC Business Travel Card สำหรับนักธุรกิจเอเปค เพื่อให้สะดวกในการเดินทางเข้าออกเขตเศรษฐกิจเอเปคด้วยกันและในการติดต่อธุรกิจ

ศักยภาพไม่เหมือนใคร

จากวัตถุประสงค์แรกเริ่มที่ต้องการสร้างอำนาจต่อรองกับกลุ่มทาง เศรษฐกิจต่าง ๆ จนถึงวันนี้ เอเปคได้มีพัฒนาการที่ก้าวไกลไปกว่านั้นมาก และมีศักยภาพที่ยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะการผลักดันประเด็นที่ยุ่งยากและซับซ้อน ระดับโลกให้สำเร็จได้อย่างงดงาม ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะว่า เอเปคเป็นที่รวม ของเขตเศรษฐกิจพัฒนาแล้วชั้นนำ เช่น สหรัฐฯ แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น ซึ่งต่างก็คร่ำหวอดในวงการการค้าโลกอย่างมาก ในช่วง ทศวรรษที่ผ่านมา เขตเศรษฐกิจเหล่านี้ได้ใช้เอเปคเป็นเวทีทดสอบ หรือ “testing ground” ในประเด็นอ่อนไหวต่าง ๆ ที่ยังตกลงกันไม่ได้ในองค์การ การค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ประมาณว่าถ้ารับกันได้ในเอเปค ก็จะนำเรื่องเดียวกันนั้นไปขยายต่อที่ WTO

Asia-Pacific
Economic Cooperation

APEC
RUSSIA 2012

APAC 2012
RUSSIA

ยกตัวอย่างเหตุการณ์ล่าสุดที่เกิดขึ้นเมื่อปีที่ผ่านมา (๒๕๕๕) คือ

การที่เอเปคได้ประกาศรายการสินค้าสิ่งแวดล้อม (Environmental Goods) จำนวน ๕๔ รายการ^๓ เพื่อจะลดภาษีสินค้านี้ดั่งกล่าวให้ได้อย่างละ ๕ หรือต่ำกว่า ภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ซึ่งใน WTO ได้หารือกันมากกว่า ๑๐ ปี แล้วแต่ยังหาข้อยุติไม่ได้

ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ไม่ได้เกิดขึ้นชั่วข้ามคืน เอเปคใช้เวลาถึง ๒ ปี ในการถกเถียงและทำงานกันอย่างหนักเรื่องสินค้าสิ่งแวดล้อม จากต้นปี ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑) ที่สหรัฐฯ เป็นเจ้าภาพ ยาวมาจนถึงปลายปี ๒๕๕๕ (ค.ศ. ๒๐๑๒) ที่รัสเซียเป็นเจ้าภาพ ข้อเสนอดังกล่าวเป็นที่ถกเถียงกันมาก^๔ และได้แบ่งเอเปค เป็น ๒ ขั้ว คือ ฝ่ายเขตเศรษฐกิจพัฒนาแล้ว นำโดยสหรัฐฯ และออสเตรเลีย กับ ฝ่ายเขตเศรษฐกิจกำลังพัฒนา นำโดยจีนและอินโดนีเซีย แต่ท้ายที่สุด ทุกฝ่าย ก็ประนีประนอมจึงทำให้มีฉันทามติในเรื่องนี้ได้ไทยเราเองก็ได้มีบทบาทสำคัญ ในการนำเสนอความเห็นที่ทำให้สมาชิกทั้ง ๒ ขั้วจะลุ่มอล่วยกันจนสามารถมี ข้อสรุปในเรื่องนี้ได้

การจัดทำรายการสินค้าสิ่งแวดล้อมเอเปคถือเป็นความสำเร็จครั้งสำคัญ ของเอเปค เพราะเป็นการแสดงถึงสปิริตของความเป็นเอเปค การประนีประนอม การยึดมั่นในจุดยืนในการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน และการรักษา credit ของเอเปค แต่ไม่ใช่เรื่องราวของความสำเร็จที่ลำห้หน้าองค์กรอื่น ๆ เพียงเรื่องเดียว ของเอเปค เมื่อ ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา ความตกลงสินค้าเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ Information Technology Agreement ก็ประสบความสำเร็จในเวที เอเปค จากการผลักดันของเขตเศรษฐกิจพัฒนาแล้ว จากนั้น จึงไปสำเร็จลุล่วง อย่างสวยงามในเวที WTO เมื่อปี ๒๕๓๙ (ค.ศ. ๑๙๙๖)

.....
^๓ รายการสินค้าสิ่งแวดล้อมเอเปค อาทิ สินค้าเทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ กังหันลม กังหันก๊าซ และหม้อไอน้ำชีวมวล มีมูลค่าการค้ารวมกันสูงถึง ๔๓๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

^๔ ประเด็นที่ถกเถียงกันมาก คือ นิยามของสินค้าสิ่งแวดล้อม (ยังไม่มีข้อสรุปแม้ในเวที WTO) ความอ่อนไหวในแต่ละเขตเศรษฐกิจ และปัญหา dual use (สินค้าที่สามารถใช้เพื่อประโยชน์ ทางสิ่งแวดล้อม และเพื่ออุตสาหกรรมอื่น โดยไม่สามารถพิสูจน์ได้)

ก็ต้องลองดูกันต่อไปว่า เอเปคจะสามารถผลักดันเรื่องอื่น ๆ ที่ยังคงค้างคาใน WTO หรือประเด็นที่ล้ำหน้าใด ๆ ได้อีกหรือไม่ แต่คาดการณ์กันได้แน่ ๆ ว่าเขตเศรษฐกิจพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะสหรัฐฯ จะต้องมีการเสนอและผลักดันข้อริเริ่มต่าง ๆ ในเวทีเอเปคอีกอย่างแน่นอน รวมทั้งประเด็นที่ยังไม่มีข้อยุติใน WTO

แล้วไทยได้อะไรจากเอเปค

เมื่อพิจารณาว่า เพื่อนคู่ค้าหลักของไทยอยู่ในเอเปค และการที่เอเปคมีศักยภาพด้านการเปิดเสรีการค้าการลงทุนในภูมิภาคสูง ก็พอจะประเมินได้ว่าเอเปคไม่ธรรมดา และให้อะไรดี ๆ กับไทยมากทีเดียว

ประสบการณ์ตั้งแต่ไทยเริ่มนับ ๑ พร้อมเอเปคจนถึงวันนี้ได้พิสูจน์แล้วว่า ไทยได้รับประโยชน์อย่างยิ่งจากการเป็นสมาชิก และบทบาทของไทยก็เป็นที่ยอมรับในเวทีเศรษฐกิจโลกอย่างเอเปค เนื่องจากไทยมีส่วนร่วมในการประชุมทุกระดับ (คณะทำงาน คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่อาวุโส รัฐมนตรี และผู้นำ) จึงเปิดโอกาสให้ไทยได้ผลักดันประเด็นที่สอดคล้องกับนโยบายและผลประโยชน์

ของไทย รวมทั้งร่วมกำหนดทิศทางความร่วมมือของเอเปค นอกจากนี้
เสียงของไทยก็มีน้ำหนักพอที่สมาชิกจะรับฟัง และขอให้สนับสนุนท่าทีต่าง ๆ
เพื่อเพิ่มฐานเสียงที่แข็งแกร่ง

ประโยชน์ในแง่เศรษฐกิจอีกมิติหนึ่งก็คือ โอกาสที่ไทยจะได้รับประโยชน์
จากการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน ซึ่งรวมถึงความเชื่อมโยงในภูมิภาคที่
มากขึ้น และโอกาสที่ไทยจะปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากแรงกระตุ้นใน
การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของเอเปค เพราะการรู้เขารู้เราเป็นวิถีทางที่ดีที่สุด
ถ้าเราไม่เปิดประเทศก็จะเสียโอกาสในการค้าขาย และไม่มีปัจจัยเร่งให้ต้อง
ปฏิรูปโครงสร้าง

ที่สำคัญ ด้วยความที่สมาชิกมีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันมาก เอเปคจึง
มีกลไกช่วยเสริมศักยภาพ โดยการให้สมาชิกเสนอโครงการ capacity building
เพื่อขอรับงบประมาณจากเอเปค นี่คือนิติที่ให้ประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศ
กำลังพัฒนา ซึ่งที่ผ่านมา ไทยก็ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน
ประสบการณ์ และนำเอาแบบอย่างที่ดีจากคนอื่นมาปรับใช้พัฒนาตนเองไม่น้อย
เช่น การพัฒนาอันดับของไทยในเรื่องการอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ
(Ease of Doing Business) หรือแม้แต่การนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศเรื่องมาตรการ
ส่งเสริม SMEs ด้านกฎหมายภาษีในเอเปค มาเป็น benchmark ของสำนักงาน
ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) โครงการ capacity
building เหล่านี้อาจประเมินผลที่ได้รับเป็นราคาแพงไม่ได้ในทันที แต่
การพัฒนาตนเองในลักษณะนี้จะเป็นเสมือนน้ำซึมบ่อทรายที่ส่งผลดีกับ
ประเทศในระยะยาว ซึ่งหากหน่วยงานไทยเห็นโอกาสของ capacity building
ดีใจที่แตกต่างต้องการอะไร และกระตือรือร้นที่จะใช้ประโยชน์จากการเข้าร่วม
กิจกรรมเอเปค รวมถึงการเสนอโครงการ ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา
เศรษฐกิจของไทย และเป็นการใช้ประโยชน์จากเอเปคอย่างจริงจังและคุ้มค่า
ไม่แพ้เขตเศรษฐกิจพัฒนาแล้วเลยทีเดียว

ท้ายสุด การที่สมาชิกพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพก็เป็นการเปิดโอกาสให้เขตเศรษฐกิจที่เป็นเจ้าภาพได้ผลักดันประเด็นสำคัญของตนได้กระตุ้นเศรษฐกิจ และส่งเสริมการท่องเที่ยวไปพร้อมกัน หลังจากไทยเป็นเจ้าภาพมาแล้วเมื่อปี ๒๕๔๖ (ค.ศ. ๒๐๐๓) หรือเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว จึงถึงเวลาเหมาะสมที่ไทยจะเป็นเจ้าภาพอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น ในการประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปค ครั้งที่ ๒๐ เมื่อปี ๒๕๕๕ ณ นครลาติวอสต็อก ประเทศรัสเซีย นายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จึงได้แจ้งต่อที่ประชุมถึงความประสงค์ของไทยในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเอเปคในปี ๒๕๖๕ (ค.ศ. ๒๐๒๒) ซึ่งบรรดาสมาชิกเอเปค ก็ได้เห็นชอบกับข้อเสนอของไทยแล้ว

ในอีกเกือบ ๑๐ ปีข้างหน้า ไทยก็จะได้แสดงบทบาทที่สำคัญอีกครั้ง ในการเป็นเจ้าภาพเอเปค และถึงตอนนั้น ก็จะเป็นยุคของ beyond the Bogor Goals ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญของเอเปค และของประเทศไทยด้วย 🌐

“สี่มุมรัฐ” ของสหรัฐอเมริกา (ตอน ๑)

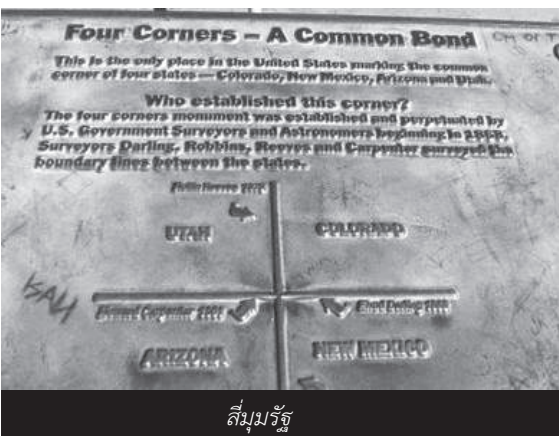
.....

สุภาศิริ อมาตยกุล

ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States of America) ประกอบด้วยรัฐทั้งหมด ๕๐ รัฐถ้าดูจากแผนที่ของสหรัฐอเมริกาแล้ว จะเห็นได้ว่ามีอยู่เพียง ๔ รัฐที่มีมุมเขตแดนชนติดกันที่จุดเดียวกัน เรียกบริเวณนี้ว่า สี่มุมรัฐ (The Four Corners) นั่นคือ เป็นจุดที่มุมของรัฐทั้งสี่ชนติดเป็นมุมฉากต่อกัน รัฐทั้งสี่นี้เรียงจากขวาไปซ้ายตามเข็มนาฬิกา ได้แก่ รัฐโคโลราโด (Colorado) รัฐนิว เม็กซิโก

(New Mexico) รัฐอริโซนา (Arizona) และรัฐยูทาห์ (Utah) ทั้งสี่รัฐนี้ตั้งอยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศ มุมที่ชายแดนชนติดกันคือ มุมตะวันตกเฉียงใต้ของรัฐโคโลราโด มุมตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐนิว เม็กซิโก มุมตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐอริโซนา และมุมตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐยูทาห์

จุดที่มุมของรัฐทั้งสี่ชนติดกันนั้น มีสัญลักษณ์เป็นรูปวงกลมตั้งไว้เป็นอนุสาวรีย์ แสดงรัฐทั้งสี่และมุมที่ชนกันเป็นมุมฉาก เพื่อเป็นการบอกกล่าวด้วยว่า ณ ที่นี้คือแห่งเดียวในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีสี่รัฐชนติดกัน บริเวณที่เป็นสี่มุมรัฐนี้คือส่วนหนึ่งของที่ราบสูงโคโลราโด (Colorado Plateau) ซึ่งการเดินทางเพื่อไปหาจุดสัญลักษณ์ของ “สี่มุมรัฐ” นี้ ไม่ใช่เรื่องง่ายเท่าใดนัก เพราะต้องขับรถผ่านพื้นที่ที่มีภูมิประเทศหลากหลายและบางแห่งเป็นชนบทที่แห้งแล้ง เราต้องเข้าทางรัฐนิว เม็กซิโก เพื่อไปสู่ทางเข้าอนุสาวรีย์แห่ง “สี่มุมรัฐ” ดังกล่าว

สี่มุมรัฐที่มีมุมเป็นมุมฉากต่อกัน

ดินแดนและครอบครัวเคยเดินทางไปยัง “สี่มุมรัฐ” และเที่ยวชมสถานที่สำคัญ ๆ หลายแห่งในแต่ละรัฐทั้งสี่โดยเราบินจากกรุงวอชิงตัน ดีซี (Washington D.C) นครหลวงของสหรัฐอเมริกา ไปยังเมืองอัลบูเควร์ก (Albuquerque)

อนุสาวรีย์สี่มุมรัฐ

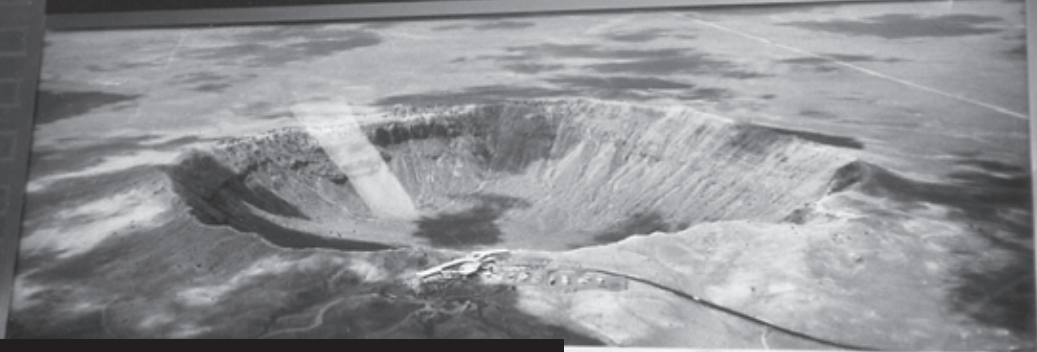
เมืองหลวงของรัฐนิว เม็กซิโก จากนั้นเดินทางไปพบกับครอบครัวชาวอเมริกัน (George and Georgia Blackwell) ผู้ที่เคยดูแลดินเมื่อครั้งเรียนหนังสืออยู่ที่รัฐเท็กซัส

คณะของเราได้เช่ารถขับไปชมอนุสาวรีย์ “สี่มุมรัฐ” ที่ต้องเข้าทางด้าน รัฐนิว เม็กซิโก จากนั้น เราได้เที่ยวชมสถานที่สำคัญ ๆ ซึ่งในแต่ละรัฐทั้งสี่ ดังกล่าวต่างก็มีสถานที่ที่น่าสนใจหลายแห่ง จึงขอนำเรื่องราวของสถานที่เหล่านี้ มาเสนอ โดยจะเริ่มต้นการเดินทางในรัฐออริโซนา

รัฐออริโซนามีสถานที่ที่น่าสนใจยิ่งคือ หลุมอุกกาบาต (Meteor Crater) ขนาดใหญ่มหึมาซึ่งถ้ามองจากพื้นที่ราบรอบ ๆ ขอบของหลุมอุกกาบาตจะดูคล้าย เนินเขาเตี้ย ๆ ทำให้ดูไม่ออกกว่าเป็นขอบของหลุมอุกกาบาตที่ลึกลับโหดร้ายที่ ขอบสันนั้นโอบรอบไว้ หลุมอุกกาบาตนี้เกิดจากการที่ลูกอุกกาบาตยักษ์ได้พุ่ง ตกลงมาปะทะกับพื้นผิวโลกเมื่อประมาณ ๕๐,๐๐๐ ปีก่อน ทำให้เกิดหลุมยักษ์ บนดินแดนรกร้างของออริโซนา หลุมนี้มีความกว้างราว ๑.๒ กิโลเมตร และมีความลึกถึง ๑๘๐ เมตร มีขอบสูงจากที่ราบ ๔๕ เมตร ส่วนพื้นของหลุมอุกกาบาต ภายในนั้น มีลักษณะคล้ายผิวของดวงจันทร์ จนองค์การอวกาศหรือ NASA ของ สหรัฐฯ ได้ใช้เป็นสถานที่สำหรับการฝึกปฏิบัติการของนักบินอวกาศยาน Apollo และยังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับนักท่องเที่ยวยิ่งด้วย

Meteor Crater

The first proven and best preserved Meteorite Crater on Earth

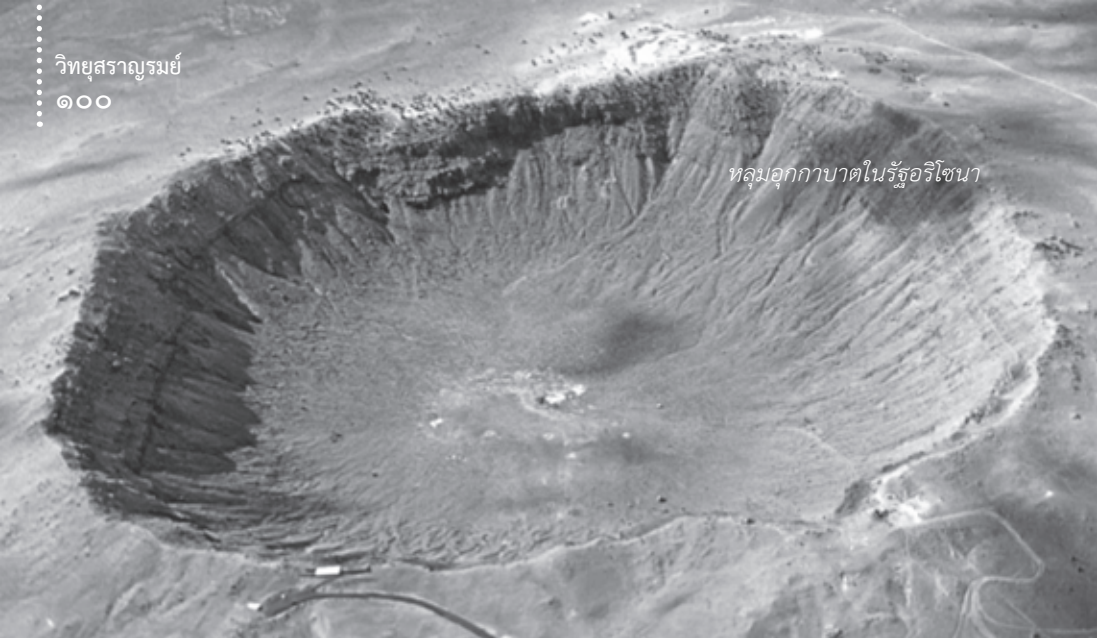

ภาพถ่ายหลุมอุกกาบาต (ภาพโดยสุภาศิริ อมาตยกุล)

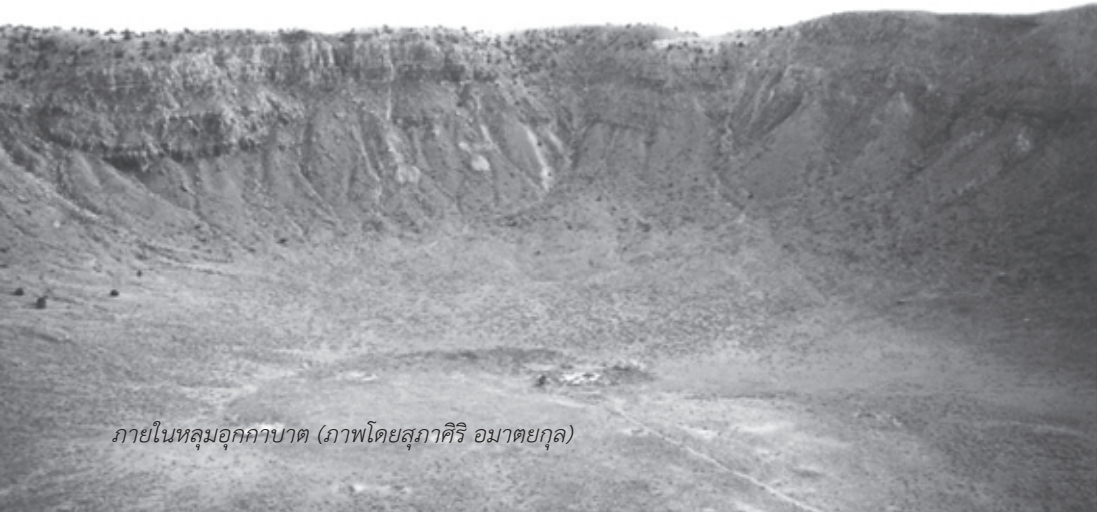
ภาพถ่ายทางอากาศหลุมอุกกาบาต

นักดาราศาสตร์คาดคะเนว่าอุกกาบาตลูกนี้น่าจะมีความเร็วประมาณ ๗๕,๐๐๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง และระเบิดออกด้วยพลังมากกว่าระเบิดที่ถล่มเมืองฮิโรชิมาในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ ถึง ๑,๐๐๐ เท่า แรงระเบิดจากอุกกาบาตนั้นส่งผลให้ดินและหินประมาณ ๕-๖ ล้านตัน ปลิวว่อนขึ้นสู่ท้องฟ้าและบดบังแสงอาทิตย์ไปหลังจากเหตุการณ์นั้น อุกกาบาตซึ่งเป็นมวลของธาตุเหล็กและเหล็ก คำนวณว่าคงมีขนาดกว้างราว ๔๐ เมตร และหนักกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ก็แตกสลายและหลอมละลายไป แต่ยังคงมีการพบซากที่เหลืออยู่ในรัศมี ๑๐ กิโลเมตร

หลุมอุกกาบาตในรัฐอริโซนา

ได้เคยมีผู้เชื่อว่าหลุมยักษ์นี้ได้แก่ ภูเขาไฟ แต่นักธรณีวิทยาและนักดาราศาสตร์ชื่อ นาย Eugene Shoemaker เป็นผู้ที่จะระบุว่าเป็นหลุมที่เกิดจากลูกอุกกาบาต นอกจากนี้ วิศวกรเหมืองแร่จากรัฐเพนซิลวาเนียชื่อ นาย Danial Barringer ก็เป็นหนึ่งในคนกลุ่มแรก ๆ ที่มั่นใจว่าหลุมนี้คือหลุมอุกกาบาต เขายังเชื่อกันด้วยว่าหลุมนี้มีธาตุ निकเกิลและเหล็กหลงเหลืออยู่มาก จึงได้เสี้ยมลงทุนซื้อกรรมสิทธิ์ที่ดินผืนนี้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๐๒ และพยายามขุดหาแร่ แต่ก็ยังไม่เป็นผล อย่างไรก็ตาม หลุมนี้ได้ชื่อว่า หลุมบาร์ริงเกอร์ เชื่อกันว่ายังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของตระกูลของเขาอยู่

ภายในหลุมอุกกาบาต (ภาพโดยสุภาศิริ อมาตยกุล)

นักดาราศาสตร์คำนวณว่าโดยเฉลี่ยแล้ว มีอุกกาบาตยักษ์ตกสู่โลกหนึ่งครั้งในทุก ๆ ๑,๓๐๐ ปี อุกกาบาตสภาพสมบูรณ์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งอาจตกลงมาในยุคก่อนประวัติศาสตร์นั้น หนักราว ๖๐ ตัน พบใกล้เมืองกรุตฟอนเทนในประเทศนามิเบีย ทวีปแอฟริกา ส่วนอุกกาบาตลูกใหญ่รองลงมานั้นหนัก ๓๐ ตัน ตกลงทางภาคตะวันตกของประเทศกรีนแลนด์ในช่วงปลายทศวรรษ ๑๘๙๐ ปัจจุบันเศษของอุกกาบาตที่กรีนแลนด์นั้นถูกจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

ในรัฐอริโซนายังมีสถานที่สำคัญยิ่งคือ แกรนด์ แคนยอน (Grand Canyon) หรือที่แปลกันว่า “หุบเขายังยิ่งใหญ่” เป็นภูมิประเทศที่สร้างสรรค์โดยธรรมชาติได้อย่างงดงามและน่ามหัศจรรย์ยิ่ง เกิดจากการกัดเซาะของแม่น้ำโคโลราโด (Colorado River) นานเป็นพันล้านปี เกิดเป็นหุบเหวกว้างใหญ่ไพศาลสมดังชื่อจริง ๆ หุบเขาแกรนด์ แคนยอนเป็นหนึ่งในภูมิประเทศที่น่ามหัศจรรย์ของโลก ความยิ่งใหญ่เน้นเหนือกว่าจินตนาการใด ๆ ทั้งปวง

การกัดเซาะของแม่น้ำโคโลราโด ทำให้เกิดหุบเหวกว้างลึกต่างกันไป โดยเฉลี่ยลึกประมาณ ๑.๖ กิโลเมตร ส่วนที่เป็นริมหุบผาทงด้านใต้ (South Rim) ลึก ๑,๒๔๐ เมตร และริมหุบผาทงด้านเหนือ (North Rim) ลึกถึง ๑,๗๖๗ เมตร ส่วนช่วงกว้างของหุบเหว บางช่วงกว้างถึง ๒๙ กิโลเมตร และบางช่วงกว้างเพียง ๘ กิโลเมตร ส่วนความยาวนั้นได้ทอดตัวยาวคดเคี้ยวรวมกันเป็นระยะทางประมาณ ๔๔๓ กิโลเมตร สำหรับริมหุบผาทงด้านเหนือ คือที่ราบสูงไคบับ (Kaibab) สูงกว่าริมหุบผาทงด้านใต้ที่เป็นที่ราบสูงโคโคนิโน (Coconino) ราว ๓๖๕ เมตร สายน้ำทางด้านเหนือของหุบเขาแกรนด์ แคนยอนทำให้เกิดหุบเขาย่อยต่าง ๆ มากมาย เราสามารถเห็นได้ชัดถึงการกัดเซาะของแม่น้ำโคโลราโดในบริเวณนี้ ส่วนสายน้ำทางด้านใต้นั้น ไหลผ่านไปโดยไม่กัดเซาะเป็นหุบเหว ทั้งนี้ ตลอดเส้นทางของหุบเขาแกรนด์ แคนยอนก้อนหินและภูเขายังได้ถูกกัดเซาะพังทลาย เศษหินที่อยู่ตามก้นบึงของแม่น้ำนั้น ยิ่งทำให้แม่น้ำไหลเชี่ยวยิ่งขึ้น

หุบเขาแกรนด์ แคนยอนเป็นอุทยานแห่งชาติและสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญยิ่งของสหรัฐอเมริกา เพราะมีภูมิประเทศที่สวยงามมหัศจรรย์มาก ประกอบด้วยหุบผา หุบเหวลึกชัน มีบางส่วนที่เป็นเหมือนหอคอยที่ราบ และแม้แต่ส่วนที่เป็นน้ำตกย่อย ๆ บรรยากาศและสีสันของหุบเหวและหุบผาในแกรนด์ แคนยอนนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามโมงยามของเวลาในแต่ละวันและตามช่วงฤดูกาลด้วย ในยามรุ่งอรุณ แสงพระอาทิตย์สะท้อนหุบเหวและหน้าผาเป็นสีเงินสีทองเลื่อมพรายเหนือหุบเหว สีน้ำเงินอยู่เบื้องล่าง ส่วนยามเย็นพลบค่ำ แสงพระอาทิตย์ฉาบหน้าผาเป็นสีกุหลาบเข้ม เมื่อเวลามีฝนตก น้ำฝนส่วนมากจะระเหยไปก่อนตกถึงก้นหุบเหว ทำให้พื้นที่ริมแม่น้ำโคโลราโดมีลักษณะเป็นทะเลทรายแห้งแล้ง แต่ริมหุบผาด้านเหนือซึ่งอยู่สูงกว่าด้านใต้มากนั้น มีหิมะปกคลุมอยู่ในช่วงฤดูหนาวจนถึงต้นเดือนพฤษภาคม ถ้าไต่เขาจากเบื้องล่างหุบเหวขึ้นไปในทุกระดับความสูง ๓๐๐ เมตร จะพบว่ามีภูมิอากาศที่เปลี่ยนไปทั้งนี้ นอกจากภูมิอากาศที่ต่างกันอย่างมากนี้แล้ว ยังมีภูมิอากาศแบบอื่นอีก เช่น แบบที่ราบทุนดรา แบบป่าไม้เขตอบอุ่นและแบบป่าสน ถ้าจะเดินทางจากริมผาของหุบเหวด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่ง ก็จะผ่านเขตนิเวศของสิ่งมีชีวิตถึง ๗ เขตด้วยกัน ในบริเวณริมผาทางด้านเหนือเป็นเขตที่มีป่าไม้ด้วย

แม่น้ำโคโลราโดในหุบเขาแกรนด์แคนยอน

หุบเขาแกรนด์แคนยอน

แกรนด์แคนยอน

สำหรับแม่น้ำโคโลราโดนั้น เป็นส่วนหนึ่งของระบบแม่น้ำโคโลราโดทั้งหมด ในช่วงฤดูใบไม้ผลิแม่น้ำโคโลราโดได้รับน้ำจากหิมะที่ละลายมาจากเทือกเขาร็อกกี้ (Rocky Mountains) ทางตอนใต้ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำโคโลราโดนั่นเอง สายน้ำโคโลราโดนี้อาจเป็นกระแสน้ำที่เชี่ยวและพัดพาตะกอนมาวันละหมื่น ๆ ตัน ลำน้ำสาขาที่รับน้ำจากหิมะละลายเป็นตัวการสำคัญที่กัดเซาะ

ให้หุบเขากว้างขึ้น โดยมีสายลม น้ำค้างแข็ง และน้ำฝนช่วยกันกัดกร่อนอีก นานกว่า ๕ ล้านปีส่วนหุบเขาลึกตรงกลางนั้น เป็นผลงานของแม่น้ำโคโลราโด ทั้งนี้ก็สำรวจยุคแรก ๆ เข้าใจว่าแม่น้ำโคโลราโดกัดเซาะตัวเองลึกลงเรื่อย ๆ มาจนถึงระดับปัจจุบัน แต่ตามความเป็นจริงแล้ว แม่น้ำโคโลราโดอยู่ตรง ตำแหน่งเดิมตลอดเวลา คือ สูงกว่าระดับน้ำทะเลราว ๖๐๐ เมตร พื้นดินต่างฟาก ที่ยกตัวสูงขึ้นอย่างช้า ๆ จนแรงกัดเซาะของแม่น้ำยังคงรักษาตำแหน่งพื้นที่ ของมันไว้ได้ในขณะที่ผืนหุบเหวยกตัวสูงขึ้น

ชั้นหินที่มีอายุต่าง ๆ กันเรียงซ้อนกันนั้น แสดงให้เห็นถึงการยกตัวของ หินชั้นทีละชั้น ชั้นบนสุดคือหินปูนที่เรียกว่า Kaibab Limestone ชั้นต่อมา คือ หินทราย เรียกว่า Coconia Sandstone และยังมีชั้นหินต่าง ๆ อีกหลายชั้นอยู่ถัดลงไป จากเบื้องลึก ตำแหน่งต่ำสุดคือ โตรกธารตรงที่แม่น้ำ โคโลราโดไหลผ่านเมื่อสองพันล้านปีก่อน หินผาสี่เหลี่ยมบริเวณนี้เคยเป็นส่วนหนึ่งของแนวเขาที่สูงพอ ๆ กับเทือกเขาหิมาลัย ซึ่งเทือกเขานี้ได้ทลายลงเป็นที่ราบ และถูกแทนที่ด้วยทะเลตื้น ๆ หินปูนในชั้นที่เคยเป็นทะเล จึงมีซากฟอสซิล แพลงก์ตอน ที่มีอายุมากกว่าหนึ่งพันล้านปี หินผานี้ยังบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลง สำคัญ ๆ ของธรรมชาติยุคโบราณที่ซึ่งเทือกเขากลายเป็นที่ราบจมอยู่ใต้เลน ยังคงมีรอยเท้าของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และสัตว์เลื้อยคลาน มีชั้นหินที่เคยเป็น หนองบึง ทะเลทราย และต่อมาเป็นทะเลมีปะการังอาศัยอยู่แม่น้ำเริ่มไหลกัดเซาะ พื้นที่บริเวณนี้เมื่อ ๖ ล้านปีก่อน ทั้งนี้ เมื่อลวาลไหลลงมายังปลายด้านหนึ่งของ โตรกธารเมื่อไม่ถึง ๑ ล้านปีก่อนนั้น หุบผาชันแห่งนี้ก็ลึกได้ ๑๕ เมตรแล้ว

ภูมิประเทศในหุบเขาแกรนด์แคนยอน
(ภาพโดยสุภาศิริ วัฒนา)

หุบเขาแกรนด์ แคนยอน แต่เดิมเป็นที่อยู่ของชนพื้นเมืองอินเดียนแดงเผ่าอนาซาซี (Anasazi) สำหรับประวัติการค้นพบหุบเขาแกรนด์ แคนยอนนี้มีหลักฐานว่าชาวยุโรปที่ได้พบเป็นกลุ่มแรก นำโดยนักสำรวจชาวสเปนชื่อ Francisco Vazques de Coronado ซึ่งออกเดินทางจากสเปนใหม่ หรือปัจจุบันคือประเทศเม็กซิโก เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๕๔๐ และได้พบหุบเขาแกรนด์ แคนยอนในปีนั้นเอง แต่ด้วยข้อจำกัดที่ไม่สามารถเข้าไปลึกได้ จึงไม่สามารถเข้าไปสำรวจได้เท่าใดนั้น ดังนั้น การสำรวจหุบเขาแกรนด์ แคนยอนอย่างจริงจังและทั่วถึง จึงได้ทำหลังจากนั้นอีก ๓๐๐ ปี โดยเริ่มเมื่อทศวรรษที่ ๑๘๕๐ ที่ได้มีการส่งคณะต่าง ๆ ไปสำรวจกัน

ตามเส้นทางที่จะเดินทางไปยังหุบเขาแกรนด์ แคนยอนในรัฐอริโซนา นั้น ต้องผ่านภูมิประเทศลักษณะต่าง ๆ อีกมากมาย ที่น่าสนใจคือ ทะเลทรายสี และป่าไม้ที่กลายเป็นหิน

ในบริเวณที่เป็นทะเลทรายสี (Painted Desert) นั้น เกิดจากแร่ธาตุที่ทำให้พื้นของทะเลทรายเป็นสีสันท่าง ๆ รวากับจิตรกรได้มาวาดและแต่งแต้มสีสันทัว ท้องทะเลทรายสุดลูกหูลูกตามีสีสันท่าง ๆ งดงามมากจริง ๆ ทั้งสีขาวย สีเทา สีแดง สีส้ม สีเหลือง สีน้ำเงิน และบางช่วงก็ดูเป็นสีรุ้ง

ภูมิประเทศในทะเลทรายสี (ภาพโดยสุภาศิริ อมาตยกุล)

เทือกเขาในทะเลทรายสี (ภาพโดยสุภาศิริ อมาตยกุล)

ในท้องทะเลทรายนี้มีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติคือ ป่าไม้ที่กลายเป็นหิน (Petrified Forest) อันเป็นปฏิกิริยาของแร่ธาตุที่กระทำต่อต้นไม้ที่แห้งตาย ท่อนไม้เคลื่อนกลาดทอดตัวระเกะระกะไปทั่ว ทั้งท่อนซุงขนาดใหญ่และท่อนไม้เล็ก ๆ ต่างก็แห้งและแข็งจนกลายเป็นหิน ซึ่งเมื่อ ๒๐๐ ล้านปีที่ผ่านมาในบริเวณนี้คือป่ากึ่งร้อนชื้น มีที่ราบต่ำ น้ำท่วมถึง มีภูเขาไฟคุกรุ่น เต็มไปด้วยสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำและสัตว์เลื้อยคลานขนาดใหญ่ ต้นไม้ชนิดต่าง ๆ ที่อยู่ในป่านี้เมื่อกาลเวลาผ่านไป ก็ได้ล้มตายลง ทั้งจากการแก่ตายไฟไหม้ น้ำท่วม โรคภัย และสาเหตุอื่น ๆ บางส่วนถูกน้ำพัดพาลงมายังที่ต่ำ และบางส่วนสะสมอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำ ต่อมาถูกทรายและโคลนดิน ตลอดจนเถาเถาภูมิขาไฟทับถม ทำให้ท่อนซุงท่อนไม้เหล่านั้นขาดออกซิเจนและค่อย ๆ ตายไป ในขณะที่เดียวกันก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงภายในเยื่อไม้แร่ธาตุต่าง ๆ ที่ถูกน้ำพัดพาซึมเข้าไปในเยื่อไม้เหล่านั้น ได้ทำปฏิกิริยาอย่างช้า ๆ จนเกิดการตกผลึกเป็นหินตามส่วนต่าง ๆ ของไม้ จนทำให้ท่อนไม้นั้นกลายเป็นหินในที่สุด

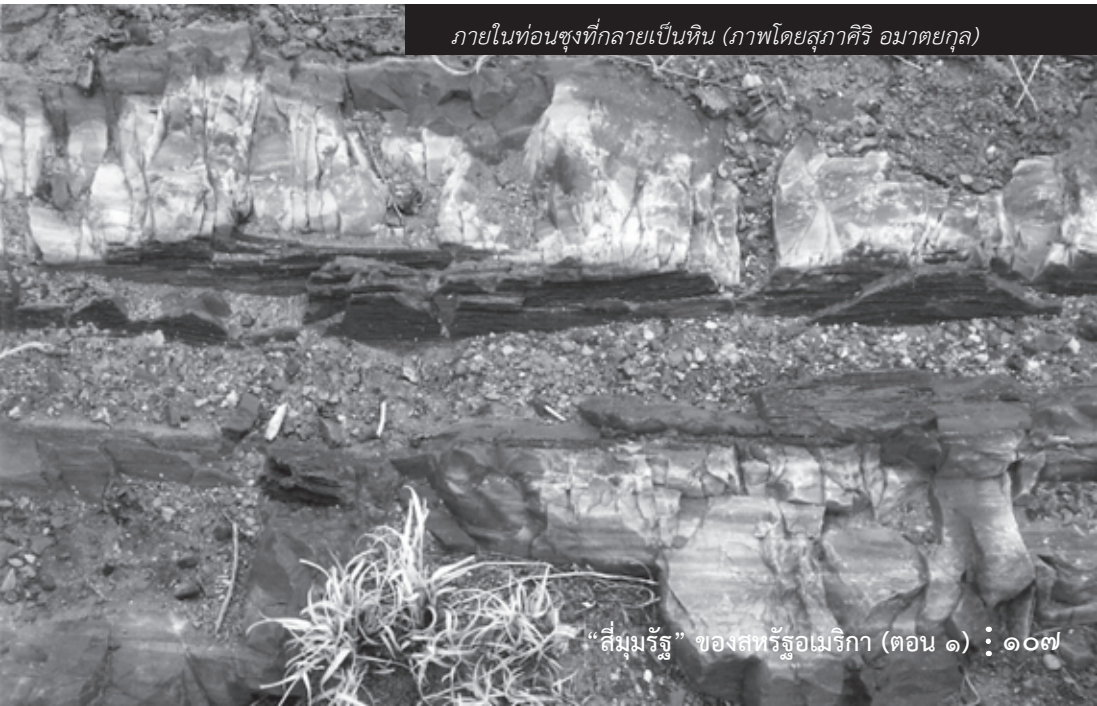
ภูเขาในทะเลทรายสี (ภาพโดยสุภาศิริ อมาตยกุล)

ไม้ที่กลายเป็นหิน

การตกผลึกและตกตะกอนของแร่ธาตุในเนื้อไม้เหล่านั้น มีทั้งที่เป็นแร่ควอตซ์และอัญมณีชนิดต่าง ๆ ด้วยทำให้ท่อนไม้เหล่านั้นมีสีสันต่าง ๆ ตามลักษณะของแร่ธาตุ เช่น แร่ควอตซ์ทำให้กลายเป็นสีขาว สีแดงของแร่เหล็กทำให้เป็นสีแดง สีส้ม สีเหลือง สีน้ำเงิน และสีเขียว ส่วนแร่คาร์บอนและแมงกานีส ทำให้เป็นสีดำ เป็นต้น บางส่วนก็เป็นสีสันที่ชัดเจน บางส่วนก็เกิดการผสมผสานระหว่างสี ดูงดงามแปลกตา ไม่มีรูปแบบหรือบรรทัดฐานที่แน่นอน นับเป็นความมหัศจรรย์ทางธรรมชาติที่ถูกสร้างสรรค์ตลอดช่วงเวลา ๒๐๐ ล้านปี เมื่อเวลาผ่านไป ก็เกิดการทับถมของหน้าดินและหินเป็นชั้น ๆ จนประมาณ ๖๕ ล้านปีก็ได้เกิดการปรับเปลี่ยนทางธรณีวิทยาอีก ต่อมาในช่วง ๑๐ ล้านปีเกิดการผลักดันของพื้นภายใต้ผิวโลกทำให้เกิดเป็นแนวเทือกเขาร็อกกี และ

ภายในท่อนซุงที่กลายเป็นหิน (ภาพโดยสุภาศิริ อมาตยกุล)

ที่ราบสูงโคโลราโดถูกยกสูงขึ้นมา ทำให้สิ่งที่ถูกทับถมภายใต้้นถูกนำกลับขึ้นมาบนผิวโลกอีกด้วย ซึ่งก็รวมถึงบรรดาไม้ที่กลายเป็นหินเหล่านั้น นักธรณีวิทยาและนักวิทยาศาสตร์ต่างทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยาเหล่านี้ พวกเขาได้ค้นพบซากของฟอสซิลที่ถูกทับถมด้วย ทำให้ได้เรียนรู้ถึงวิวัฒนาการของชีวิตสัตว์และพืชต่าง ๆ ตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์เป็นต้นมา

นักธรณีวิทยาเชื่อว่า ณ บริเวณทะเลทรายสีและป่าไม้ที่กลายเป็นหิน แม้ว่าจะไม่ใช่ศูนย์กลางของวัฒนธรรมและอารยธรรมโบราณ แต่ก็เชื่อว่าเป็นจุด (melting pot) ที่เชื่อมโยงผสมผสานระหว่างชนพื้นเมือง

ในอารยธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์ ๓ กลุ่ม คือ พวกอนาซาซีจากทางเหนือและตะวันออก พวกโมโกลลอน (Mogollon) จากทางใต้ และพวกซินากัว (Sinagua) จากทางตะวันตก เรื่องราวของการเชื่อมโยงผสมผสานระหว่างชนกลุ่มเหล่านี้มีน้อยมาก และไม่มีหลักฐานว่ามีการต่อสู้ทำสงครามกันระหว่างกลุ่มชนเหล่านี้เลย ซากวัตถุโบราณบางชิ้นชี้ให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่าง ๒ ถึง ๓ อารยธรรมด้วยกัน ซึ่งกล่าวได้ว่าชนกลุ่มเหล่านี้อยู่ด้วยกัน

ไม้กลายเป็นหิน (ภาพโดยสุภาศิริ อมาตยกุล)

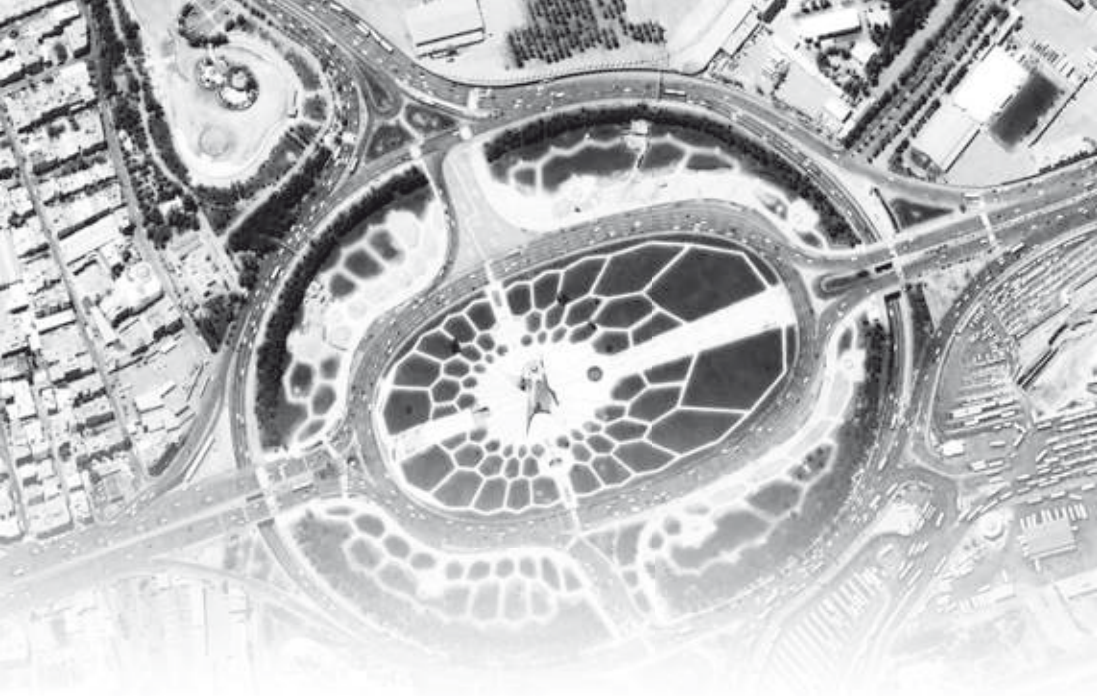
อย่างสันติ ซากปรักหักพังที่ค้นพบยังแสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนหลายชุมชน มีบ้านและที่อยู่อาศัยเป็นลักษณะของการขุดลงไปใต้ดินบ้าง สร้างที่อยู่อาศัยตามถ้ำบ้าง ส่วนวัสดุที่ใช้ก่อสร้างมีทั้งอิฐ หิน ดิน โคลน และไม้ นอกจากนี้ยังมีการพบซากของเครื่องมือ เครื่องใช้เพื่อการยังชีพในยุคโบราณด้วย

ยังมีสถานที่อีกแห่งหนึ่งในรัฐอริโซนา คือ **แคนยอนเดอเชย์** (Canyon de Chelley) เป็นภูมิประเทศที่มีผนังหินสูงตระหง่านแต่มีความสงบโดดเดี่ยวและมีอิทธิพลต่อชีวิตและความเชื่อของผู้คนที่อาศัยอยู่อย่างมาก แคนยอนเดอเชย์ไม่ได้เป็นหุบเขาโดด ๆ แต่เป็นหมู่หุบผาชันวกลงที่แม่น้ำไหลเอื่อยกักเซาะจนกร่อนลึกเข้าไปในหินทรายสีแดงของที่ราบสูงฟิอังก์ (Fiance) ผนังลึกตั้งแต่ ๙ เมตร จนถึง ๓๐๐ เมตร ต่างกันไปในแต่ละจุด สูงชัน แต่ก็มีความเรียบลื่น ไร้ลายสีเข้มคล้ายแถบสีที่วาดทาไว้บนผนังหุบผานั้น เรียกกันว่า “**สีเคลือบเงาทะเลทราย**” เกิดจากน้ำที่มีแร่ธาตุไหลผ่านผิวหน้าของแผ่นหินมานานเป็นล้าน ๆ ปี ทั้งนี้ แม่น้ำและน้ำค้างแข็งจะกัดเซาะขอบผาหินจนแตกร้าวกลายเป็นเศษหินร่วงหล่นสู่ก้นหุบเหว แต่ปรากฏว่ามีเศษหินหลงเหลืออยู่น้อยมาก เพราะไม่นานหลังจากนั้น เศษหินก็ได้ฝังกลายเป็นทรายและถูกลมพัดพาไป พื้นหุบผากว้างจึงดูเรียบสะอาดตา โดยเฉพาะในฤดูใบไม้ผลิ เมื่อธารน้ำไหลผ่านเลี้ยวไปตามสันดอนทราย ได้ช่วยหล่อเลี้ยงสวนผลไม้เล็ก ๆ ของชนเผ่านาวาโฮได้ เช่น ต้นพีชและแอปเปิล ส่วนฤดูหนาวนั้น แม้ว่าอากาศจะเยือกเย็น แต่มีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานอยู่เสมอ ตรงเชิงผาสูงตระหง่านนั้น มักจะมีชอกผาเว้าลึกเข้าไป เป็นที่ตั้งของซากสิ่งก่อสร้างที่ทำจากหินของชนเผ่าอนาซาซี

นี่คือเรื่องราวของสถานที่สำคัญ ๆ ในรัฐอริโซนา ซึ่งเป็น ๑ ใน ๔ รัฐที่ต่างมีมุมหนึ่งชนติดกันจนกลายเป็น “**สี่มุมรัฐ**” ในประเทศสหรัฐอเมริกา ดินยังยมีสถานที่ที่น่าสนใจในอีก ๓ รัฐคือ รัฐยูทาห์ รัฐโคโลราโด และรัฐนิว เม็กซิโก ที่จะขอนำมาเสนอกันต่อไปในฉบับหน้า ขอได้โปรดติดตามกันต่อไป สวัสดีค่ะ...

ภาพประกอบบางส่วนโดย สุภาศิริ อมาตยกุลและบางส่วนจากเว็บไซต์ หนังสืออ้างอิง

1. Redfern, Ron. The Making of a Continent. New York : Time Books. 1983
2. Mountains : The Illustrated Library of the Earth. USA : Rodale Press, Inc. 1994
3. National Geographic Society Restless Earth : Nature Awesome Powers. USA : National Geographic Society. 1997
4. Elsom, Derek. Earth : The Making, Shaping and Workings of a Planet. New York : Marshall Editions Developments Limited. 1992
5. Allan, Tony; and Andrew Warren. Deserts : The Encroaching Wilderness. New York : Oxford University Press. 1993
6. Geographica : The Complete Illustrated Atlas of the World. New York ; Welcome Rain Publishers LLC. 2000
7. Reader's Digest. Our National Parks : America's Spectacular Wilderness Heritage. New York : The Reader's Digest Association, Inc. 1985
8. Reader's Digest. See the USA the Easy Way. New York : The Reader's Digest Association, Inc. 1995
9. The World's Greatest Places. Munich : Verlag Wolfgang Kunth GmbH & Co.KG. 2009

สปิริตแห่งอาเซียน

.....

ชาครีย์นรติพย์ เสวกุล* ในกรุงเทพมหานคร

“ในกรุงเทพมหานคร มีสถานทูตอาเซียนกี่แห่ง?” มักจะเป็นคำถามแรก ๆ จากนักการทูตอาเซียนที่เพิ่งเดินทางมารับหน้าที่ในประเทศอิหร่านหมาด ๆ เสมอ

คำตอบก็คือ หกประเทศ ได้แก่ บรูไน ดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม ซึ่งขาดก็เพียง พม่า ลาว กัมพูชา และสิงคโปร์ ที่ยังไม่มีสถานทูตในเมืองหลวงแห่งสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน และเพื่อให้เข้าสมัยกับการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) วันนี้ ผมจึงจะขอมาเล่าให้ท่านผู้อ่านฟังว่าพวกเรานักการทูตอาเซียนในกรุงเทพมหานคร อยู่กันอย่างไรและทำอะไรกันบ้างนะครับ

.....

* เลขานุการเอก และกงสุลประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทพมหานคร

สถานทูตอาเซียนทั้งหกประเทศที่กล่าวมาข้างต้น รวม ๆ กันแล้ว มีเจ้าหน้าที่การทูต และเจ้าหน้าที่สนับสนุน รวมถึงครอบครัว เกือบ ๑๐๐ คน มีตั้งแต่สถานทูตที่มีเจ้าหน้าที่เพียง ๒-๓ คน อย่างเช่นสถานทูตบรูไน ดารุสซาลาม ไปจนถึงสถานทูตที่มีเจ้าหน้าที่ร่วม ๒๐ คน อย่างเช่นสถานทูต อินโดนีเซีย ซึ่งสำหรับประเทศไทยนั้น นับว่าอยู่ในระดับกลาง ๆ เพราะมี เจ้าหน้าที่ทั้งหมด ๖ คน (เอกอัครราชทูต + ๕) แต่สถานทูตที่ต้องดูแล คนชาติตัวเองเยอะที่สุดต้องยกให้สถานทูตฟิลิปปินส์ เพราะมีชาวฟิลิปปินส์ อาศัย ทำงาน และแวะเวียนมาเปลี่ยนวิชาที่เกาเขคิขของอิหร่านอยู่เป็นประจำ รวมแล้วประมาณหนึ่งหมื่นคน โดยจากทั้งหกสถานทูตอาเซียน มีสถานทูตไทย และสถานทูตเวียดนาม ที่มีสำนักพาณิชย์ซึ่งรับผิดชอบภารกิจส่งเสริมการค้า ระหว่างประเทศตั้งอยู่ด้วย และมีเพียงประเทศไทยและมาเลเซียเท่านั้น ที่มี ตัวแทนขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวปฏิบัติหน้าที่อยู่ในอิหร่านด้วย

สถานทูตอาเซียนในอิหร่านรวมตัวกันจัดตั้งสมาคมขึ้นมาสองสมาคม ได้แก่ คณะกรรมการด้านการกีฬาและวัฒนธรรม (Asean Sport and Cultural Committee - ASCC) โดยแต่งตั้งตัวแทนจากแต่ละประเทศเข้าเป็นกรรมการ และมีการประชุมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ทางวัฒนธรรมและกีฬาระหว่างสถานทูตอาเซียน โดยแต่ละสถานทูตเป็น เจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาในแต่ละรอบปี และมีการแจกรางวัลให้กับผู้ชนะเลิศ

ด้วยในช่วงท้ายปี อาทิ สถานทูตบรูไนฯ เคยเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันวิ่งมินิมาราธอน (ซึ่งเป็นกิจกรรมแรกที่ผมและภรรยาเข้าร่วม หลังจากที่ได้เดินทางไปรับตำแหน่งได้ไม่ถึงหนึ่งสัปดาห์) สถานทูตอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันแบดมินตัน สถานทูตฟิลิปปินส์เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันโบว์ลิ่ง สถานทูตเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันปิงปอง ฯลฯ

อีกสมาคมหนึ่ง คือ กลุ่มสตรีอาเซียน (Asean Ladies Circle - ALC) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มภริยานักการทูต และนักการทูตสตรีอาเซียน โดยมีภริยาเอกอัครราชทูตอาเซียนทุกประเทศเป็นประธานกิตติมศักดิ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานทูตอาเซียน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ คอฟฟี่มอร์นิง ซึ่งแต่ละสถานทูตผลัดเวียนกันเป็นเจ้าภาพในแต่ละเดือน จัดการทัศนศึกษาไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์และสถานที่ที่น่าสนใจต่าง ๆ และร่วมมือกับกลุ่มสตรีอื่น ๆ ในอิหร่าน อาทิ กลุ่มสตรีนักการทูต (Diplomatic Ladies Group – DLG) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มภริยานักการทูตทุกประเทศในอิหร่าน ในการส่งเสริมความสัมพันธ์และจัดกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ โดยทั้ง ASCC และ ALC เป็นอิสระจากกัน และต่างดำเนินกิจกรรมของตนไปอย่างแข็งขัน แต่ในแต่ละปีจะมีกิจกรรมที่ทั้งสองสมาคมจะร่วมมือกันอยู่อย่างน้อย ๑ กิจกรรม ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นไฮไลต์ของปี ได้แก่ วันครอบครัวอาเซียน (ASEAN Family Day) แต่ละสถานทูตฯ จะเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดวันครอบครัวอาเซียน โดยเชิญสมาชิกอาเซียนทั้งหมดในอิหร่านทั้งที่เป็นคณะทูต และที่ไม่ใช่คณะทูตเข้าร่วมงาน โดยภายในงาน นอกจากจะมีการแจกรางวัลให้แก่ผู้ชนะเลิศในการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ซึ่งจัดโดย ASCC แล้ว ยังมีการจัดเลี้ยงอาหารประจำชาติเจ้าภาพ และมีกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็ก ๆ และมีการแสดงของแต่ละชาติ ทำให้งานเต็มไปด้วยรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ ซึ่งนอกจากจะสร้างความสนุกสนาน ยังสร้างความอบอุ่นให้กับผู้เข้าร่วมงานเสมอ ๆ เพราะแม้จะอยู่ห่างไกลบ้านเกิดเมืองนอน แต่ก็เหมือนได้มาอยู่ท่ามกลางเพื่อนพ้องน้องพี่อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ สถานทูตอาเซียน ยังรวมตัวกันจัดกิจกรรมเพื่อสังคมเสมอ ๆ อาทิ งานบazaar การกุศล เพื่อนำเงินบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิในอินโดนีเซีย เมื่อปี ๑๕๕๔ หรือการออกร้านจัด ASEAN Bazaar เมื่อต้นปี ๒๕๕๕ โดยแต่ละประเทศก็นำสินค้าหัตถกรรม และอาหารประจำชาติมาออกร้าน และเชิญชวนนักท่องเที่ยวจากประเทศอื่น ๆ รวมถึงชาวอิหร่านเข้าร่วมงาน ซึ่งงานบazaar การกุศลก็ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และนอกจากจะช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันแล้ว ยังสามารถสะท้อนให้ผู้เข้าร่วมงานเห็นถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาวอาเซียนอีกด้วย

พวกเรานักการทูตชาวอาเซียนในอิหร่านสนิทสนมกันมาก เพราะพบปะกันบ่อยครั้งในงานเลี้ยงวันชาติต่าง ๆ และมีการจัดกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อีกทั้งยังมีการพบปะหารือกันในระดับต่าง ๆ เสมอ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิ การรับประทานอาหารร่วมกันของเอกอัครราชทูตอาเซียน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ในอิหร่านและในภูมิภาค ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และบางครั้งเอกอัครราชทูตจากประเทศอาเซียนอื่นที่ไม่ได้มีสถานทูตในอิหร่าน อาทิ สิงคโปร์ ก็แวะเวียนมาเยี่ยมเยียนและเข้าร่วมการหารือกับเอกอัครราชทูตอาเซียนด้วย และเวลาที่ใครได้ข่าวสารอะไรก็มักจะโทรศัพท์หากันและกันเพื่อแบ่งปันข้อมูลและเช็คข่าวสารด้วย

ในส่วนตัวของผมเอง ในฐานะกงสุล ก็มีการแวะเวียนไปพบกับกงสุลประเทศอาเซียนอยู่สม่ำเสมอ เพื่อหารือและแลกเปลี่ยนแนวทางในการทำงาน ในภารกิจที่เล่างกงสุลต้องรับผิดชอบ อาทิ การดูแลคนสัญชาติของตนที่ถูกคุมขังในคุก หรือการจัดทำแผนอพยพในกรณีเหตุฉุกเฉิน ซึ่งแน่นอนว่าแต่ละประเทศมีการเตรียมการเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ไว้แล้วในระดับที่ต่างกันไป แต่ข้อคิดเห็นและข้อมูลที่เราแลกเปลี่ยนกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมาก็ทำให้ได้เรียนรู้ถึงข้อมูลอีกด้านหนึ่ง ซึ่งเราอาจจะไม่ได้ไปสัมผัสหรือศึกษาด้วยตนเอง แต่อาจเป็นประโยชน์ในการเป็นทางเลือกในยามคับขันก็เป็นได้

และแน่นอนว่า เมื่อมีการพบปะ ก็ต้องมีการจากลา เพราะการหมุนเวียนของเจ้าหน้าที่การทูตเกิดขึ้นเป็นประจำ และในยามที่มีเพื่อนนักการทูตชาวอาเซียนครบวาระประจำการ และต้องเดินทางกลับประเทศ พวกเราก็จะจัดงานเลี้ยงส่งให้เขาและครอบครัว และอาจเลี้ยงต้อนรับเจ้าหน้าที่คนใหม่ในโอกาสเดียวกันด้วย หากเดินทางมารับตำแหน่งได้ทันกัน ซึ่งจะมีการเชิญสมาชิกจากสถานทูตอาเซียนทั้งหมดเข้าร่วมงาน และแต่ละครอบครัวก็มักจะทำอาหารประจำชาติติดไม้ติดมือมาร่วมงานด้วยเสมอ ทำให้เป็นงานเลี้ยงที่มีความหลากหลายและรสชาติแห่งอาเซียนอย่างครบถ้วน และอบอวลไปด้วยความอบอุ่นเป็นกันเองอย่างแท้จริง และคนที่อยู่มาก่อนก็จะบอกเล่าถ่ายทอดประสบการณ์และเทคนิคการทำงานในอิหร่านให้กับผู้ที่มาใหม่อย่างไม่หวงแหวงข้อมูล เพราะมองว่าล้วนเป็นเพื่อนเป็นพี่เป็นน้องกันทั้งนั้น และในโอกาสงานเลี้ยงส่งเหล่านั้น พวกเรามักมีการกล่าวอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเป็นเกียรติให้กับผู้ที่กำลังจะจากไปและต้อนรับผู้ที่มาใหม่เสมอ ๆ และข้อสรุปหนึ่งที่ชัดเจนและได้รับการสะท้อนและเอ่ยถึงเสมอ ๆ ก็คือ พวกเราชาวอาเซียนทุกคนต่างรู้สึก ว่า พวกเราเป็นมากกว่าแค่คนรู้จักหรือเพื่อนร่วมงาน และยังสภาวะการณ์ซึ่งเปี่ยมไปด้วยความยากลำบากจากสถานการณ์ที่อิหร่านถูกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจโดยสหรัฐและประเทศตะวันตก ความไม่แน่นอนจากความเสี่ยงว่า

ความล้มเหลวในการเจรจาเรื่องการพัฒนาวิเคสียร์ของอิหร่านจะนำไปสู่สงคราม หรือการใช้กำลังระหว่างอิหร่านกับฝ่ายตรงข้าม รวมถึงข้อจำกัดทางสังคมต่าง ๆ ในอิหร่าน ที่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละวันของพวกเขาทุกคนเต็มไปด้วยความท้าทาย จะหนักหน่วงขึ้นเท่าไร ก็เหมือนยิ่งทำให้พวกเรารักและสนิทสนมกันมากขึ้นเท่านั้น และแม้ในครั้งแรกที่พวกเราพบเจอกัน เราอาจจะเป็นคนไทย คนอินโดนีเซีย คนบรูไนฯ คนฟิลิปปินส์ คนมาเลเซีย หรือคนเวียดนาม แต่เมื่อเราจากอิหร่านไป ความสัมพันธ์อันใกล้ชิด และประสบการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ที่พวกเราได้ประสบการณ์ร่วมกัน ได้หล่อหลอมให้พวกเราได้กลายเป็นชาวอาเซียนอย่างแท้จริง

นี่แหละครับ คือสปิริตแห่งอาเซียนในอิหร่าน ☉

กฐินพระราชทาน ในแขวงเชียงขวางและ การสร้างอาคารคอมพิวเตอร์ ในแขวงหัวพัน

.....
สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ

ในปี ๒๕๕๕ สมาคมไทย-ลาว
เพื่อมิตรภาพ ได้ดำเนินกิจกรรมกระชับ
ความสัมพันธ์ประชาชนต่อประชาชนใน
ไทย-ลาว ตลอดปี ทั้งนี้ มีโครงการสำคัญ
๒ โครงการ คือ

- กฐินพระราชทานปี ๒๕๕๕ ในแขวงเชียงขวาง
- การจัดสร้างอาคารศูนย์คอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
ให้แก่โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ เมืองเวียงไซ แขวงหัวพัน ทั้ง ๒ โครงการอยู่ใน
แนวทางเหนือของ สปป. ลาว

กฐินพระราชทานปี ๒๕๕๕ ใน สปป. ลาว

ในปี ๒๕๕๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินให้ไป
ทอดถวายที่วัดสีมม เมืองคุน แขวงเชียงขวาง ตามคำขอพระราชทานจาก
กระทรวงการต่างประเทศ คำขอดังกล่าวเป็นข้อเสนอร่วมของสมาคมไทย-ลาว
เพื่อมิตรภาพ และสมาคมลาว-ไทยเพื่อมิตรภาพ

วัดสีพม เมืองคุน
แขวงเชียงขวาง

ดร.วีรพงษ์ รามางกูร นายกสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ ได้อัญเชิญ
ผ้าพระกฐินพระราชทานไปทอดถวาย ณ วัดสีพม ทั้งนี้ กระทรวงการต่างประเทศ
ได้มอบหมายให้นายกสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ อัญเชิญกฐินพระราชทาน
ไปทอดใน สปป. ลาว อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๔

แขวงเชียงขวางเป็นถิ่นกำเนิดของคนพวน ผู้นำ สปป. ลาว หลายท่าน เป็นชาวพวน อาทิ ท่านพุมิ วงวิจิต อดีตประธานประเทศ สปป. ลาว อนึ่ง มีคนไทย เชื้อสายพวนกว่า ๒ ล้านคน บรรพบุรุษไทยพวนได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร มาตั้งแต่แผ่นดินกรุงศรีอยุธยา และต้นรัตนโกสินทร์ คนไทยพวนได้จัดตั้งชมรม ไทยพวนแห่งประเทศไทยมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๒

เดิมวัดสีพมเป็นวัดเก่าแก่ สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๓๗๔ (พ.ศ. ๑๙๑๗) โดยเจ้าล้านคำกองได้นำพวชาวเมืองพวนสร้างวัดนี้ขึ้น วัดนี้ถูกสงครามทำลาย มาหลายครั้ง จนเหลือแต่ซากเจดีย์ ๑ องค์ และท่านพุมิ วงวิจิต ได้ระดมปัจจัย ก่อสร้างอุโบสถขึ้นมาใหม่เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๖ (พ.ศ. ๒๕๓๙)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ ได้เริ่มถวายเป็นบุญสร้างแก้ววัดที่ได้รับพระราชทานผ้ากฐิน เพราะเล็งเห็นว่าผู้ร่วมโดยเสด็จ พระราชกุศลพอสมควร และการถวายเป็นบุญเพื่อการพระศาสนาใน สปป. ลาว นอกจากจะเป็นรูปธรรมชัดเจนแล้ว ยังช่วยลดภาระแก้ววัดและชาวบ้านในการบริหารปัจจัยที่รวบรวมได้จากการโดยเสด็จพระราชกุศล

หอแจก (ศาลากลางเปรียญ) วัดพุมสิลา แขวงสะหวันนะเขต

ในปี ๒๕๕๓ สมาคมจึงได้ช่วยจัดสร้างหอแจก (ศาลากลางเปรียญ) ที่วัดพุมสิลา เมืองโกสอน พมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต อยู่ห่าง ๒๐๐ เมตร จากบ้านเกิดของนายโกสอน พมวิหาน ประธานประเทศ สปป. ลาว คนแรก หอแจกดังกล่าวเป็นอนุสรณ์เพื่อระลึกถึงนายโกสอน

ในปี ๒๕๕๔ สมาคมได้ช่วยปรับปรุงภูมิทัศน์วัดพระทาดจุนละมะนี แขวงอัตตะปือ ซึ่งอยู่ห่าง ๓๐๐ เมตรจากบ้านพักของพลเอกจุมมาลี ไชยะสอน ประธานประเทศ สปป. ลาว คนปัจจุบัน วัดนี้ มีสถูปบรรจุอัฐิของ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ของลาว นอกจากการปรับปรุง ภูมิทัศน์ของวัดแล้ว ยังได้สร้างศาลากันแดด/ฝน ให้แก่สถูปอัฐิของพระเจ้า-ไชยเชษฐาธิราชด้วย

สำหรับกฐินพระราชทานในปี ๒๕๕๕ แขวงเชียงขวางได้ขอให้สร้าง หอกลอง/หอรฆังให้แก่วัดสี่หม ทั้งนี้แขวงเชียงขวางได้แจ้งให้ทราบ ว่าวัดอารามในแขวงยังต้องการ ความช่วยเหลืออีกมาก ในขั้นแรก สมาคมรับภาระการก่อสร้างหอกลอง/ หอรฆัง

ปรากฏว่า มีผู้ได้รับการสนับสนุน โดยเสด็จพระราชกุศลเป็นอันมาก ทั้งการสนับสนุนจากกระทรวง การต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ กรรมการและสมาชิก ฯลฯ สมาคมจึงได้จัดสรรเงินบริจาค

สถูปอัฐิของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช

ปรับปรุงภูมิทัศน์วัดพระทาดจุนละมะนี
แขวงอัตตะปือ

โดยเสด็จพระราชกุศลเพื่อบำรุงพระศาสนา ตามคำขอจากแขวงเชียงขวาง
สรุปได้ว่าการกฐินพระราชทานปี ๒๕๕๕ สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ
ได้บำรุงพระศาสนาในแขวงเชียงขวาง ดังนี้

ก่อสร้างหอกลอง/หอรบั้งวัดสีม

ก่อสร้างต่อเติมอาคารโรงเรียนสงฆ์วัดสันติพาบ
(วัดศูนย์กลางของแขวง เชียงขวาง)
ซึ่งค้างการก่อสร้างเพราะขาดปัจจัย จนแล้วเสร็จ

ทาสีอุโบสถ วัดบ้านยอน

นอกจากนี้ สมาคมได้ถวายวัสดุก่อสร้างให้แก่การซ่อมแซมวัดในเมืองคุนและเมืองแปกอีก ๑๐ วัด

กิจกรรมฟ่วงของกฐินพระราชทานปี ๒๕๕๕

การพิมพ์หนังสือ “ความทรงจำของชีวิตเราในขบวนวิวัฒน์แห่งประวัติศาสตร์ของประเทศลาว” ในโอกาสการอัญเชิญผ้าพระกฐินไปทอดที่เชียงขวาง ถิ่นกำเนิดของนายพุมิ วงวิจิต สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพได้จัดพิมพ์หนังสือชื่อ “ความทรงจำของชีวิตเราในขบวนวิวัฒน์แห่งประวัติศาสตร์ของประเทศลาว”

ซึ่งเป็นอัตชีวประวัติของท่านพุมิ วงวิจิต พร้อมทั้งคำแปลเป็นภาษาไทย ซึ่งเอกอัครราชทูตพิษณุ จันทร์วิทัน ได้แปลไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘

การจัดพิมพ์ครั้งนี้ได้รับอนุญาตจาก ฯพณฯ ทองลุน สีสุลิด รองนายกรัฐมนตรี สปป. ลาว ซึ่งเป็นผู้ถือลิขสิทธิ์ คุณโยชิน ดำเนินชาญวนิชย์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท ดับเบิล เอ (๑๙๙๑) จำกัด (มหาชน) ได้ให้การสนับสนุนทั้งหมด โดยจัดพิมพ์เป็นปกแข็ง ๘๐ เล่ม ปกอ่อน ๑,๘๕๐ เล่ม

สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ ได้มอบหนังสือปกอ่อนจำนวน ๔๐๐ เล่ม ให้แก่สมาคมลาว-ไทยเพื่อมิตรภาพ สำหรับหนังสือปกแข็งได้จัดส่งถวาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี บุคคลสำคัญในรัฐบาลไทยและรัฐบาล สปป. ลาว

หนังสือเล่มนี้ขาดตลาดไปจาก สปป. ลาว มานานหลายปี การจัดพิมพ์ครั้งนี้ จึงเป็นที่พึงพอใจของสมาคมลาว - ไทยเพื่อมิตรภาพ และทางการ สปป. ลาว

“คบงัน” เป็นคำลาว ใช้เรียกการสมโภชกองกฐิน สมาคมได้จัดคบงัน กฐินพระราชทานตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ ด้วยหมอลำท้องถิ่น และต่อมาได้เพิ่ม การแสดงร่วมสมัย เช่น

- ในปี ๒๕๔๘ บานเย็น รากแก่น ได้ไปแสดงเพลงในคบงันกฐิน เมืองโขง แขวงจำปาสัก
- ปี ๒๕๕๓ จินตหรา พูนลาภ ได้ไปแสดงเพลงในคบงันกฐินที่ แขวงสะหวันนะเขต
- ปี ๒๕๕๔ ไมค์ ภิรมย์พร ได้ไปแสดงในการคบงันกฐินแขวง อุดตะป้อ ทางใต้สุด

● ปี ๒๕๕๕ ในแขวงเชียงขวางมี โจนัส แอนเดอร์สัน คัทลียา มาร์ศรี และนาฏศิลป์ไทยพวนจากท่ามาย เพชรบุรี ได้ไปแสดงในงานคบงันที่สวนพุดค้า เมืองแบก แขวงเชียงขวาง แต่ละปีมีผู้ชมแน่นขนัด ประมาณปีละ ๓ หมื่นคน เต็มแน่นสถานที่จัดงาน

การจัดโครงการฝึกสอนฟุตบอลเยาวชนลาว เป็นกิจกรรมพ่วงสำหรับการฉลองกฐินพระราชทานที่จัดเป็นครั้งแรกเพื่อเยาวชนลาว สมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ ได้ขอให้บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ส่งคาราวาน ครูฝึกสอนกีฬาฟุตบอลไปสอนให้แก่เยาวชนในแขวงเชียงขวาง โดยมี คุณชาญวิทย์ ผลชีวิน รองอธิบดีกรมพลศึกษา อดีตทีมชาติไทย เป็นหัวหน้า คณะฝึกสอน การสอน มีขึ้นระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

แขวงให้ความสนใจเป็นอย่างมากโดยจัดเยาวชนลาวจากหลาย ภาคส่วน ๑๒๐ คน เข้ารับการอบรม การฝึกสอนครั้งนี้ประสบความสำเร็จ เพราะเยาวชนเชียงขวางสนใจกิจกรรมนี้กันอย่างจริงจัง

ขบวนโตโยต้า ไฮลักซ์แรลลี่ คุณวิระจิต พิลาพันธ์ ประธานโตโยต้าลาว และคุณกิตติศักดิ์ กล่อมจิตต์ อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ ร่วมกันทดลองจัดขึ้นเป็นครั้งแรกเพื่อเป็นกิจกรรมพ่วงของกฐินพระราชทานปี ๒๕๕๕ มีรถโตโยต้า ไฮลักซ์ จากกรุงเทพฯ อุตรธานี หนองคาย เวียงจันทน์ รวม ๔๐ คัน ๘๐ คน เดินทางไปร่วมงานกฐินพระราชทาน

ผู้เข้าร่วมงานกฐินพระราชทานปี ๒๕๕๕ ใน สปป. ลาว มาจาก
หลายภาคส่วน คือ

- ชมรมไทยพวนแห่งประเทศไทย ๙๐ คน ทั้งนี้ สมาคมได้เชื้อเชิญชมรมมาร่วมกิจกรรม เพราะเป็นการอัญเชิญผ้าพระกฐินไปทอดในถิ่นกำเนิดของชาวพวน

- คณะเจ้าหน้าที่จากสถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ และสถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต โดยการนำของเอกอัครราชทูตพิษณุ จันทรวีทัน และกงสุลใหญ่รัศมี ขาสีจันทร์ รวม ๑๘ คน

- สื่อมวลชน โทรทัศน์ไทย ช่อง ๗ ช่อง ๑๑ โทรภาพลาว ซึ่งทำรายการออกเผยแพร่ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ คุณเอนก นาวิกมูล คุณสันติ อิ่มใจจิตต์ คุณธงชัย ลิขิตพรสวรรค์ คุณพงษ์ศักดิ์ ศรีสวด รวม ๙ คน

- คณะจากสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ รวม ๒๐ คน

กฐินพระราชทานใน สปป. ลาว ได้พัฒนาเป็นกิจกรรมใหญ่ที่ประชาชนชาวลาวเข้าร่วมหลายหมื่นคนในแต่ละปี ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ชาวไทยและชาวลาวได้ร่วมกันประกอบกรกุศลซึ่งชาติอื่นมิอาจทำตามได้ กฐินพระราชทานจึงเป็นสิ่งที่กระชับความสัมพันธ์อันแนบแน่นของคนไทยและคนลาว

อาคารคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โครงการสร้างโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ ที่เมืองเวียงไซ แขวงหัวพัน

คุณสมพงษ์ รัชสิริธรรพ์รัตน์ ที่ปรึกษาสมาคมฯ และคุณบรรณสาร จันทร์สมศักดิ์ รองเลขาธิการสมาคมฯ ได้นำความเรียนนายกสมาคมฯ ว่า แขวงหัวพัน ซึ่งเป็นบ้านเกิดของ ฯพณฯ ทองสิง ทามะวง นายกรัฐมนตรี สปป. ลาว ยังขาดโรงเรียนหลายเมือง และนายกรัฐมนตรี สปป. ลาว พยายามสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาให้แก่เมืองต่าง ๆ ในแขวงหัวพัน

จากการสืบหาข้อมูล พบว่า แขวงหัวพันมีโครงการจะสร้างโรงเรียนที่เมืองสุย และเมืองเวียงไซ การเดินทางไปยังทั้งสองจุด ในขณะนี้ยังใช้เวลานาน เพราะเส้นทางยังลำบากอยู่ ประชากรของแขวงนี้มีทั้งลาวลุ่ม ลาวเทิง และลาวสูงหลายชนเผ่า การให้การศึกษแก่ประชากรเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาสังคม และการสร้างความมั่นคงเสถียรภาพของ สปป. ลาว

เมืองเวียงไซ เคยเป็นชัยภูมิที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้เพื่อก่อตั้ง สปป. ลาว เมืองเวียงไซมีถ้าผู้นำในท้องถิ่น ถ้าผู้นำเป็นศูนย์บัญชาการสำคัญของการต่อสู้ เมืองเวียงไซจึงเป็นจุดกำเนิดของ สปป. ลาว เป็นเมืองประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นหัวทิศน์ที่งดงามมาก สภาพภูมิอากาศเย็นสบายตลอดปี และจะหนาวมาก

ในฤดูหนาว ในอนาคตเมืองนี้มีศักยภาพที่จะเป็นจุดหมายสำคัญสำหรับการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ เมืองเวียงไซอยู่ในเขตรอยต่อระหว่างลาว เวียดนาม และจีน บทบาทของสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพในการช่วยพัฒนาแขวงนี้จะเป็นอย่างดีอย่างแน่นอน

นายกสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ จึงได้มอบหมายให้เลขาธิการหรือ และประสานกับสถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ ซึ่งเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ ได้สนองตอบด้วยดียิ่งในทันที โดยได้ขอจัดสรรเงินจำนวน ๒ ล้านบาท จากกระทรวงการต่างประเทศให้เป็นกองทุนตั้งต้นสำหรับการสร้างโรงเรียนในแขวงหัวพัน ๗พันฯ ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มอบเช็คจำนวนดังกล่าวให้แก่ ๗พันฯ ทองสิง ท่ามะวง ในระหว่างการเยือนเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๔

เมื่อมีเงินทุนตั้งต้นเช่นนี้ คุณสมพงษ์ และคุณบรรณสาร จึงได้ออกเดินทางไปสำรวจสถานที่ระหว่าง ๒๓-๒๘ กันยายน ๒๕๕๔ การเดินทางด้วยรถยนต์จากเวียงจันทน์ถึงเมืองเวียงไซใช้เวลา ๒ วัน ข้อมูลในขั้นแรก คือ แขวงมีโครงการสร้างโรงเรียนระดับมัธยม ซึ่งทางการลาวเรียกว่า โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ จำนวน ๒ อาคาร แต่ยังขาดงบประมาณก่อสร้าง

รายชื่อกรรมการและสมาชิกสมาคมที่ได้บริจาคในโครงการ

นายอมฤต สุวรรณเสวต ที่ปรึกษาบริษัทบ้านปู จำกัด (มหาชน)
มอบเงินให้แก่ ดร.จันแสง พิมมะวง รองเจ้าแขวงหัวพัน

นางธารทิพย์ ศิริบุพผะ กรรมการ ผู้จัดการ
เป็นตัวแทนมอบเงินบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

นายคำผุย จีราระรินทร์ ผู้อำนวยการบริษัทไฟฟ้า น้ำจืด ๒ จำกัด
และเป็นตัวแทนมอบเงิน บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน)

ท่านทำเนียบ นวลแสง ผู้อำนวยการฝ่ายการเงิน
บริษัท หงสา พาวเวอร์ จำกัด

นายวิชิต นิเวศน์รังสรรค์ กรรมการผู้จัดการ
บริษัท น้ำตาลมิตรลาว จำกัด

ท่านสุนทอน พมมะจัก รองผู้อำนวยการ
บริษัท เปียร์ลาว จำกัด

- บริษัทดีบีแอล เอ (๑๙๙๑) จำกัด (มหาชน) บริจาค ๓๐๐,๐๐๐ บาท
- กลุ่มบริษัทดาวเรือง บริจาค ๒๐๐,๐๐๐ บาท

โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ เมืองเวียงไซ มีนักเรียน ๑,๖๐๐ คน นั่งเรียน
เบียดเสียดกันในอาคารโรงอาหารเก่าของค่ายทหาร มีห้องน้ำเพียง ๔ ห้อง
สำหรับนักเรียนทั้งโรงเรียน

ในชั้นแรก ที่ประชุมคณะกรรมการสมาคมสมาคมนักเรียนไทย-ลาวเพื่อ
มิตรภาพ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ได้มีมติให้
การสนับสนุนโครงการนี้โดยรับที่จะก่อสร้างอาคารศูนย์คอมพิวเตอร์
ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องพักรู และห้องสมุด พร้อมจัดหาอุปกรณ์ให้
สำหรับอาคารเรียนอีก ๑ หลัง ได้ขอให้สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา
ระหว่างประเทศ (สพร.) กระทรวงการต่างประเทศพิจารณา

พิธีลงเสาเอกอาคารศูนย์คอมพิวเตอร์
ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๔

นายกสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ ได้เดินทางไปทำพิธีลงเสาเอกให้แก่อาคารคอมพิวเตอร์หลังนี้ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ การก่อสร้างใช้เวลา ๑๐ เดือน ก็เสร็จเรียบร้อยแล้ว

สำนักความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ได้จัดหาคอมพิวเตอร์ ๓๐ ชุด พร้อมโต๊ะ เก้าอี้ มอบให้แก่โครงการนี้ นายบรรณสาร จันทรสมศักดิ์ รองเลขาธิการสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ ได้ส่งมอบอาคารหลังนี้ให้แก่โรงเรียนเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

สำนักความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศให้ครูสอนคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนแห่งนี้ไปรับการอบรมที่วิทยาลัยการอาชีพเซกา จังหวัดบึงกาฬ และศูนย์คอมพิวเตอร์แห่งแรกของเมืองเวียงไซ สามารถเริ่มผลิตบุคคลากรได้ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๕

สำหรับอาคารเรียนอีก ๑ หลัง ซึ่งจะเป็นอาคารเรียน ๑๖ ห้องเรียน ค่าก่อสร้าง ๒๒ ล้านบาท ทราบมาว่าสำนักความร่วมมือเพื่อการพัฒนา
ระหว่างประเทศได้จัดสรรงบประมาณไว้ให้แล้ว

ส่งมอบอาคารคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โรงเรียนมัธยม
สมบูรณ์เมืองเวียงไซ แขวงหัวพัน เมื่อ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ จำนวน ๒ ห้อง

ห้องพักครู จำนวน ๑ ห้อง

ห้องคอมพิวเตอร์
จำนวน ๒ ห้อง

กฐินพระราชทานในแขวงเชียงขวาง และการสร้างอาคารคอมพิวเตอร์ในแขวงหัวพัน : ๑๓๕

มิ่ง กะลา บา... ..... สุวรรณา ฟองสมุทร

เมียนมาร์ (ภาคแรก)

หายหน้าหายตาไปนาน หวังว่าท่านผู้อ่านหนังสือวิทยุสารณมย์ที่เป็นแฟนดั้งเดิมหรือ “แฟนพันธุ์แท้” คงยังไม่ลืมกันนะคะ

ผู้เขียนก็ยังอยู่ในประเทศไทยค่ะ เพียงแต่ย้ายที่ทำงานจากกรมสารนิเทศ ถนนศรีอยุธยา (กลางกรุง) ไปที่ “สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ” ที่ศูนย์ราชการฯ ถนนแจ้งวัฒนะ (ชานเมือง)

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ เป็นหน่วยงานระดับสำนักของกระทรวงการต่างประเทศ มีหน้าที่หลักคือ การจัดทำแผนพัฒนา และจัดอบรมให้แก่บุคลากรของกระทรวงฯ เพื่อให้มีขีดความสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทูต การต่างประเทศ การเจรจา รวมทั้งภาษาต่างประเทศ ทั้งภาษาตะวันตก และภาษาของประเทศในเอเชีย เช่น ภาษาจีน พม่า บาฮาซา ฯลฯ

รองอธิบดีกรมพิธีการทูต ภาครัฐ ต้นสกุล รับฟังการนำเสนอผลงานของผู้เข้าอบรม
ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ ยังมีหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศให้แก่หน่วยราชการภายนอกอีกด้วยค่ะ ข้าราชการ กระทรวงต่าง ๆ ที่ประสงค์จะฝึกฝนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม หรือเรียนรู้ภาษา ของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ของไทยในปลายปี ๒๕๕๘ ก็ติดต่อสอบถามสถาบันฯ ได้ค่ะ

อีกหนึ่งภารกิจสำคัญของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ ก็คือ การให้บริการจัดสอบวัดผลภาษาอังกฤษแก่ผู้ประสงค์จะสมัครรับทุน กพ. ไปศึกษาต่อในต่างประเทศ หรือผู้ที่ประสงค์จะสมัครรับทุนการศึกษา/ ทุนฝึกอบรมที่ต่างประเทศให้ประเทศไทย โดยผ่านสำนักงานความร่วมมือเพื่อ การพัฒนาระหว่างประเทศ หรือในชื่อย่อที่รู้จักกันดีว่า สพร. อีกหน่วยงานหนึ่ง ของกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งจัดสอบให้แก่ข้าราชการกระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงพาณิชย์ หรือมหาวิทยาลัย ฯลฯ เพื่อประกอบ การพิจารณาการออกประจำการในต่างประเทศ หรือการรับทุนของหน่วยงาน ไปศึกษาต่อในต่างประเทศ

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์ฯ ยังเป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งของ กระทรวงการต่างประเทศและของรัฐบาลไทยในการใช้ “Soft Power”^๑ หรือ การดำเนินการการทูตสาธารณะ^๒ ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยการจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐของประเทศต่าง ๆ ที่ผ่านมา สถาบันฯ ได้จัด การอบรมหลักสูตร “ความรู้ด้านการทูต” ให้แก่นักการทูตจากประเทศลาว “การทูตทวิภาคี” ให้แก่นักการทูตเมียนมาร์ หลักสูตร “ความรู้เกี่ยวกับการทูต” ให้แก่นักการทูตจากประเทศหมู่เกาะแปซิฟิกใต้ และประเทศติมอร์เลสเต ประเทศน้องใหม่ในภูมิภาคอุษาคเนย์ของเรา และที่สด ๆ ร้อน ๆ สถาบันฯ ได้จัดหลักสูตรเดียวกันนี้ให้แก่นักการทูตจากประเทศลาว เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๖

ถึงตรงนี้ คงมีคำถามว่า ที่เกริ่นมาทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับ “มิง กะลา บา...เมียนมาร์” ที่จำหัวไว้

๑. Joseph S. Nye นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา อธิบายว่า soft power ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คือ อำนาจที่ทำให้ประเทศอื่น ๆ ยินดีปฏิบัติตามความต้องการของเรา โดยไม่ต้องบังคับข่มขู่ หรือมีข้อแลกเปลี่ยน อีกนัยหนึ่ง เป็นความสามารถที่ทำให้ผู้อื่นมีความพอใจในการเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของเรา โดยใช้เสน่ห์หรือการดึงดูดใจ ซึ่งมักจะนำไปสู่การยอมรับโดยคุณิ แหล่งที่มาของ soft power ก็คือ วัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง นโยบายต่างประเทศที่สร้างสรรค์ต่อประชาคมระหว่างประเทศ ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ หรือ นวัตกรรมที่ได้รับความนิยมจากประชาชนของนานาประเทศ ต่างจาก hard power ซึ่งเป็นอำนาจ หรือความแข็งแกร่งทางด้าน การทหาร หรือเศรษฐกิจ (เช่น การใช้มาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจ ต่อประเทศอื่น)

๒. Edmund A. Gullion อดีตนักการทูตและคณบดีของ Fletcher School of Law and Diplomacy มหาวิทยาลัยทัฟส์ สหรัฐอเมริกา และผู้ก่อตั้ง Edward R. Murrow Center of Public Diplomacy ให้ความจำกัดความว่าเป็นการโน้มน้าวทัศนคติของสาธารณชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการกำหนด และดำเนินงานด้านการต่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมมิติต่าง ๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่นอกเหนือไปจากการทูตแบบดั้งเดิม รวมถึงการดำเนินงานของรัฐบาลเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชน ในต่างประเทศ การปฏิสัมพันธ์ของภาคเอกชนระหว่างสองประเทศ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลและ แนวความคิด

ก่อนอื่น ขออนุญาตอธิบายคำว่า **มิง กะลา บา** ก่อนนะคะ มิง กะลา บา เป็นคำทักทาย เวลาเจอหน้ากัน เหมือนกับคำว่าสวัสดีที่เราใช้กัน หรือ “**อายุบวร**” ของศรีลังกา “**มิง กะลา บา เมียนมาร์**” จึงหมายถึง “**สวัสดีเมียนมาร์**” นั่นเองค่ะ อ้อ! คำว่า มิง กะลา ตรงกับคำว่า “**มงคล**” ของไทยค่ะ เป็นที่น่าสังเกตนะคะ ในประเทศที่นับถือศาสนาพุทธ คำทักทายจะมีนัยถึงความดีงาม

ทำไมจึง มิงกะลา บา เมียนมาร์?

เมียนมาร์^๓ หรือพม่าในชื่อเดิม จะเป็นประธานอาเซียนในปี ๒๕๕๙^๔ และเนื่องจากเมียนมาร์ไม่เคยจัดการประชุมใด ๆ ในกรอบอาเซียนมาก่อน กระทรวงการต่างประเทศเมียนมาร์จึงขอความร่วมมือจากประเทศไทย (กระทรวงการต่างประเทศ) ซึ่งมีประสบการณ์ในการเป็นประธานอาเซียน และจัดการประชุมระหว่างประเทศมาแล้วหลายครั้ง ให้ช่วยเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรของพม่า กระทรวงการต่างประเทศ (ของไทย) จึงได้มอบหมายให้ สพร. จัดทำแผนงานสนับสนุนการเป็นประธานอาเซียนและการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนในปี ๒๕๕๙ ของเมียนมาร์ (แปลว่า ช่วยเป็นสปอนเซอร์ให้ด้วย) และมอบหมายให้สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศเมียนมาร์

---

๓. มีความหมายตามภาษาท้องถิ่นว่า เข้มแข็งขึ้นอย่างรวดเร็ว (เมียน – Myan = รวดเร็ว, มา – ma = เข้มแข็ง) รัฐบาลทหารที่ปกครองประเทศ ได้เปลี่ยนชื่อเรียกประเทศในภาษาอังกฤษว่า เบอร์มา (Burma) เป็นเมียนมาร์ (Myanmar) ในปี ๒๕๓๒ คำว่า เบอร์มา (Burma) สันนิษฐานว่าน่าจะเพี้ยนมาจากคำว่า “**บามาร์**” (Bamar) ซึ่งเป็นชื่อชนเผ่าที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ส่วนคำว่าพม่าที่คนไทยใช้กันมาแต่ครั้งโบราณ ก็น่าจะมาจากคำว่าบามาร์ เมียนมาร์เป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อปี ๒๕๔๐

๔. เดิมที เมียนมาร์มีกำหนดจะเป็นประธานอาเซียนในปี ๒๕๕๙ แต่ขอแลกกับลาว

How ASEAN benefits Myanmar

Political dimension	Economic dimension	Social dimension
• Political security • Active role with dialogue partners and other countries and international organisations • Common position in the international arena • Increased bargaining power • Cooperation on transnational issues	• Increased trade and investment services and financial cooperation • Reduces production costs (raw materials, labour and cost of investment) • Expanded trade markets • FTA among ASEAN member states	• Promoting human well-being • Cooperation in tackling transnational issues including infectious diseases and drug trafficking • Regional cooperation to reduce the negative impact of environmental problems, such as natural disasters

อธิบดีกรมอาเซียนอรอุทธรณ์ ศรีสมุทร บรรยาย ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง

ในขณะเดียวกัน ในการเยือนประเทศไทยของ U Kyaw Thu ประธานของ Union Civil Service Board (เทียบเท่ากับสำนักงาน กพ. ของเรา) เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๕ ท่านก็ได้ขอความร่วมมือจากกระทรวงการต่างประเทศ ให้จัดการอบรมหลักสูตรการจัดการประชุมระหว่างประเทศให้แก่เจ้าหน้าที่ กพ. เมียนมาร์เช่นกัน เนื่องจาก กพ. เมียนมาร์ จะเป็นประธานการประชุมอาเซียนว่าด้วยกิจการพลเรือน (ASEAN Conference on Civil Service Matters – ACCSM) ครั้งที่ ๑๗ ระหว่างปี ๒๕๑๓-๒๕๑๔

เมื่อได้รับมอบหมาย สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการฯ ก็ได้ประสานกับกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของกระทรวงการต่างประเทศ ได้แก่ กรมอาเซียน กรมสารนิเทศ และกรมพิธีการทูต จัดทำหลักสูตรอบรม “การเป็นประธานอาเซียน” ซึ่งสาระสำคัญของหลักสูตรก็คือ ต้องปูพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการประชุมระหว่างประเทศ ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและการประชุมระดับต่าง ๆ ในกรอบอาเซียน การจัดการประชุมซึ่งต้องมียอดประกอบ ๔ ด้าน คือสารัตถะการบริหารจัดการ (Logistics) พิธีการ (การรับรองแขก การจัดเลี้ยง เจ้าหน้าที่ติดต่อบริษัทงาน หรือ liaison officer ฯลฯ) และการบริหารสื่อและ

เอกอัครราชทูตพิษณุ สุวรรณะขง เปิดการอบรม ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง

การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนหาบหาสมัครเข้าร่วมโครงการระดับสูง ได้แก่ เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง อิศร ปกมนตรี อธิบดีกรมอาเซียน อรรถยุทธ ศรีสมุทร อธิบดีกรมสารนิเทศ มนัสวี ศรีโสดาพล รองอธิบดีกรมอาเซียน บุญวิ สันติพิทักษ์ รองอธิบดีกรมพิธีการทูต ภควัต ต้นสกุล และนักการทูตระดับปฏิบัติการ – ข้าราชการ จากกรมทั้งสามที่เอ่ยชื่อมาแล้ว รวมทั้งผู้อำนวยการสถาบันฯ ธีรวัฒน์ ภูมิจิตร และอาจารย์ของสถาบันฯ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่บุคลากรของกระทรวงการต่างประเทศ และ กพ. ของเมียนมาร์

มาถึงตรงนี้ ก็ปรากฏว่าพรรคพวกที่ยืนอ่านอยู่ทำเสียงสงสัย (แทนผู้อ่าน) ว่า ผู้อำนวยการกับอาจารย์ของสถาบันฯ ไปสอนวิชาอะไร

ก็ขอวิสัยเห็นว่า ผู้อำนวยการสถาบันฯ ไปสอนเรื่องเทคนิคการเป็นล่าม ส่วนอาจารย์ของสถาบันอีก ๓ ท่าน ซึ่งเป็นอาจารย์ไทย (อาจารย์อุสนา วงษ์นาคเพ็ชร) สอนเทคนิคการแนะนำตัว (Presentation Techniques) และการกล่าวคำปราศรัย (Speech Delivery) และอาจารย์ฝรั่ง (อังกฤษ) อีก ๒ ท่าน (อาจารย์ David Gardner และอาจารย์ Frank Thorne)

สอนเทคนิคการจดบันทึก (Note-Taking) และเทคนิคการเขียน (ภาษาอังกฤษ) ที่ดีและถูกต้อง (Effective Writing) วิชาเหล่านี้เป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการประชุม ลืมบอกไปว่า อาเซียนตกลงกันว่า จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง เพราะฉะนั้น เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ในการติดต่อกันหรือในการประชุมจึงต้องเป็นภาษาอังกฤษ ผู้เข้าร่วมประชุมบางท่านอาจใช้ภาษาของตน (เช่น ภาษาเมียนมาร์ ภาษาเขมร) ในการประชุม แต่ต้องมีล่ามแปลเป็นภาษาอังกฤษให้ผู้เข้าประชุมจากประเทศอื่น ๆ เข้าใจด้วย

ภายหลังการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับเมียนมาร์โดยผ่านสถานเอกอัครราชทูต (ต่อไปจะเรียกว่า สถานทูต) ของเราที่กรุงย่างกุ้ง (อดีตเมืองหลวงของเมียนมาร์ ตอนนี้อยู่ที่เมืองหลวงใหม่แล้ว ชื่อ เนปิดอว์^๕ แต่สถานทูตต่างประเทศประจำเมียนมาร์ ยังคงอยู่ที่กรุงย่างกุ้ง ทำนองเดียวกับอิสราเอลคะ ที่เขาบอกว่าเมืองหลวงของเขาคือเยรูซาเล็ม แต่ว่าสถานทูตต่างประเทศประจำอิสราเอล ยังคงตั้งอยู่ที่กรุงเทลอาวีฟ เมืองหลวงเก่า) แล้วก็ได้กำหนดเวลาการอบรมหลักสูตร “**การเป็นประธานอาเซียน**” ให้ข้าราชการจากกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานอาเซียนของเมียนมาร์ รวม ๒๖ กระทรวง

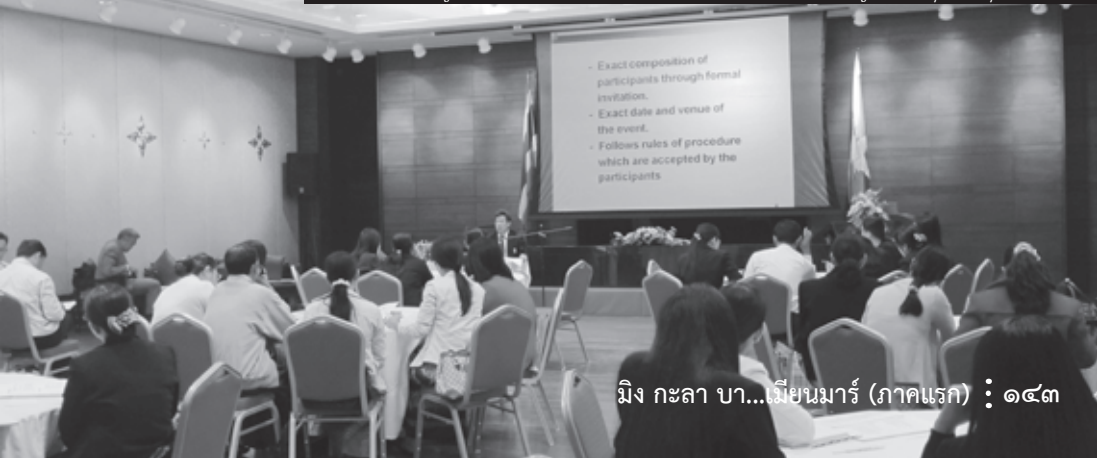
๕. เมียนมาร์ย้ายเมืองหลวงมายังกรุงเนปิดอว์ เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ คำว่าเนปิดอว์ มีความหมายว่า “**ราชธานี**” ว่ากันว่า ที่ย้ายเมืองหลวงนี้เป็นเพราะมีหมอดูทำนายว่า หากไม่ย้ายเมืองหลวง จะทำให้ผู้นำหมดอำนาจลงได้ แต่ ดร.สุนทร ชุตินทรานนท์ ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียศึกษาและศูนย์ไทยศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้เชี่ยวชาญด้านพม่าของไทย ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการย้ายเมืองหลวงของพม่าครั้งนี้ว่า เป็นไปเพื่อต้องการสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงให้ประเทศเป็นสำคัญ เนื่องจากกรุงย่างกุ้ง (ที่อังกฤษเจ้าอาณานิคม สถาปนาเป็นเมืองหลวง) ถือเป็นที่ตั้งของทั้งฝ่ายกองทัพและฝ่ายต่อต้าน ดังนั้น หากเกิดการเคลื่อนไหวหรือปะทะกัน ฝ่ายทหารจะไม่มีจุดตั้งรับหรือล่าถอยในการสู้รบได้ ดังนั้น การย้ายเมืองครั้งนี้ จึงเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้แก่อำนาจของรัฐบาลเมียนมาร์ เนื่องจากเนปิดอว์ตั้งอยู่ใจกลางของประเทศ และเป็นเส้นทางคมนาคมหลักที่เชื่อมกรุงย่างกุ้งและมณฑลพะโล่ อีกทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางคมนาคมใหญ่สุดของประเทศ นอกจากนี้สภาพภูมิประเทศของเนปิดอว์ที่ล้อมรอบไปด้วยภูเขา ช่วยลดปัญหาการถูกจับสัญญาณจากฝ่ายตรงข้าม และทำให้ยากต่อการถูกโจมตีจากชนกลุ่มน้อยและศัตรูของรัฐบาล

ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๕ มกราคม ๒๕๕๖ โดยท่านเอกอัครราชทูต พิษณุ สุวรรณะชฎ เอกอัครราชทูตไทยประจำเมียนมาร์ (ต่อไปจะใช้คำว่า ท่านทูต) กรุณาเอื้อเฟื้อสถานที่ (สถานทูตฯ) ให้เป็นที่จัดอบรม และ จัดอบรมให้บุคลากรของ กพ. เมียนมาร์ ระหว่างวันที่ ๑๕-๒๕ มกราคม ๒๕๕๖ ที่ศูนย์ฝึกอบรม กพ. ที่เมืองเปายี (Central Institute of Civil Service – Phaunggyi)

ถ่ายรูปหมู่ภายหลังเสร็จสิ้นการอบรม ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง

เอกอัครราชทูตอัคร ปกมนตรี บรรยาย ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง

ผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์ฯ ได้มอบหมายให้ผู้เขียนและน้องชิว (คุณมินา กลการวิทย์ นักการทูตปฏิบัติการ) เดินทางไปเยือนมารีในฐานะผู้ประสานงานอยู่ที่กรุงย่างกุ้ง และที่เมืองเปายี ผู้เขียนในฐานะที่อาวุโสกว่าขอใช้สิทธิเลือกก่อน ไปเปายี (เพราะกลัวจะถูกประณามว่าเอาเปรียบเด็ก) และให้น้องชิวอยู่ที่กรุงย่างกุ้ง

ผู้เข้าอบรมหมักหมมทำแบบฝึกหัด โดยมีผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ ธีรวัฒน์ ภูมิจิตร ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ณ ศูนย์ฝึกอบรม กพ. ณ เมืองเปายี

รองอธิการบดีเชียน บุษฎี สันติพิทักษ์ รับฟังการนำเสนอผลงานของผู้เข้าอบรม ณ ศูนย์ฝึกอบรม กพ. เมืองเปายี

บรรยากาศในห้องอาหารศูนย์ฝึกอบรม กพ. เมืองเปयी อาหารเต็มโต๊ะอย่างนี้เอง เวลาที่เพื่อนๆ ถามว่า เปयीเป็นอย่างไรบ้าง คำตอบก็คือ “อดอยากปากเป็นมัน”

ดร. วิมลกานต์ โกสุมาศ รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อม บรรยายหัวข้อ “การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”
ณ ศูนย์ฝึกอบรม กพ. เมืองเปयी

เราสองคนเดินทางถึงกรุงย่างกุ้งในช่วงบ่ายของวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๖
หลังจากเช็คอินที่โรงแรม Kandawgyi Palace แล้ว น້องนก (คุณวิชญา สีนธูเสน)
เจ้าหน้าที่สถานทูตฯ ก็พาเรา (พร้อมด้วยเอกสารการอบรม และของจำเป็น
อื่น ๆ) ไปสถานทูตฯ เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยของห้องอบรมและ

อธิบดีกรมสารนิเทศ มนัสวี ศรีโสดาพล มอบของที่ระลึกให้แก่ผู้เข้าอบรมที่ตั้งคำถามดีถูกใจ
ณ ศูนย์ฝึกอบรม กพ. เมืองเปายี

ห้องรับประทานอาหารกลางวัน (เพื่อไม่ให้ผู้เข้าอบรมเสียเวลาเดินทางไปหา
อาหารรับประทานข้างนอก) ระหว่างนั้น ท่านทูตพิชฌุฯ ซึ่งกำลังเดินเล่นอยู่
(สถานทูตและทำเนียบเอกอัครราชทูตอยู่ติดกัน) ก็มาทักทายและสอบถามว่า
ต้องการอะไรเพิ่มเติมไหม จะได้จัดทำให้ ท่านทูตและภริยายังพาชมสถานทูต
จำได้ว่า ได้เรียนท่านทูตไปว่า ชอบเมียนมาร์ เพราะต้นไม้เยอะมาก ท่านทูต
บอกว่า นี่ขนาดโดนพายุไต้ฝุ่นถล่ม ต้นไม้เสียหายไปร้อยละ ๘๐ แล้วนะ
เราอยู่ที่สถานทูตจนเย็น แดดร้อนลมตก นื่องนกก็พาเราไปไหว้เจดีย์เขเวดากอง
(แขกที่ดีไปถึงบ้านใคร ก็ควรจะไปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านนั้นก่อน)

อาหารแห้งสำเร็จรูปที่วางขายในห้างสรรพสินค้าใหญ่ในเมืองย่างกุ้ง

แต่ก่อนที่เราจะไปไหว้เจดีย์ชเวดากอง มารู้จักเจดีย์องค์นี้ก่อนดีไหมคะ

เจดีย์ชเวดากอง หมายถึงเจดีย์ทองแห่งเมืองดากอง หรือเมืองตะเกิง (ชเว = ทอง, ดากอง หรือตะเกิง เป็นชื่อเก่าของเมืองย่างกุ้ง) เป็นพระธาตุเจดีย์ประจำปีเกิดมะเมีย (ม้า)^๖ ตามความเชื่อของพุทธศาสนิกชนชาวพม่าและ

๖. ความเชื่อเรื่องพระธาตุประจำปีเกิด เป็นคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวล้านนา มีบันทึกอยู่ในตำราพื้นเมืองโบราณ สรุปใจความได้ว่า ก่อนที่วิญญานจะมาปฏิสนธิในครรภ์ของผู้เป็นมารดานั้น วิญญานจะลงมา ชูธาตุ ซึ่งหมายถึงการที่ดวงวิญญานจะลงมาพักอยู่ที่เจดีย์แห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมี ตัวแป้ง (สัตว์ประจักษ์นักษัตร) พามาพักไว้ เมื่อได้เวลา ดวงวิญญานก็จะเคลื่อนจากพระเจดีย์ไปสถิตอยู่บนกระหม่อมของผู้เป็นบิดา เป็นเวลา ๗ วัน ก่อนที่จะเคลื่อนเข้าสู่ครรภ์ของมารดา และเมื่อเสียชีวิตลงแล้ว ดวงวิญญานก็จะกลับไปพักอยู่ที่เจดีย์นั้น ๆ ตามเดิม ตามคติความเชื่อดังกล่าว บุคคลซึ่งเกิดในปีนักษัตรใดก็ตาม สมควรที่จะหาโอกาสไปกราบไหว้พระธาตุประจำปีเกิดของตนให้ได้อย่างน้อยครั้งหนึ่งในชีวิต เพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิต มีอาณิสต์สูงและจะทำให้มีอายุยืนนาน รวมถึงเชื่อว่าหากสิ้นชีพไป ดวงวิญญานจะได้กลับไปยังพระธาตุองค์นั้น ไม่ต้องเร่ร่อนไปในทุกคติภพอื่น ๆ ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ได้แพร่หลายไปสู่หลาย ๆ พื้นที่ของประเทศ ก่อให้เกิดคติความเชื่อเช่นเดียวกัน แต่จะแตกต่างกันบ้างในส่วนของพระธาตุประจำปีนักษัตรต่าง ๆ

“พระพุทธรูปหยก” ที่สลักจากหินอ่อนสีขาว
ก่อนเดียว วัดเจ้าดอจี กรุงย่างกุ้ง

วัดเจ้าดอจี กรุงย่างกุ้ง ทาสีทอง
คู่อลังการมาก

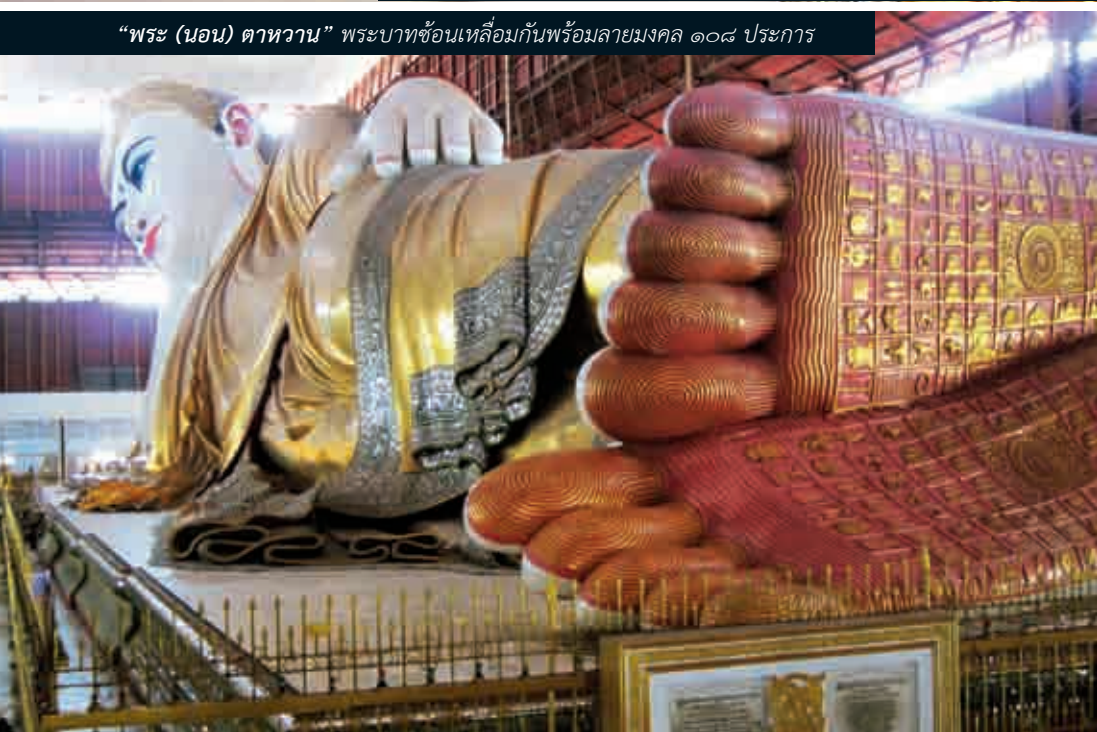

ช้างเผือก 3 ช้างที่โรงช้างเผือกในกรุงย่างกุ้ง

พระพุทธรไสยาสน์เจ้าที่ตี่ “พระ (นอน) ตาหวาน” ในกรุงย่างกุ้ง

“พระ (นอน) ตาหวาน” พระบาทซ้อนเหลื่อมกันพร้อมลายมงคล ๑๐๘ ประการ

ชาวมอญ (ทั้งมอญพม่าและมอญไทย) เจดีย์ชเวดากองเป็น ๑ ใน ๕ ของ พุทธสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของเมียนมาร์ที่พุทธศาสนิกชนต้องไปสักการะ พุทธสถานอีก ๔ แห่ง ได้แก่ เจดีย์ไจก์ทิโย (Kyaikhitiro) พระธาตุประจำปีเกิด จอ” หรือที่คนไทยรู้จักกันในชื่อพระธาตุนิรขเวณ ที่เมืองไจก์โล่ ในรัฐมอญ ไกล่ชายแดนไทย-เมียนมาร์ (ตรงจุดอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก) เจดีย์ชเวสิกอง (Shwezigon) ที่เมืองพุกาม (Pagan) พระเจดีย์ชเวมอดอร์ (Shwemawdaw) ที่เมืองพะโค (Bago) หรือชื่อเดิมที่เรารู้จัก กันดี คือ หงสาวดี

๗. ตามคติความเชื่อของล้านนา คนเกิดปีจอ ให้ไหว้พระเกศแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ตามพุทธประวัติ ตอนเจ้าชายสิทธัตถะทรงตัดสินพระทัยออกบรรพชา เมื่อทรงมาถึงธรรมาลังค์แม่น้ำ อโนมา ยามรุ่งสาง ได้รับสั่งกับนายฉันทะ อำมาตย์คนสนิทผู้เป็นสหชาติและสารี ซึ่งตามเสด็จมาด้วยว่า “**เราจักบรรพชาถือเพศบวรชิต ณ ที่นี้**” และทรงเปลื้องเครื่องประดับสำหรับขัตติยราชทั้งหมด ให้นายฉันทะนำกลับไป และทรงจับพระโมลี (มวยผม) ด้วยพระหัตถ์ซ้าย พระหัตถ์ขวาทรงจรด คัดพระโมลีให้ขาดออก และทรงโยนขึ้นไปในอากาศ ทันใดนั้น พระอินทร์ก็เอาพอบทองมารองรับไว้ และนำไปบรรจุในพระจุฬามณี โดยที่ไม่มีเส้นทางไปสู่สวรรค์ คนเกิดปีจอก็เลยไม่รู้ว่าจะไปไหว้พระธาตุประจำปีเกิดของตนได้อย่างไร คนโบราณท่านเลยหาทางออกให้ว่า ให้ตั้งจิตอธิษฐานอยู่ในใจ หรืออาจไป ไหว้พระธาตุนิรขเวณ ซึ่งเชื่อกันว่า พระอินทร์ได้สร้างแขวนไว้บนหน้าผาให้ผู้คนมากราบไหว้แทน

๘. มีชื่อเรียกที่คนไทยรู้จักว่า “**พระเจดีย์มูเตา**” ซึ่งแปลว่า จมูกร้อน กล่าวกันว่าพระเจดีย์ องค์นี้สูงมาก (สูงถึง ๓๗๔ ฟุต เป็นพระเจดีย์ที่สูงที่สุดในเมียนมาร์) ต้องแหงนหน้าจนเมื่อยคอ จึงจะมองเห็น ยอดพระธาตุ เป็นเหตุให้แสงแดดที่แรงกล้าเผาจมูกจนแสบร้อน เป็นพระเจดีย์โบราณสร้างมาตั้งแต่ สมัยมอญเรืองอำนาจ โดยอ้างว่าเป็นพระเจดีย์ที่บรรจุพระเกศาธาตุ ๒ เส้นที่พระพุทธองค์ประทาน ให้แก่พี่น้องชาวมอญ ๒ คน นอกจากนี้ ยังเชื่อกันว่าภายในพระเจดีย์บรรจุพระเขี้ยวแก้วไว้ตั้งแต่ สมัยพระเจ้าราชาธิราช พระเจดีย์องค์นี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ของตองอู เมื่อมีพระชนม์เพียง ๑๔ พรรษา กล่าวที่จะนำทัพบุกเข้าไปเมืองมอญ เพื่อ ทรงประกอบพิธีเจ้าพระกรรม (หุ) ตามราชประเพณีที่พระเจดีย์มูเตา โดยมีทหารมอญล้อมรอบ แต่ด้วยความกล้าของพระองค์ ได้นำกำลังทหารฝ่าวงล้อมกลับตองอูได้อย่างปลอดภัย และเมื่อ ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์ ก็ได้ย้ายราชธานีจากตองอูมาที่หงสาวดี รัชกาลต่อมาคือพระเจ้าบุเรงนอง ได้ทรงถอดมณีที่ประดับยอดมงกุฎของพระองค์ถวายเป็นพุทธบูชา อีกทั้งกล่าวกันว่าก่อนที่พระองค์ จะออกทำศึกคราวใด จะทรงมานมัสการพระเจดีย์นี้ก่อนทุกครั้ง ซึ่งจุดที่เชื่อว่าพระองค์ทำการสักการะ ก็ยังปรากฏอยู่ และกล่าวกันว่า เมื่อครั้งที่สมเด็จพระนเรศวรประทับอยู่ที่หงสาวดี ก็ได้เสด็จไปสักการะ พระเจดีย์องค์นี้อยู่เสมอ

โฟโฟयी “เทพทันใจ” แห่งวัดโบตตะทาวน์ ในกรุงย่างกุ้ง

และพระมหามัณีนีหรือพระมหาเมื่อยะมุนี (Mahamuni Buddha) พระพุทธรูป
คู่บ้านคู่เมืองของเมียนมาร์ เปรียบได้กับพระพุทธรูปมหาณีนรัตนปฎิมากร หรือ
พระแก้วมรกตของไทย

เจดีย์ชเวดากองตั้งอยู่บนเนินเขาสิงขตตระ (Singu Titara) เชื่อว่าเป็น
เจดีย์ที่บรรจุพระเกศาพระพุทธเจ้า ๘ เส้น ตามพุทธประวัติ ภายหลังตรัสรู้
พระพุทธองค์ได้เสด็จประทับใต้ต้นเกด^๙ พ่อค้า ๒ คน คือตปุสสะและภัลลิกะ
เข้ามาถวายสัตตผงสัตตก้อน (ข้าวตู่) และได้แสดงตนเป็นปฐมอุบาสกถึง
สรณะสอง (พระพุทธและพระธรรม) พ่อค้าทั้งสองได้ขอประทานสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
เพื่อเป็นอนุสรณ์บูชาพระพุทธคุณ พระพุทธองค์จึงเสวยพระเศียร ได้พระเกศา
๘ เส้น ประทานให้แก่พ่อค้าทั้งสอง

.....
๙. ตามพุทธประวัติ ภายหลังที่พระพุทธองค์ตรัสรู้แล้ว ได้เสวยวิมุตติสุข (สุขเกิดแต่
ความหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะและปวงทุกข์) ๗ สัปดาห์ โดยในสัปดาห์ที่ ๗ ประทับใต้ต้นไม้เกด หรือ
ราชายดนะ

กล้วยหวาน ๆ ราคาไม่แพงจ้า พ่อค้าขายกล้วย
หน้าร้านกล้วยเดี่ยวไทยใหญ่ในกรุงย่างกุ้ง

ขนมครก ขนมเบื้อง ที่ “เมืองจีน”
(China Town) ในกรุงย่างกุ้ง
ขายกลางคืนนะ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงวินิจฉัย
ในพระนิพนธ์ “เที่ยวเมืองพม่า” ว่า ชาวมอญได้นำมาผูกเรื่องเป็นตำนาน
อ้างว่าพ่อค้าทั้งสองเป็นชาวมอญพี่น้อง ได้อัญเชิญพระเกศาพระพุทธเจ้ามายัง
เมืองมอญ แล้วสร้างพระเจดีย์บนยอดเนินตะเกิง บรรจุพระเกศาธาตุไว้ตั้งแต่
ครั้งพุทธกาล คือประมาณ ๒,๖๐๐ ปีมาแล้ว

ตำนานยังได้ระบุด้วยว่า ในขณะที่กำลังขุดดินเพื่อก่อสร้างพระเจดีย์
ก็พบบริโกเจดีย์^{๑๐} ของอดีตพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์ในพุทธกาลปัจจุบัน
ได้แก่ ไม้เท้าของพระกุกสันธะ กระบอกกรองน้ำของพระโกนาคมน และ

.....
๑๐.เจดีย์เกี่ยวกับพระพุทธเจ้ามี ๔ ประเภทได้แก่ ธาตุเจดีย์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
บริโกเจดีย์ คือสิ่งหรือสถานที่พระพุทธองค์เคยทรงใช้สอยธรรมเจดีย์บรรจุพระธรรม คือพุทธพจน์
และอุทเทสิกเจดีย์ คือพระพุทธรูป

ร้านขายผักใน “เมืองจีน” ถั่วฝักยาวกว่า
ถั่วบ้านเรามาก

สร้างน้ำพระพุทธรูปประจำวันเกิด
ณ เจดีย์ชเวดากอง

ผ้าอาบน้ำของพระกัสสปะ จึงได้บรรจุบริโภคเจดีย์ทั้งหมดในพระเจดีย์
พร้อมกับพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า (พระโคตมพุทธเจ้า) จึงนับว่า
พระเจดีย์ชเวดากองเป็นพระสถูปเจดีย์องค์เดียวในโลกที่มีสัญลักษณ์ของ
พระพุทธเจ้า ๔ พระองค์บรรจุไว้ด้วยกัน

นับตั้งแต่ก่อสร้างพระเจดีย์ (นักโบราณคดีเชื่อว่าสร้างมาประมาณ
๑,๒๐๐ ปีที่แล้ว) กษัตริย์พม่าและมอญเกือบทุกพระองค์ในสมัยต่อ ๆ มา
ต่างถือเป็นพระราชภารกิจในการก่อสร้างพระเจดีย์ให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง
๓๒๖ ฟุตในปัจจุบัน

เพราะเราเป็นชาวต่างชาติ ก็เลยต้องเสียค่าธรรมเนียมไปไหว้
พระเจดีย์ชเวดากอง คนละ ๕ ดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ ๑๕๐ บาท) แล้วขึ้นลิฟต์
ไปไหว้เจดีย์ (ก่อนขึ้นลิฟต์ ต้องถอดถุงเท้ารองเท้าฝากไว้) โดยเจ้าหน้าที่จะติด
สติ๊กเกอร์สีประจำวันที่หน้าอกของเรา เพื่อแสดงว่าจ่ายค่าธรรมเนียมถูกต้อง

แล้ว ในขณะที่คนเมียนมาร์เองเข้าฟรี โดยจะเดินขึ้นบันไดซึ่งมีอยู่ทั้ง ๔ ทิศ ท่านผู้อ่านอาจจะฉงนว่า ทำไมเราสามคนไม่ทำตัวเป็นคนเมียนมาร์ เพราะอย่างไรเสีย เจ้าหน้าที่คงดูไม่ออกกว่าเราเป็นชาวต่างชาติไม่ได้ค่ะ เพราะเราเป็นคนดินนึ่ง บวกกับเสื้อผ้าการแต่งกายของเรา คือน้องนกงุ่งกระโปรง ผู้เขียนกับน้องชีวก็นุ่งกางเกง ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าเราเป็นชาวต่างชาติ เพราะผู้หญิงเมียนมาร์จะนุ่งผ้าชิ้นที่เรียกว่า “ลองยี” อ้อ! เกือบลืมไป สำหรับคุณสุภาพสตรีที่นุ่งกระโปรงสั้นหรือกางเกงขาสั้น พอขึ้นลิฟท์ไปแล้ว ก่อนจะเดินเข้าสู่บริเวณลานพระเจดีย์ เขามีลองยีบริการค่ะ

เมื่อออกจากลิฟต์ มีทางเดินเข้าสู่เจดีย์เขตดากงด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ก่อนจะไปเจดีย์ ทางด้านขวามือ จะเห็นต้นโพธิ์ซึ่งน้องนกงอบอกว่าเป็นหน่อของต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่พุทธคยาในอินเดีย

บริเวณลานเจดีย์สะอาดสะอ้านมาก ชาวเมียนมาร์ (ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง แสดงว่าผู้หญิงไฝ่ธรรมมาก) นั่งสวดมนต์กันเป็นกลุ่ม ๆ สักพักก็เห็นกลุ่มผู้หญิงเดินเรียงแถวประมาณ ๔-๕ แถว กวาดฝุ่นผงกองไว้ แล้วก็ให้หน่วยไทยฝุ่นผงซึ่งเป็นผู้ชายตามมาเก็บ ทุกคนทำงานกันอย่างตั้งใจและสนุกสนาน อย่างนี้เองลานองค์พระเจดีย์จึงสะอาด ผู้คนสามารถก้มลงกราบได้อย่างสนิทใจ ไม่รู้ว่าจะมีโอกาสเห็นภาพอย่างนี้ในบ้านเราบ้างไหม?

น้องนงพาเราไปกราบพระเจดีย์ แล้วก็ถามผู้เขียนกับน้องชีวกว่าเกิดวันไหน พอได้คำตอบก็ล้วงโพยขึ้นมาดู และพาเราไปไหว้พระพุทธรูปประจำวันเกิดที่ประดิษฐานรอบองค์พระเจดีย์ทั้ง ๘ ทิศ พอเห็นพระพุทธรูป ก็เข้าใจทันทีว่าทำไมต้องดูโพย เพราะว่าพระพุทธรูปประจำวันเกิดของที่นี่จะต่างจากบ้านเรา เช่น พระประจำวันเกิดของคนเกิดวันศุกร์คือพระพุทธรูปปางรำพึง แต่พระประจำวันเกิดที่พระเจดีย์เขตดากงนี้ เป็นพระพุทธรูปนั่ง ดูไม่ออกกว่าเป็นปางสมาธิหรือปางมารวิชัย เพราะมีพวงมาลัยวางอยู่เต็มไปหมด ขึ้นไม่ดูโพย อาจไหว้พระผิดวันก็ได้ สำหรับผู้อ่านท่านใดหากมีโอกาสไปไหว้พระเจดีย์องค์นี้ และประสงค์

จะให้พระพุทธรูปประจำวันเกิด ขอแนะนำให้สังเกตสัตว์ประจำวันเกิดข้างใต้พระพุทธรูปจะ รับรองว่าไหว้ไม่ผิดแน่

ที่เมียนมาร์ ไหว้พระแล้วก็ต้องสร่งน้ำพระด้วย เห็นคนพื้นเมืองสร่งน้ำพระพุทธรูปหลายชั้น ก็ยังนึกค่อนข้างคิดว่า ช่างไม่เกรงใจคนที่รอจะสร่งน้ำต่อเลยนะ ที่ไหนได้พอกลับบ้านหาหนังสืออ่านถึงได้รู้ว่า ตามคติของชาวเมียนมาร์ เขาจะสร่งน้ำพระประจำวันเกิดของตน โดยตักด้วยขันเล็ก ๆ ที่ทางวัดเตรียมไว้ให้ จำนวนเท่าตัวเลขอายุ + ๑ เรื่องนี้คงเป็นอุทาหรณ์สำหรับทุกท่าน จะไปไหนไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทยของเราเองหรือต่างประเทศ ก็ขอให้ศึกษาวัฒนธรรม/ธรรมเนียมของเขาล่วงหน้า เพื่อที่ว่าจะได้ไม่ส่อแบบผู้เขียน

ที่บ้านเรา เราจะสร่งน้ำพระพุทธรูปเฉพาะช่วงเทศกาลสงกรานต์เท่านั้น ส่วนพระประจำวันเกิดเรามักจะเติมน้ำมันหรือไม่ก็ใส่บาตรเหรียญ (๒๕, ๕๐ สตางค์ หรือ ๑ บาท) เท่าจำนวนกำลังพระเคราะห์ของเทวดาประจำวันเกิด อย่างเช่น เกิดวันจันทร์ ก็ใส่บาตร ๑๕ เหรียญ วันศุกร์ก็ ๒๑ เหรียญ เป็นต้น

ที่เขเวดากองนี้ นอกจากจะมีเจดีย์องค์เล็กองค์น้อยแล้ว ยังมีพระพุทธรูปอีกมากมาย ที่สำคัญที่สุดคือ พระพุทธเจ้าและอดีตพระพุทธเจ้าอีก ๓ พระองค์^{๑๑} ประดิษฐาน ณ วิหารประจำทิศรอบฐานพระเจดีย์ ได้แก่ พระกฤษณะทางทิศตะวันออก พระโกนาคมน์ทางทิศใต้ พระกัสสปะทางทิศตะวันตก และพระพุทธโคดม ทางทิศเหนือ และที่ลานประทักษิณมีซุ้มพระประจำวันเกิด (ประกอบด้วยพระพุทธรูป เสา เทวดา และสัตว์) ประจำทิศทั้ง ๘ โดยตั้งอยู่ ๒ ข้างของวิหารประจำทิศแกนทั้ง ๔ (รวม ๘ ซุ้ม) และที่ทิศเฉียงอีก ๔ ซุ้มดังนี้

---

๑๑. พระพุทธเจ้าแห่งภัทรกัปปัจจุบัน มี ๕ องค์ อีกองค์หนึ่งคือพระเมตเตยยะ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า พระศรีอารียะ หรือพระศรีอริยเมตไตรย ซึ่งจะมาตรัสเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต

“มิ่ง กลลา บา ซิน” “น้องซั่ว”

มีนา กลการวิทย์ แปลงโฉมเป็นสาวเมียนมาร์ กับ
สาวเมียนมาร์ตัวจริง ณ เจดีย์ ขเวดากอง

อรุณรุ่ง ณ ขเวดากอง

ทิศ	วัน	สัตว์สัญลักษณ์
ตะวันออก	จันทร์	เสือ
ตะวันออกเฉียงใต้	อังคาร	สิงโต
ใต้	พุธ (กลางวัน)	ช้างมืงา
ตะวันตกเฉียงใต้	เสาร์	พญานาค
ตะวันตก	พฤหัสบดี	หนู
ตะวันตกเฉียงเหนือ	พุธ (กลางคืน)	ช้างไม่มีงา
เหนือ	ศุกร์	หนูตะเภา
ตะวันออกเฉียงเหนือ	อาทิตย์	ครุฑ

บริเวณลานทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของพระเจดีย์ ซึ่งมีการปูพื้นด้วยกระเบื้องสีแตกต่างจากลานอื่น ๆ และมีผู้คนคึกคักเป็นพิเศษ เรียกว่า “ลานอธิษฐาน” หรือ “ลานสัมฤทธิ์ผล” เป็นลานที่ชาวเมียนมาร์นิยมมานั่งสมาธิกราบไหว้บูชา และอธิษฐาน มีเรื่องเล่าว่า พระเจ้าบุเรงนองจะเสด็จมาตั้งจิตอธิษฐาน ณ ลานแห่งนี้ ก่อนที่จะออกศึกทุกครั้ง บางคนจึงเรียกลานนี้ว่า “ลานบุเรงนอง”

พระเจดีย์ชเวดากองนอกจากจะเป็นพุทธสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของเมียนมาร์แล้ว ยังเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการนักศึกษาและขบวนการชาตินิยมของเมียนมาร์ด้วย คือในปี ๒๔๖๓ ผู้นำนักศึกษาวิทยาลัยย่างกุ้ง ได้ประชุมวางแผนนัดหยุดเรียน ณ บริเวณใต้ต้นโพธิ์มุมทิศตะวันออกเฉียงใต้ของลานประทักษิณ ประท้วงการออกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย (University Act) ของอังกฤษ ยกฐานะของวิทยาลัยย่างกุ้งเป็นมหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้สภามหาวิทยาลัยมีสมาชิกชาวพม่าเพียง ๕ คน จากจำนวน ๖๔ คน การประท้วงครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์และประชาชน จนในที่สุด อังกฤษก็ต้องยอมแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าว และแต่งตั้งตัวแทนนักศึกษาเข้าไปเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย

นักประวัติศาสตร์เมียนมาร์ยกย่องเหตุการณ์นี้ว่าเป็นการแสดงออกถึงลัทธิชาตินิยมและการต่อต้านการปกครองของอังกฤษอย่างเปิดเผยเป็นครั้งแรก ณ จุดนี้ในปัจจุบัน ได้มีการสร้างเสาที่ระลึก (Commemorative Column) จารึกรายชื่อนักศึกษาที่ก่อการประท้วงเป็นภาษาพม่า อังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย และว่ากันว่า ในปี ๒๔๗๙ ออง ซาน วีรบุรุษกู้ชาติของเมียนมาร์ ซึ่งขณะนั้นยังเป็นนักศึกษาอยู่ ก็ได้รำนักศึกษามหาวิทยาลัยย่างกุ้งประท้วงขับไล่อธิการบดีชาวอังกฤษ และเมื่อปี ๒๕๓๑ ออง ซาน ซูจี บุตรสาวของออง ซาน ก็ได้นำมวลชนมาเรียกร้องประชาธิปไตย ณ ที่นี้

โปรดติดตามภาคสองต่อฉบับหน้า

ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศของไทย : บนเส้นทางสู่การบูรณาการ ระดับภูมิภาค (Thailand's International Development Cooperation: Pathway to Regional Integration)

.....
นายบรรจง อมรชีวิน*, ดร.หทัยชนก ศิริวัฒนกุล*

.....
๑. นายบรรจง อมรชีวิน ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและติดตามผลการให้ความร่วมมือ
กับต่างประเทศ สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

๒. ดร.หทัยชนก ศิริวัฒนกุล นักวิทยาศาสตร์การชำนาญการ ส่วนวางแผนและติดตามผล
การให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ
กระทรวงการต่างประเทศ

การบูรณาการระดับภูมิภาค

ประชาคมยุโรป (European Community) เป็นเสมือนต้นแบบของความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จของการบูรณาการในระดับภูมิภาค (regional integration) และเป็นตัวอย่างให้กับองค์กรความร่วมมือในภูมิภาคอย่างเช่น อาเซียนและองค์การระดับภูมิภาคในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก เนื่องจากการบูรณาการของประเทศสมาชิกเป็นองค์กรขนาดใหญ่ของประชาคมยุโรปทำให้สิ่งที่ไม่น่าจะเป็นไปได้อย่างกรณีประเทศที่เคยเป็นศัตรูกันข้ามศตวรรษอย่าง ประเทศเยอรมนีและฝรั่งเศสกลับเป็นมิตรกัน และทำให้ทวีปยุโรปมีสันติภาพ ความมั่นคง และความเข้มแข็งในเชิงการต่อรองทางเศรษฐกิจ

นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลายคน เช่น David Mitrany, Ernest Haas, Joseph Nye และ Karl W. Deutsch ได้ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการบูรณาการของประเทศในภูมิภาคของยุโรปเพื่อสร้างเป็นทฤษฎีบูรณาการในภูมิภาค (Regional Integration Theory) ผ่านทฤษฎีสหพันธนิยม (Federalism Theory) ทฤษฎีการกิจนิยมใหม่ (Neo-Functionalism Theory) และทฤษฎีคมนาคมสื่อสาร (Communication Theory) เพื่อประโยชน์ของความร่วมมือของกลุ่มภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งกลุ่มประเทศอาเซียนด้วย

กรณีการรวมกลุ่มประเทศอาเซียนเองได้ใช้แนวคิดของทั้ง ๓ ทฤษฎี มาเป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือและบูรณาการ ดังจะเห็นได้จาก “ปฏิญญากรุงเทพฯ” (Bangkok Declaration) เพื่อจัดตั้งกลุ่มสมาคมอาเซียน เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ (ค.ศ. ๑๙๖๗) โดยสมาชิกผู้ก่อตั้ง ๕ ประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ระบுவัตถุประสงค์สำคัญ ๗ ประการของการจัดตั้งอาเซียนโดยเน้นถึง ความต้องการร่วมมือกันรักษาสันติภาพในภูมิภาคและส่งเสริมความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ต่อมาได้มี บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม สปป. ลาว เมียนมาร์และกัมพูชา เข้าร่วมเป็นสมาชิกตามลำดับ รวมประเทศสมาชิกปัจจุบันจำนวน ๑๐ ประเทศ

จากการเปลี่ยนแปลงระดับโลกในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา การเกิดกระแส โลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การคมนาคมและการสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ตเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ

ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านและภายในภูมิภาค เช่น วิกฤตเศรษฐกิจเอเชีย การระบาดของโรคต่าง ๆ เช่น HIV/AIDS, SARS โรคไข้หวัดนก เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องรวมตัวกันหรือบูรณาการเข้าเป็นประชาคมที่พึ่งพาอาศัยกันอย่างซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กลุ่มประเทศอาเซียนจึงมีข้อตกลงก่อตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ซึ่งในปัจจุบันได้จัดทำกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) แล้ว แผนการร่วมมือดังกล่าวของอาเซียนสอดคล้องกับทฤษฎีบูรณาการในภูมิภาคข้างต้นและสอดคล้องกับประสบการณ์ของการบูรณาการในภูมิภาคของกลุ่มประเทศประชาคมยุโรป

ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา: ภายใต้กรอบทวิภาคี กรอบภูมิภาคและอนุภูมิภาคต่าง ๆ

ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา (Development Cooperation) เป็นเครื่องมือสำคัญของการดำเนินนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเริ่มต้นอย่างเป็นทางการภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองช่วงทศวรรษ ๑๙๕๐ จากแผนการมาร์แชลล์ที่สหรัฐฯ ช่วยฟื้นฟูยุโรปหลังสงครามโลก

ครั้งที่สองซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาการให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการแก่ประเทศกำลังพัฒนาอย่างจริงจังภายใต้กรอบการดำเนินงานของ OECD (Organization for Economic Development Cooperation)

สำหรับประเทศไทย ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของไทยจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ การส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในประชาคมโลกในการส่งเสริมการพัฒนา เพื่อช่วยลดปัญหาความยากจน การพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน ในปัจจุบันประเด็นท้าทายที่สุดก็คือความร่วมมือเพื่อพัฒนาระหว่างประเทศของไทยจะนำไปสู่การบูรณาการระดับภูมิภาคในฐานะเครื่องมือของนโยบายต่างประเทศได้อย่างไร

แม้ว่าความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของไทยจะเป็นกลไกอันสำคัญดังที่กล่าวข้างต้น แต่ภารกิจดังกล่าวมีมากกว่ากำลังทรัพยากรของประเทศไทย จะเอื้ออำนวยให้กระทำได้ทุกเรื่อง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญต่อวาระการพัฒนาที่จะมีขึ้นในระยะกลาง ระหว่าง ๕ ปีข้างหน้า เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมทั้งต่อประเทศที่มีความร่วมมือ และต่อประเทศไทย

การดำเนินงานความร่วมมือเพื่อพัฒนาระหว่างประเทศภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณการให้ความช่วยเหลือของไทยต่อประเทศกลุ่มเป้าหมาย จึงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการดังนี้

ประการแรก การให้ความสำคัญกับกลุ่มประเทศภายใต้กรอบนโยบายของรัฐบาลไทยอันเป็นการส่งเสริมและขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านของไทย การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ความร่วมมือกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ และส่งเสริมความร่วมมือหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศ กลุ่มประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ

ประการที่สอง การดำเนินงานความร่วมมือภายใต้พันธกรณีที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้กับประเทศในกรอบภูมิภาคและอนุภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งเป็นข้อดีหรือการได้รับการร้องขอให้ไทยให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการและการถ่ายทอดองค์ความรู้

ประการที่สาม การให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับประเทศคู่ร่วมมือของไทย นอกเหนือจากการช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศผู้รับและการแสดงออกถึงความสัมพันธ์อันดีแล้ว การให้ความร่วมมือยังมุ่งเน้นในการเชื่อมโยงให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อการเชื่อมโยงกับการขยายผลไปสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางด้านอื่น ๆ ด้วย

ประการที่สี่ การให้ความร่วมมือของไทย คำนึงถึงความเหมาะสมกับประเทศคู่ร่วมมือของไทยบนขีดความสามารถ ความรู้ และความพร้อมของประเทศไทยที่มี ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือต้องนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นได้

ด้วยหลักการดังกล่าว ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศจึงประกอบด้วยความร่วมมือทั้งในกรอบทวิภาคีตามประเทศเป้าหมายที่ไทยให้ความสำคัญ กรอบภูมิภาคและอนุภูมิภาค และกรอบพหุภาคี ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึงความร่วมมือกับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกในกรอบทวิภาคีและกรอบภูมิภาคและอนุภูมิภาคเป็นหลัก

ภายใต้กรอบทวิภาคี มีความร่วมมือกับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก หลากหลาย ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชีย เนื่องจากเอเชียเป็นภูมิภาคที่มีความสำคัญกับประเทศไทยทั้งในเรื่องของ ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ความร่วมมือมีทั้งใน กรอบทวิภาคี และภายใต้กรอบความร่วมมือภูมิภาคและอนุภูมิภาค ซึ่งหลาย กรอบความร่วมมือเป็นความริเริ่มโดยรัฐบาลไทย อาทิ ACMECS, BIMSTEC และ IMT - GT ในขณะเดียวกันก็มีกรอบความร่วมมือที่ริเริ่มโดยแหล่งความร่วมมือ อื่น และกรอบความร่วมมือที่มีอยู่แล้ว อาทิ ASEAN ดังนั้น ความร่วมมือเพื่อ การพัฒนาในเอเชียจึงประกอบด้วยวาระการพัฒนา และประเด็นที่ท้าทาย เป็นอันมากที่จะต้องมีการขับเคลื่อน โดยเฉพาะการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย การรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๕

ความร่วมมือภายใต้กรอบทวิภาคีที่สำคัญประกอบด้วยความร่วมมือกับ ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักร กัมพูชา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม หรือที่เรามักเรียกย่อ ๆ กันว่า CLMV ความร่วมมือกับประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่น ๆ ได้แก่ ประเทศที่อยู่นอกเหนือจากประเทศเพื่อนบ้านของไทยใน ภูมิภาค ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และบรูไนฯ ซึ่งล้วนมี ความสำคัญต่อประเทศไทยอย่างยิ่งทั้งในด้านความสัมพันธ์และความเชื่อมโยง ทางด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งมีวาระการพัฒนาร่วมกันภายใต้กรอบความร่วมมือ จำนวนมากโดยเฉพาะประชาคมอาเซียนที่จะต้องมีการบูรณาการเข้าด้วยกันใน เรื่องต่าง ๆ ความร่วมมือกับกลุ่มประเทศเอเชียใต้และหมู่เกาะประเทศคู่ร่วมมือ ที่สำคัญได้แก่ อัฟกานิสถาน ปากีสถาน บังกลาเทศ ภูฏาน อินเดีย มัลดีฟส์ เนปาล และศรีลังกา โดยส่วนใหญ่ยังอยู่ในภาวะยากจนและต้องการ ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือกับประเทศ กลุ่มเอเชียกลางซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความยากจนอยู่มาก เนื่องจากภัยสงคราม

และความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศและเป็นภูมิภาคที่จะมีความสำคัญต่อประเทศไทยและต่ออาเซียนในการเชื่อมโยงไปสู่ตะวันตกในระยะต่อไป

นอกจากความร่วมมือภายใต้กรอบทวิภาคีแล้ว ความร่วมมือภายใต้กรอบภูมิภาคและอนุภูมิภาค นับว่าทวีความสำคัญมากขึ้นในการที่จะเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและการบูรณาการภูมิภาคเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งร่วมกัน การให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของไทยต่อภูมิภาคดังกล่าวนี้ จึงเป็นพันธกิจที่สำคัญในการขับเคลื่อนการบูรณาการดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผล โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงบางกรอบความร่วมมือหลักที่สำคัญ โดยในแต่ละกรอบความร่วมมือมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

กรอบ AEC (ASEAN Economic Community)

การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ คือ การที่จะต้องทำให้ประเทศสมาชิกบางประเทศที่ยังต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถให้ทัดเทียมหรือได้รับการยกระดับอย่างเหมาะสมต่อการรวมกลุ่มประชาคมที่ต้องสร้างความเข้มแข็งร่วมกัน ประเทศไทยในฐานะที่มีการพัฒนามากกว่าบางประเทศ ได้แก่ สปป. ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ และเวียดนาม จึงควรมีบทบาทนำในการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาแก่ประเทศดังกล่าว และร่วมมือกับกลุ่มประเทศอื่นของอาเซียนที่มีระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียงกัน

ในลักษณะของการร่วมมือแบบหุ้นส่วน รวมทั้งการร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือกลุ่มประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า

การสนับสนุนของประเทศไทย มีในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความพยายามให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศสมาชิกอาเซียนดังกล่าว เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมอาเซียนทั้งในมิติการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการดำเนินการตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน

กรอบ ACMECS (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy)

เป็นกรอบความร่วมมือที่ริเริ่มจากรัฐบาลไทยที่ต้องการผลักดันให้การพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคมีการเติบโตและมีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ก้าวตามกันของประเทศใน ACMECS คือ กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม และไทย ที่ยังมีความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจกับประเทศไทยที่ต้องอาศัยการพัฒนาทั้งในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเสริมสร้างสมรรถนะและองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ อีกมากสำหรับสาขาความร่วมมือประกอบด้วย Trade and Investment Facilitation, Agricultural and Industrial Cooperation, Transport Linkages, Tourism และ Human Resource

Development ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านความรู้และวิชาการในการที่จะทำให้ การพัฒนาในแต่ละสาขาความร่วมมือดำเนินไปได้อย่างราบรื่น โดยให้ ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การจัดการศึกษาและพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ด้านวิชาการและอาชีพ และการส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างกัน ในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ ไทยได้ให้ความช่วยเหลือภายใต้กรอบ ACMECS มูลค่า ๑๐.๓๘ ล้านบาท

กรอบ GMS (Greater Mekong Sub-region)

เป็นกรอบความร่วมมือที่ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ริเริ่มขึ้น เพื่อต้องการผลักดันการพัฒนาในอนุภูมิภาคนับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๒ เป็นต้นมา คือ กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม และ จีนตอนใต้ (ยูนนาน) และไทย โดยกำหนดเป็นกรอบยุทธศาสตร์ไว้ ๔ ด้าน คือ Infrastructure Linkage, Facilitate Across Border, Trade and Investment, HRD และ Environmental Protection and Sustainable Use of Share Resources ความร่วมมือของไทยต่อ GMS ในฐานะของความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนากับ ADB ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้ช่วยในการประสานการดำเนินงานด้านการพัฒนา มนุษย์ เพื่อการเสริมสร้างขีดสมรรถนะของบุคลากรในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในสาขาอื่น ๆ ต่อไปในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ และ ๒๐๑๑ ไทยได้ให้ความช่วยเหลือภายใต้กรอบ GMS มูลค่า ๒๒.๑๕ และ ๑.๑๐ ล้านบาทตามลำดับ

กรอบ ASEAN – IAI (ASEAN-Initiative for ASEAN Integration)

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ คือ ต้องการให้ประเทศสมาชิก อาเซียนใหม่ คือ สปป. ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ และเวียดนาม มีระดับการพัฒนา ทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และลดช่องว่างด้าน การพัฒนาในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ โดยประเทศสมาชิก

อาเซียนเดิม ๖ ประเทศให้การช่วยเหลือ โดยการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาให้มีความสำคัญในด้าน Infrastructure Development, HRD, Information and Communication Technology และ Regional Economic Integration ประเทศไทยได้รับการมอบหมายเป็นประธานกลุ่ม (Co-shepherd) ด้านการคมนาคมขนส่งในการประสานการให้ความช่วยเหลือ สำหรับความร่วมมือทางด้านวิชาการนั้นได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง ในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ ไทยได้ให้ความช่วยเหลือภายใต้กรอบ ASEAN - IAI มูลค่า ๐.๖๖ ล้านบาท

กรอบ IMT – GT (Indonesia, Malaysia, Thailand – Growth Triangle)

เป็นความร่วมมือระหว่างอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย โดยเน้นสาขาความร่วมมือด้าน Investment, Technology Transfer, Production, Natural Resources, Infrastructure และ Transportation Linkages จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ ต้องการพัฒนาในเขตจังหวัดพื้นที่ทางตอนใต้ โดยเน้นบทบาทของภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนามุ่งเน้นการพัฒนาสหสาขา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กรอบ BIMSTEC

กรอบความร่วมมือของ ๗ ประเทศ คือ บังกลาเทศ อินเดีย เมียนมาร์ เนปาล ภูฏาน ศรีลังกา และไทย สาขาความร่วมมือที่มุ่งเน้น คือ Trade and Investment, Transport and Communication, Tourism, Energy, HRD, Agriculture and Fisheries, Science and Technology, Culture, Counter-Terrorism and Transnational Crimes, Environment and Disaster Management, Public Health และ People to People Contact

ความร่วมมือเพื่อการพัฒนามุ่งเน้นการเข้าช่วยแก้ไขข้อขัดข้องในเชิงเทคนิคที่จะเป็นการช่วยเสริมต่อการส่งเสริมการค้าและการลงทุน คือ

- ให้ความร่วมมือแก่ประเทศสมาชิกในแนวทางที่จะส่งเสริมให้บรรลุวัตถุประสงค์ความร่วมมือตามกรอบ กล่าวคือ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ภูมิภาคร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศสมาชิก ขยายปริมาณการค้าและการลงทุน และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาค

- ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประเทศสมาชิก โดยผลักดันให้ประเทศสมาชิกที่มีศักยภาพในเชิงเปรียบเทียบได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกอื่นด้วย

- การเสาะหาการสนับสนุนจากแหล่งผู้ให้อื่นในการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาภายใต้กรอบดังกล่าว

ในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ และ ๒๐๑๑ ไทยได้ให้ความช่วยเหลือภายใต้กรอบ BIMSTEC มูลค่า ๗.๖๘ และ ๔.๓๕ ล้านบาทตามลำดับ

บทสรุปความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่าง ประเทศไทย: บนเส้นทางสู่การบูรณาการ ระดับภูมิภาค

จะเห็นได้ว่าการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ นับเป็นวาระสำคัญที่ต้องมีการขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อให้การรวมกลุ่มมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะมีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวด้วยการสนับสนุนและเสริมสร้างความพร้อมให้กับประเทศที่ยังขาดความพร้อม โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มประเทศเป้าหมายในภูมิภาคเอเชีย/กลุ่มประเทศอาเซียนที่อาจจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงและเสริมสร้างขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เอื้อต่อการรวมตัวและลดข้อติดขัดที่จะเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนให้มากที่สุด และเป็นการตอบสนองต่อการรวมตัวไปสู่การจัดตั้งประชาคมอาเซียนในที่สุด

สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศในฐานะกลไกหลักในการขับเคลื่อนความร่วมมือเพื่อการพัฒนา
ระหว่างประเทศไทยจึงได้ตอบสนองนโยบาย/ยุทธศาสตร์ของรัฐบาลไทยในการรวมตัวไปสู่การจัดตั้งประชาคมอาเซียนด้วยการดำเนินงานความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ข้างต้น ไม่ว่าจะเป็น ACMECS, GMS, ASEAN – IAI, IMT – GT, BIMSTEC และกรอบอื่น ๆ โดยที่มุ่งหวังจะลดช่องว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ/สังคมและขยายโอกาสในการพัฒนาประเทศในภูมิภาคเพื่อนำไปสู่การบูรณาการระดับภูมิภาคต่อไป

การคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญา และ ความหวัง ของรากหญ้าไทย เมื่อข้าวหอมมะลิ ทุ่งกุลาร้องไห้ “โกอินเตอร์”

.....
จุฑาภรณ์ งอกขึ้น*

“ทรัพย์สินทางปัญญา” คืออะไรกันแน่???

เมื่อนึกถึงคำว่า “ทรัพย์สินทางปัญญา” หลาย ๆ คนมักจะคิดถึงสิ่งที่ต้องคิดค้นขึ้นมาใหม่ มีคุณสมบัติหรือเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเมื่อพูดถึง “การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา” หลายคนมักจะนึกถึงกลไกหรือวิธีการในการป้องกันไม่ให้ผู้อื่นมาลอกเลียนแบบหรือแสวงหาประโยชน์ (จากสิ่งที่คิดค้นขึ้นมานั้น) ในทางที่มีขอบหรือโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของความคิด บางคนอาจคุ้นหูมาบ้างกับคำว่า “สิทธิบัตร” “ลิขสิทธิ์” หรือ “เครื่องหมายการค้า” แต่อาจยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับความหมายหรือความแตกต่างของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้

.....
จบปริญญาเอกด้านเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ จากมหาวิทยาลัย Leibniz University Hannover ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕ เน้นด้านเศรษฐศาสตร์การพัฒนา โดยศึกษาเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และบทบาทของการคุ้มครอง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือจีไอ ต่อความเป็นอยู่ของครัวเรือนเกษตรกรทุ่งกุลาร้องไห้ และต่อการพัฒนาท้องถิ่นชนบท

ก่อนอื่น เรามาทำความเข้าใจกับคำว่า “ทรัพย์สินทางปัญญา” กันสักนิด ทรัพย์สินทางปัญญามีหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น ความลับทางการค้า (trade secrets) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (geographical indication: GI) แบบผังภูมิของวงจรรวม (layout-design) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (traditional knowledge: TK) ทรัพยากรพันธุกรรม (genetic resources: GR) ทรัพยากรพันธุกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (genetic resources associated with TK) การแสดงออกทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม (traditional cultural expressions: TCEs) และสิทธิในพันธุ์พืชใหม่ ๆ (rights in plant varieties) เป็นต้น

ปัจจุบันนานาประเทศได้ตระหนักว่า ทรัพย์สินทางปัญญาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง โดยมีความพยายามที่จะสร้างมาตรฐานและกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลขึ้น ความยากจึงอยู่ที่ว่า แต่ละประเทศมีระดับของการพัฒนาและกลไกทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่ของตัวบทกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งมักขึ้นอยู่กับว่า ประเทศนั้น ๆ อิงกับระบบกฎหมายแบบไหน และให้ความสำคัญกับทรัพย์สินทางปัญญานิดใดในประเทศของตน

ประเทศไทยกับการคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญา

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ จำนวนมาก โดยอยู่ในการกำกับดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ (กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข) พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒ (สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) พ.ร.บ. เชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. ๒๕๔๔ (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข) พ.ร.บ. สิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. สิทธิบัตร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ และ พ.ร.บ. คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์)

เป็นที่น่าสังเกตว่า การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทยยังค่อนข้างกระจัดกระจาย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะรายละเอียดทางเทคนิคของทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทจำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้กำกับดูแล อย่างไรก็ตาม หน่วยงานหลักของไทยที่ดูแลด้านการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในภาพรวม คือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

โดยมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเกือบทุกประเภท ยกเว้น (๑) ทรัพยากรพันธุกรรม รวมถึงทรัพยากรพันธุกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น (๒) ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ (๓) การแสดงออกทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ซึ่ง ณ ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มี พ.ร.บ. คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งสามเป็นการเฉพาะ แม้แต่ในเวทีระหว่างประเทศ เช่น การประชุม Intergovernmental Committee on Intellectual Property, Genetic Resources, Traditional Knowledge and Folklore (IGC) ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ก็ได้มีความพยายามเจรจากันมานานเกือบ ๑๓ ปีแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่เห็นชอบร่วมกันได้ โดยยังมีการถกเถียงกันว่า ทรัพย์สินทางปัญญาทั้งสามประเภtnี้นี้ควรจะได้รับ การคุ้มครองหรือไม่ และการคุ้มครองควรเป็นไปในลักษณะเฉพาะ (sui generis system of protection) หรือคุ้มครองในรูปแบบสิทธิบัตร

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในระดับโลก

ปัจจุบันมีสององค์กรหลักที่ดูแลประเด็นด้านทรัพย์สินทางปัญญาของโลกโดยตรง คือ (๑) องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ซึ่งไทยเข้าเป็นสมาชิกเมื่อปี ๒๕๓๒ และ (๒) องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ซึ่งเป็นเวทีสำหรับเจรจาและกำหนดขอบเขตและมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights: TRIPS) ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ การออกแบบวงจรรวม สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และความลับทางการค้า โดยมีการจัดทำข้อตกลงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการในเรื่องที่ยังไม่มีกฎเกณฑ์ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) กำกับมาก่อน (หรือหากมีก็น้อยมาก)

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และความหวังของรากหญ้าไทย
เมื่อข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ “โกอินเตอร์” : ๑๗๗

ทำไมทรัพย์สินทางปัญญาจึงต้องได้รับการคุ้มครอง

แน่นอนว่า ทรัพย์สินทางปัญญาสะท้อนถึงสิ่งที่ได้มาจากความคิดสร้างสรรค์หรือภูมิปัญญา จึงย่อมมี “คุณค่า” ในตัวของมันเองอยู่แล้ว แต่ทรัพย์สินทางปัญญายังมี “มูลค่า” ในเชิงเศรษฐกิจเพราะก่อให้เกิดรายได้ต่อผู้เป็นเจ้าของจากการนำภูมิปัญญานั้น ๆ ไปพัฒนาและต่อยอด ดังนั้น การครอบครองหรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาจึงมักจะนำมาซึ่งการใช้ประโยชน์ทางตรงและในเชิงพาณิชย์ ซึ่งการนำทรัพย์สินทางปัญญามาใช้ประโยชน์ ก็ต้องผ่านกระบวนการมากมาย และเกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่าง ๆ ของห่วงโซ่อุปทาน นั่นคือ การผลิตสินค้า การแปรรูปสินค้า บรรจุภัณฑ์ การขนส่ง การตลาด และการจำหน่าย ดังนั้น กว่าจะถึงมือผู้ใช้/ผู้บริโภคสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากภูมิปัญญาของคน ๆ หนึ่งหรือกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง อาจไม่มีใครรู้หรือสนใจแล้วว่าใครกันนะที่เป็นเจ้าของความคิดสร้างสรรค์ในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น ๆ และที่แย่ไปกว่านั้นอีกก็คือ อาจมีบุคคลหรือกลุ่มคนหัวใส (แต่หัวใจไม่ค่อยซื่อนัก) ที่เกิดความคิดที่จะหาประโยชน์ใส่ตนเองจากความ เป็นเลิศหรือคุณสมบัติเฉพาะตัวของสินค้า/ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ด้วยการลอกเลียนแบบหรือแอบอ้างว่าเป็นสินค้า/ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยเจ้าของ ผู้สรรค์สร้างสินค้า/ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ หรือมาจากแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ของที่ลอกเลียนแบบมักมีคุณภาพและคุณสมบัติที่แตกต่างออกไป (พูดง่าย ๆ คือ ไม่ดีเท่าของแท้) ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดแล้วยังทำให้ผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงของสินค้า/ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงด้วย (เพราะผู้บริโภคเข้าใจผิดว่าเป็นสินค้าจากผู้ผลิตเดียวกันแต่คุณภาพพลดลง) ดังนั้น ทรัพย์สินทางปัญญาและผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาจึงควรได้รับการปกป้องคุ้มครองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ผู้เป็นเจ้าของควรได้รับและเน้นให้เห็นความสำคัญของการเคารพในภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของผู้อื่น

ทรัพย์สินทางปัญญา...ความเกี่ยวข้องกับ “รากหญ้า” ของไทย

ในหลายพื้นที่ของไทย ภาคเกษตรกรรมยังคงเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีพของชาวเมืองและชาวชนบท และถือว่าเป็นกลจักรสำคัญของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ แรงงานภาคเกษตรกรรมซึ่งมีจำนวนมากกว่า ๑๓.๕ ล้านคน หรือประมาณร้อยละ ๓๕ ของแรงงานทั้งหมดของประเทศบุคคลเหล่านี้ โดยเฉพาะชาวนาของไทย มักได้รับการกล่าวถึงในฐานะ “รากหญ้า” ของสังคมไทย ฉะนั้น คำถามที่น่าสนใจ (นอกเหนือไปจากคำถามที่ว่าทรัพย์สินทางปัญญาช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศได้มากน้อยเพียงใด) ก็คือ แล้วคนกลุ่มใหญ่ของประเทศเหล่านี้ จะได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการคุ้มครองหรือการเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น และทรัพย์สินทางปัญญาประเภทใดที่พอจะสร้างความหวังในระยะยาวให้กับชาวรากหญ้าได้อย่างเป็นรูปธรรมที่สุด

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และความหวังของรากหญ้าไทย
เมื่อข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ “โกอินเตอร์” : ๑๗๙

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ตามที่นิยามไว้ใน พ.ร.บ. คຸ້ມครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ หมายถึง ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ (geographical origin) และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้น เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว ฉะนั้น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบที่สำคัญสองประการคือ ธรรมชาติกับมนุษย์ในแหล่งภูมิศาสตร์นั้น โดยธรรมชาติมีหน้าที่สร้างวัตถุดิบและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้แกการผลิตสินค้า ส่วนมนุษย์มีการใช้ทักษะ ความชำนาญ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาในการผลิตสินค้านั้น ๆ ทั้งสององค์ประกอบจึงได้ก่อให้เกิดสินค้าที่มีคุณภาพหรือคุณลักษณะพิเศษที่เฉพาะ ด้วยเหตุนี้ สิทธิในการครอบครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงถือว่าเป็นสิทธิชุมชน (community right) หรือสิทธิของกลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นที่ผลิตสินค้านั้น ซึ่งสิทธินี้ไม่สามารถซื้อ ขาย หรือถ่ายโอนไปให้บุคคลที่สามได้

การจะใช้ประโยชน์จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เริ่มต้นด้วยการขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สำหรับสินค้านั้น ๆ ซึ่งมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ จะต้องเป็นชื่อที่เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคและมีการใช้กันมาแล้ว ไม่ใช่สิ่งที่สามารถคิดขึ้นใหม่เพื่อนำมาขอขึ้นทะเบียนได้ และไม่ใช่ใครก็ได้ที่จะขอขึ้นทะเบียน แต่ต้องเป็นบุคคลหรือหน่วยงานสามกลุ่มหลัก ดังนี้ (๑) ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมบริเวณแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า (๒) บุคคลธรรมดา กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการค้าเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ของสินค้า และ (๓) กลุ่มผู้บริโภค หรือองค์กรผู้บริโภคสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ๆ

หลังจากที่สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ๆ ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้มีสิทธิใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ภายใต้กฎหมาย คือ ผู้ผลิตสินค้าที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นและ

ผู้ประกอบการค้าที่เกี่ยวกับสินค้านั้น (มิใช่เฉพาะผู้ขอขึ้นทะเบียนที่มีสิทธิใช้) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จึงแตกต่างจาก “เครื่องหมายการค้า” ซึ่งไม่มีการกำหนดเรื่องแหล่งภูมิศาสตร์ และสิทธิในเครื่องหมายการค้าเป็นสิทธิส่วนบุคคลหรือกลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคล ที่สามารถซื้อขาย หรือถ่ายทอดไปยังบุคคลที่สามได้ เช่นเดียวกัน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ก็แตกต่างจาก “สิทธิบัตร” ที่ให้การคุ้มครองเฉพาะนวัตกรรม (innovation) และสิ่งประดิษฐ์ (invention) ใหม่ที่มีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมได้ โดยสิทธิบัตรจะมีการกำหนดอายุการคุ้มครองเพียง ๒๐ ปี

ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้กับความหวัง ของรากหญ้าไทย

ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นตัวอย่างของทรัพย์สินทางปัญญาประเภท “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” โดยเป็นข้าวหอมมะลินิดหนึ่งที่ถูกในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เท่านั้น และรวมถึงข้าวเปลือก ข้าวกล้อง และข้าวขาว

การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และความหวังของรากหญ้าไทย
เมื่อข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ “ไถ่ถอน” : ๑๘๑

ที่แปรรูปมาจากข้าวเปลือกพันธุ์ข้าวหอมที่ไวต่อช่วงแสงเพียงสองพันธุ์ คือ พันธุ์ข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ และพันธุ์ กข ๑๕ โดยจะมีการปลูกเฉพาะในฤดูนาปีเท่านั้น และมีกลิ่นหอมตามธรรมชาติ ควบคุมความหอมโดยสารหอมระเหยที่ชื่อ ๒-acetyl-๑-pyrroline เกษตรกรที่ผลิตข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ต้องมีการขึ้นทะเบียนสมาชิกและได้รับการรับรองสมาชิกจากกระทรวงพาณิชย์ก่อนเริ่มทำการเพาะปลูกทุกปี และต้องมีการจดบันทึกข้อมูลการใช้ปัจจัยการผลิต มีระบบการตรวจสอบย้อนหลังได้ (traceability) ตั้งแต่ขั้นตอนการปลูกไปจนถึงการขนย้าย ส่วนผู้แปรรูปหรือโรงสีจะต้องได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้แปรรูปข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ด้วยเช่นกัน

อ่านถึงตรงนี้แล้ว อาจมีคำถามว่า หากเอาข้าวสองพันธุ์นี้ไปปลูกในพื้นที่อื่นของประเทศไทย เช่น จ. ชัยนาท เป็นต้น หรือปลูกในฤดูนาปรังแทนที่จะเป็นฤดูนาปี คุณภาพของข้าวที่ได้จะแตกต่างกันหรือไม่ คำตอบก็คือ แตกต่างกัน โดยความแตกต่างถูกกำหนดโดยคุณลักษณะพิเศษเฉพาะของทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งเป็นพื้นที่ราบขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่มากกว่า ๒ ล้านไร่ใน ๑๒ อำเภอของ ๕ จังหวัดทางภาคอีสานของไทย ได้แก่ อ. เกษตรวิสัย อ. สุวรรณภูมิ อ. ปทุมรัตน์ อ. โพนทราย และ อ. หนองฮี ของ จ. ร้อยเอ็ด อ. ราษีไศล และ อ. ศีลาลาด ของ จ. ศรีสะเกษ อ. ท่าตูม และ อ. ชุมพลบุรี จ. สุรินทร์ อ. ค้อวัง และ อ. มหาชนะชัย จ. ยโสธร และ อ. พยัคฆภูมิพิสัย จ. มหาสารคาม ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนี้มีความแห้งแล้ง ดินมีลักษณะร่วนปนทรายที่ประกอบด้วยธาตุอาหารน้อยและมีความเค็ม ผนวกกับสภาพอากาศที่มีปริมาณฝนน้อย ส่งผลให้ข้าวเกิดความเครียดและหลังสารหอม ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้จึงมีความหอมมากกว่าข้าวหอมมะลิอื่น เมื่อหุงแล้วจะมีกลิ่นหอมเหมือนใบเตยหรือคล้ายกลิ่นมะลิและมีความนุ่ม ทั้งนี้ ได้เคยมีการทดลองนำข้าวพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ และ กข ๑๕ ไปปลูกในพื้นที่อื่นของประเทศไทยแล้ว และพบว่า คุณภาพของผลผลิตข้าวที่ได้ไม่เหมือนข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้

1. ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ (Khao Hom Mali
Thung Kula Rong-Hai)

2. Registriert als:
Registered as: g.g.A./PGI/IGP
Enregistrée en tant que :
3. Klassifizierung:
Classification: 1.6
Classification :
4. Ursprungsland:
Country of origin: TH
Pays d'origine :
5. Verweis:
Reference: Verordnung (EG) Nr. 120/2013 der Kommission (ABl. L 41 vom 12.2.2013, S. 3)
Commission Regulation (EC) No 120/2013 (OJ L 41, 12.2.2013, p. 3)
Référence : Règlement (CE) n° 120/2013 de la Commission (JO L 41 du 12.2.2013, p. 3)

M.A. BENITEZ SALAS
Directeur - AGRI.H

Seite/page/page 1172

6. Im Falle einer Änderung, siehe Seite
In case of amendment, refer to page
En cas de modification, voir page

EUROPAISCHE KOMMISSION
EUROPEAN COMMISSION
COMMISSION EUROPÉENNE

กล่าวคือ ไม่หอม และเมื่อนำมาหุง ข้าวจะมีความแข็งและไม่นุ่ม คุณภาพความนุ่มและความหอมของข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้จึงเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้ข้าวชนิดนี้แตกต่างจากข้าวหอมมะลินิดอื่นอย่างเห็นได้ชัด

เมื่อต้นเดือน มีนาคม ๒๕๕๖ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทยได้เดินทางไปรับประกาศนียบัตรซึ่งรับรองการจดทะเบียนข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยสำนักทะเบียนจีไอของสหภาพยุโรป (EU's GI Registry) จากนายโฮเซมานูเอล บาร์โธโลไมอุส ประธานคณะกรรมการการยุโรป (EU Commission) หลาย ๆ ท่านคงจะได้อ่านข่าวหรือพอจะได้ยินชื่อเสียงเรียงนามในเรื่องคุณภาพของข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้กันมาบ้างแล้ว แต่หลายท่านอาจสงสัยว่า “สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” คืออะไร และแตกต่างจาก “เครื่องหมายการค้า” หรือ “สิทธิบัตร” อย่างไร และการได้รับการยอมรับในระดับสากลของข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ นั้น ประเทศไทย โดยเฉพาะ รากหญ้าหรือชาวนาไทยผู้ปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้จะได้ประโยชน์อะไร

ทั้งหมดนี้ อาจสรุปได้ว่า การได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้จากสหภาพยุโรป ทำให้ข้าวชนิดนี้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงนับเป็นความหวังของชาวนาไทยในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ที่น่าจะได้รับประโยชน์ในระยะยาวจากการได้รับรองในครั้งนี้ เนื่องจากตลาดของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ GI ในสหภาพยุโรป ถือว่าเป็นตลาดระดับบนเกียรติยศชื่อเสียง (reputation) ของสินค้า GI จึงถือเป็นศักดิ์ศรีของประเทศไทย และเป็นเครื่องประกันในเรื่องคุณภาพที่เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ โดยผู้บริโภคยินดีที่จะจ่ายแพงกว่าเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพหรือมีคุณสมบัติเฉพาะตัวอย่างแท้จริง ดังนั้น เมื่อมีคุณภาพสูงพร้อมคุณสมบัติที่ไม่เหมือนใคร สินค้า GI จึงมีราคาค่อนข้างสูง ทั้งนี้ เมื่อข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ได้รับความนิยมและการประกันคุณภาพจากสหภาพยุโรปเช่นนี้ ผู้ผลิตต้นน้ำที่เป็นกลุ่มรากหญ้าหรือชาวนาทุ่งกุลาร้องไห้ก็จะมีรายได้เพิ่มขึ้น

จากการขายข้าวให้กับโรงสีหรือผู้แปรรูปที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผู้ส่งออกข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ก็จะได้กำไรมากขึ้นเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ เกษตรกรทุ่งกุลาร้องไห้ก็จะมีอำนาจในการต่อรองมากขึ้น โดยใช้คุณภาพข้าว และปริมาณข้าวที่มีจำกัดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการต่อรองกับผู้ซื้อข้าว (เนื่องจากผลิตได้แค่ในฤดูนาปี และผลิตได้เฉพาะพื้นที่ที่จำกัดอยู่ในเขต ทุ่งกุลาร้องไห้เท่านั้น ซึ่งให้ผลผลิตต่อไร่ที่ต่ำ) เมื่อมีรายได้จากการขายข้าว เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ก็ดีขึ้นในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ที่รากหญ้าของไทยจะได้รับก็ขึ้นอยู่กับว่า เกษตรกรและผู้แปรรูปจะสามารถรักษาคุณภาพข้าวของตนไว้ได้มากน้อย เพียงใด นโยบายข้าวของรัฐบาลก็เป็นปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อ การผลิตข้าวได้ไม่มากนักน้อย เช่น การจำนำข้าวที่สูงเกินไปสำหรับข้าวคุณภาพ ต่ำและมีผลผลิตต่อไร่ที่สูงกว่าข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ อาจส่งผลให้เกษตรกร หันไปปลูกข้าวชนิดอื่นที่มีคุณภาพต่ำกว่าแต่ให้ปริมาณผลผลิตที่มากกว่าและ สามารถขายได้ในราคาจำนำที่สูง เป็นต้น ฉะนั้น การรักษามลประโยชน์ใน ระยะยาวจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยที่ได้รับการคุ้มครองและยอมรับใน ระดับสากล จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย จึงจะทำให้โอกาสทอง ของรากหญ้าไทยที่ได้รับในครั้งนี้ นำไปสู่การสร้างประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมและ ยั่งยืนอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้เกษตรกรของไทยมีขวัญและกำลังใจสามารถ พึ่งพาตนเองได้ และหลุดพ้นความยากจนได้ในที่สุด

ชุมชน บ้านบาตร

.....
วโรตม์ ขอินทรวงศ์
เจ้าหน้าที่เว็บไซต์ กองวิทยุกระจายเสียง

ชุมชนบ้านบาตร กลุ่มอนุรักษ์บ้านบาตรไทยและภูมิปัญญาไทย รับทำบาตรพระที่ทำด้วยมือทุกขนาด

ชุม ชนบ้านบาตรสร้าง ทำบาตร ด้วยมือ
ชน สืบมรดกชาติ ทัวหล้า
บ้าน เมืองชูเชิดปราชญ์ สรรสร้าง มรดกไทย
บาตร สงฆ์กุศลแรงกล้า สืบทอดพระศาสนา

บาตรเป็นภาชนะใส่อาหารสำหรับภิกษุสงฆ์ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อพระภิกษุแต่ละรูป เพราะเป็นหนึ่งในอัฐบริขาร ๘ ของพระสงฆ์ ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งย่อมอุปสมบทไม่ได้ เมื่อบวชแล้ว ก็ต้องใช้บาตรในการออกบิณฑบาต การออกบิณฑบาตของ พระภิกษุเป็นกิจวัตรที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ ของพระภิกษุสามเณรมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธองค์ทรงสรรเสริญ การบิณฑบาตว่าเป็นกิจอันประเสริฐ หรือในสามัญเรียกว่าการโปรดสัตว์ เพราะ การออกบิณฑบาตนั้นนับว่าเป็นการเผยแผ่พระศาสนาทางหนึ่งด้วย พระสงฆ์ แต่ละรูปต้องมีบาตรใช้เพียงใบเดียว ถ้าเกินถือว่ามีความผิดพระวินัยของพระ ดังนั้น บาตรจึงมีความสำคัญอย่างสูงต่อพระสงฆ์แต่ละรูป และจะต้องรักษา เป็นอย่างดี ต้องเช็ดและล้างทุก ๆ วัน

แต่ในมุมมองของพุทธศาสนิกชนนั้น มองดูผิวเผินเหมือนไม่เกี่ยวข้องกับ
 ปุณฺณกรรมตาเท่าใดนัก แต่แท้จริงแล้ว บาตร เป็นเหมือนตัวเชื่อมระหว่าง
 พระพุทธศาสนากับพุทธศาสนิกชน เพราะพระภิกษุสงฆ์อุ้มบาตรเพื่อบิณฑบาต
 แล้วชาวบ้านก็ใส่บาตรมีจิตใจน้อมนำไปสู่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์ก็นำอาหาร
 ที่บิณฑบาตมานั้นมาฉันเพื่อดำรงชีวิตอยู่ให้เพียงพอสำหรับวันหนึ่ง ๆ ไม่มี
 การเก็บสำรองหรือกักตุนอันนำไปสู่ทางแห่งความโลภ

ดังนั้น บาตรจึงมีความสำคัญทั้งสำหรับพระสงฆ์และปุณฺณคนธรรมดา
 ในบทความนี้ ผมจะขอกล่าวถึงผู้ที่อยู่เบื้องหลัง การผลิตบาตรพระ “คนทำบาตร”
 ทำด้วยมือเป็นงานหัตถกรรมที่เป็นการรวมทั้งศาสตร์และศิลป์ซึ่งควรอนุรักษ์
 ไว้คู่สังคมไทย แต่ทุกวันนี้ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ก่อเกิดบาตรที่ผลิตจากโรงงาน
 หรือเรียกง่าย ๆ ว่า “บาตรปั๊ม” ซึ่งมีน้ำหนักเบา ราคาถูก เข้ามาตีตลาด
 ทำให้บาตรทำมือซึ่งหนักและราคาแพงเริ่มสู้ไม่ได้ และสถานการณ์ปัจจุบัน
 บาตรทำมือเริ่มเลือนหายไป บางคนเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น เหลือเพียงชุมชน
 แห่งเดียวที่ยังคงอนุรักษ์การทำบาตรทำมือแห่งเดียวในประเทศไทยเท่านั้น
 ชุมชนนั้นคือ “ชุมชนบ้านบาตร”

คุณหิรัญ เสือศรีเสริม ประธานชุมชนบ้านบาตร กลุ่มอนุรักษ์บาตรไทย ซึ่งสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศเป็นครูผู้สอนดีเด่นเรื่องการทำบาตร ประจำปี ๒๕๕๔ นอกจากนี้คุณหิรัญฯ ยังมีโอกาสทำบาตรทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งทรงเสด็จเปิดอาคารรำไพพรรณี ณ พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ อีกด้วย

ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบาตร

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี มีพระราชประสงค์จะให้กรุงเทพฯ เป็นราชธานี

แห่งใหม่ เป็นศูนย์กลางอาณาจักร ด้วยเป็นเมืองอยู่ชาวอู่น้ำที่มั่งคั่งสมบูรณ์ไม่แพ้กรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านที่อพยพมาจากกรุงเก่า และชาวบางกอกเดิม ต่างก็ต้องปรับตัวให้ตนอยู่รอดมากที่สุด ดังนั้น ชุมชนเดิมที่รวมกลุ่มเป็นหมู่บ้านแบบเฉพาะถิ่น อาทิ กลุ่มชาวนา กลุ่มพ่อค้า กลุ่มชาวจีน ชาวญวน หรือแม้แต่กลุ่มอาชีพดั้งเดิมก็ถูกรื้อฟื้นให้มีขึ้น และที่ถนนบำรุงเมืองหลังวัดสระเกศ ใกล้กับเมรุปุน เป็นที่เรียกกันว่าย่าน “บ้านบาตร”

บ้านบาตรตั้งขึ้นในสมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด ประมาณกันว่า ชุมชนมีอายุยาวนานกว่าสองร้อยปี แหล่งที่มาของชาวบ้านบาตร มีประวัติศาสตร์บอกเล่าที่แตกต่างกัน ตามบรรพบุรุษที่มาตั้งถิ่นฐานในละแวกนี้ คุณศิริยุ เสือศรีเสริม ได้เล่าว่า

“ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านบาตร ชุมชนบ้านบาตรคนสมัยก่อนเป็นคนสายเลือดอยุธยาซึ่งอพยพมายังกรุงเทพฯ โดยเดินทางทางเรือและมาลงที่คลองผ่านฟ้า แล้วมาตั้งรกรากอยู่ละแวกใกล้เมรุปุนวัดสระเกศ โดยบรรพบุรุษผู้มาตั้งรกรากคือ ปู่อินกับย่าต่วน เข้ามาตั้งรกรากอยู่บ้านเลขที่ ๘ โดยสมัยก่อนอพยพมา ๕-๖ บ้าน ที่ทำบาตรสังเกตได้จากการที่บ้านไหนมีเตาสุบแสดงว่าเป็นบ้านที่ทำบาตร แล้วก็เกณฑ์คนใกล้ ๆ มาทำบาตรจนกลายมาเป็นชุมชนบ้านบาตรจนปัจจุบันนี้”

ขั้นตอนการทำบาตร

ขั้นตอนที่ ๑ ทำขอบบาตร เป็นขั้นตอนแรกของการทำบาตรพระ เนื่องจากขอบบาตรจะเป็นตัวกำหนดว่าบาตรใบนั้นจะมีขนาดและรูปทรงอย่างไร การขึ้นรูปขอบบาตรเริ่มจากการนำเหล็กมาตัดตามแต่ขนาดของบาตร เช่น บาตรขนาด ๗ นิ้ว จะต้องตัดแผ่นเหล็กให้มีความยาว ๘ นิ้ว เพื่อเหลือเนื้อที่ไว้ประกอบปลายทั้งสองข้าง เมื่อได้เหล็กที่มีขนาดตามต้องการแล้ว ก็นำมาตีขมวดเป็นวงกลม ซึ่งเหล็กที่นำมาใช้นั้นจะใช้ฝาลังน้ำมันหรือใช้เหล็กแผ่นก็ได้

ขั้นตอนที่ ๒ การประกอบกง ช่างจะตัดแผ่นเหล็กเป็นรูปกากบาท ซึ่งเรียกว่า ‘กง’ จากนั้นจึงดัดงอขึ้นรูปแล้วนำมาติดกับขอบบาตร เมื่อขึ้นรูปเสร็จจะเหลือช่องว่างรูปสามเหลี่ยมใบโพ ๔ ช่อง ช่างจะวัดและตัดแผ่นเหล็กรูปร่างเหมือนใบหน้าวัว ๔ ชิ้น ที่เรียกว่า ‘หน้าวัว’ หรือ ‘กลีบบัว’ จักฟันโดยรอบเพื่อใช้เป็นตะเข็บเชื่อมกับส่วนต่าง ๆ ดีให้งอเล็กน้อยตามรูปทรงของบาตร ซึ่งเมื่อประกอบกันแล้ว จะได้บาตรที่มีตะเข็บ ๘ ชิ้นพอดี

ขั้นตอนที่ ๓ การแล่น คือ การเชื่อมประสานรอยตะเข็บ ให้เหล็กเป็นเนื้อเดียวกัน โดยใช้ผงทองแดงกับน้ำประสานทองทาให้ทั่วบาตรก่อน เพื่อให้ น้ำประสานทองเชื่อมโลหะไม่ให้มีรูรั่ว สมัยโบราณใช้เตาแล่นแบบที่ใช้มือสูบลมแรงไฟ แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาใช้เครื่องเป่าลมไฟฟ้าแทน

ขั้นตอนที่ ๔ การลาย หรือการออกแบบรูปทรง เป็นการนำบาตรที่แล่นแล้วมาเคาะให้ได้รูปทรงที่ต้องการ โดยจะใช้ ‘ค้อนลาย’ ซึ่งเป็นค้อนรูปโค้งงอ หัวค้อนมีลักษณะแหลม เคาะด้านในของบาตร สำหรับที่รองเคาะนั้นเป็นทังไม้ สี่เหลี่ยมขนาดพอเหมาะกับบาตร

ขั้นตอนที่ ๕ การตี ช่างจะใช้ค้อนเหล็กตีผิวด้านนอกของบาตรให้รอบ เพื่อให้ส่วนที่นูนออกมาจากการลายเรียบเสมอกัน รวมทั้งตีให้รอยตะเข็บที่ยังขรุขระเรียบเสมอกัน จากนั้นต้องนำไป ‘ตีลาย’ บนทั้งไม้ เพื่อให้ได้รูปทรงตามต้องการ แล้วนำไปเจียต่อโดยใช้เครื่องเจียไฟฟ้า แล้วจึงตะไบตกแต่งให้สวยงามอีกครั้ง ซึ่งจะได้บาตรสีเงินขึ้นเงาแวววับ

ขั้นตอนที่ ๖ การสุ่ม หรือระบมบาตร เพื่อป้องกันการเกิดสนิม โดยในสมัยก่อนจะใช้กำมะถันทา จากนั้นจึงนำบาตรมากองรวม ๆ กัน แล้วใช้หม้อครอบสุ่ม เชื้อเพลิงที่ใช้จะเป็นเศษไม้สั๊กจากร้านขายเครื่องไม้ซึ่งมีอยู่รอบภูเขาทอง เนื่องจากไม้สั๊กเป็นไม้ที่ให้ความร้อนสูง บาตรที่ได้จากการสุ่มจะมีสีดำ จากนั้นจึงใช้น้ำมันมะพร้าวทาทับบีกครั้ง แต่ปัจจุบันนิยมใช้น้ำมันกันสนิมขโหลให้ทั่วตัวบาตรแทน

ขั้นตอนที่ ๗ การทำสี เป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งทำให้บาตรเป็นสีต่าง ๆ เช่น สีเขียว สีดำสนิท ถือเป็นเทคนิคเฉพาะตัวของช่างแต่ละคน รวมทั้งการแกะสลักลวดลายไทย การตีตรา การสลักชื่อช่างผู้ทำ ซึ่งจะทำหรือไม่ก็แล้วแต่ความพอใจของช่างตีบาตร

บ้านบาตรในปัจจุบัน

เมื่อสอบถามถึงอัตราการผลิตต่อวัน คุณศิริธูฯ อธิบายว่า “อัตราการผลิตต่อ ๑ วันผลิตได้ ๕ - ๖ ใบ ต่อวัน ต่อกลุ่มผู้ผลิตบาตร โดยแต่ละกลุ่มก็จะมี การแบ่งงานกันเป็นขั้นตอนซึ่งแต่ละขั้นตอนก็กินเวลานานทุกขั้นตอนเพราะต้องใช้ความละเอียด” เมื่อสอบถามถึงสถานการณ์บาตรทำมือในปัจจุบันเป็นอย่างไร “เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ มีการก่อตั้งโรงงานผลิตบาตรพระขึ้นมา ครั้งแรกจึงทำให้กิจการทำบาตรพระที่บ้านบาตรค่อย ๆ ลดน้อยลงไป ก่อนหน้านั้นบ้านบาตรทำบาตรพระกันทั้งหมดบ้าน พอเจอบาตรปั๊มจาก

โรงงานตีตลาด เราก็หยุดไปประมาณ ๒๐-๓๐ ปี มาปี พ.ศ. ๒๕๔๔ มีการตั้งกลุ่มทำบาตรพระขึ้นมา โดยคุณชาญชัย วามะศิริ ผู้อำนวยการเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ท่านได้ส่งเสริมอนุรักษ์การทำบาตรของเรา โดยการส่งเสริมพานักท่องเที่ยวเข้ามาดูวิธีการทำบาตร ตอนนี้นงานเริ่มขยับตัวขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๕”

อยากฝากอะไรให้กับผู้อ่าน หนังสือวิทย์สรณมย์ ?

“อยากจะฝากงานทำบาตรซึ่งเป็นงานอนุรักษ์ ซึ่งอยู่คู่พระพุทธศาสนา
อยากจะให้หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรม ซึ่งขึ้นอยู่กั

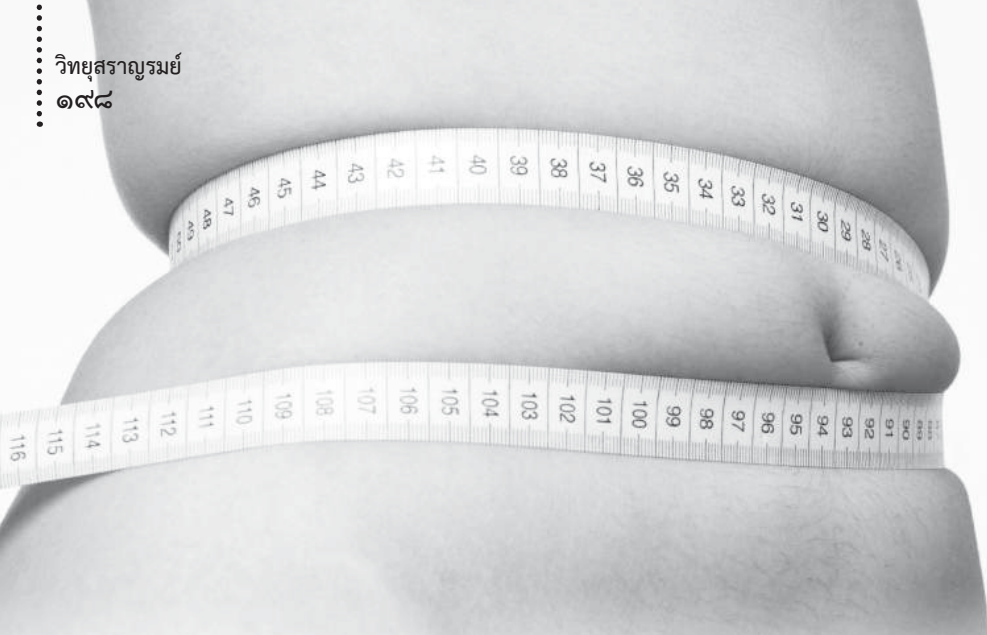

กระทรวงวัฒนธรรมอยู่แล้ว อยากจะให้กระทรวงวัฒนธรรมเล็งเห็นคุณค่าของบาตรไทย เรื่องการทำสื่อทำโฆษณา หรือกองทุนมาช่วยสนับสนุนก็ดี การที่เรามาลงทำงานตรงนี้ เพราะอยากให้บาตรไทยอยู่คู่พระพุทธศาสนา ใครมาชวนทำงานอื่น ๆ ผมไม่ไป เพราะผมชอบงานตรงนี้ เพราะผมทิ้งไม่ได้ เพราะอยากให้บาตรไทยอยู่คู่พระพุทธศาสนาเท่านั้นแหละ”

เมื่อปี ๒๕๕๕ ที่ผ่านมา กระทรวงวัฒนธรรม โดย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ประกาศให้ “บาตรบ้านบาตร” ขึ้นเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ในสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม ประเภทเครื่องโลหะ จากจำนวนทั้งสิ้น ๗๐ รายการ

“ผมยินดีที่จะสอนเพื่อสืบทอด ผมรอมานานมากที่จะให้บาตรไทยเป็นมรดกของชาติไทย รอมารถอดชีวิตการทำงานของผม” คุณหิรัญฯ ทั้งท้าย

จากที่ได้มีโอกาสสัมภาษณ์คุณหิรัญฯ ประธานชุมชนบ้านบาตร ท่านผู้อ่านคงจะมองเห็นความสำเร็จของเขา จากการที่เสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างชัดเจน เขามีสิทธิที่จะไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่า แต่เขาก็ได้ปฏิเสธเพื่อมาอนุรักษ์การทำบาตรเพื่อสืบทอดศิลปะการทำบาตรทำมือไม่ให้เลือนหายไปจากประเทศไทย และสมควรได้รับรางวัลในระดับประเทศมากมาย และรางวัลที่น่าภูมิใจคือ บาตรบ้านบาตรเป็นมรดกทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เป็นรางวัลชั้นสำคัญที่ทำให้บาตรบ้านบาตรเป็นที่ยอมรับและควรอนุรักษ์ไม่ให้เลือนหายไปจากประเทศไทย...

ไขมันในเลือดสูง

กองบรรณาธิการ

ไขมันจัดเป็นอาหารหมู่หนึ่งซึ่งมีความจำเป็นสำหรับร่างกาย ไขมัน ๑ กรัมให้พลังงาน ๙ แคลอรี ไขมันเป็นส่วนประกอบของกล้ามเนื้อ เส้นประสาท และสมอง ถ้ามีมากก็จะเก็บสะสมไว้ใต้ผิวหนัง เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ไขมันในเลือดจะไม่เกิดโทษแก่ร่างกายถ้าไม่สูงเกินค่าปกติ

ภาวะไขมันในเลือดสูง

ภาวะไขมันในเลือดสูง คือ ภาวะที่ร่างกายมีระดับไขมันในเลือดสูงกว่าเกณฑ์ที่เหมาะสม เป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้หลอดเลือดในสมองตีบและสมองฝ่อ หลอดเลือดที่ไปเลี้ยงหัวใจตีบ ซึ่งนำไปสู่โรคหัวใจขาดเลือดได้

นับเป็นโรคภัยอีกชนิดหนึ่ง ที่ทำให้ประชากรเสียชีวิตเป็นอันดับต้น ๆ ภาวะไขมันในเลือดสูงเป็นความผิดปกติที่พบบ่อยในประเทศไทยปัจจุบัน ซึ่งมีแนวโน้มจะสูงขึ้น เนื่องจากการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป โดยเอาอย่างประเทศตะวันตกมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เราสามารถควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดภาวะนี้ได้ไม่ยาก ซึ่งจะช่วยป้องกันการเกิดโรคหัวใจได้อย่างมาก

ชนิดของไขมันในเลือด

ไขมันในเลือดมีหลายชนิด ที่ถูกกล่าวถึงเสมอ ๆ คือ โคเลสเตอรอล (Cholesterol) และไตรกลีเซอไรด์ (Triglyceride)

โคเลสเตอรอล

เป็นสารไขมันที่ตับสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการสร้างฮอร์โมนเพศ เซลล์ประสาทและน้ำดี นอกจากนี้ ร่างกายยังได้รับโคเลสเตอรอลจากอาหารประเภทเนื้อสัตว์ และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ค่าปกติของโคเลสเตอรอลไม่ควรเกิน ๒๐๐ มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร

จากการศึกษาพบว่า ถ้าลดระดับโคเลสเตอรอลลงได้ร้อยละ ๑ จะทำให้โอกาสเกิดโรคหลอดเลือดเลี้ยงหัวใจตีบลดลงถึงร้อยละ ๒

โคเลสเตอรอลจะแบ่งย่อยออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ โคเลสเตอรอลชนิดให้โทษ และโคเลสเตอรอลชนิดให้คุณ

- โคเลสเตอรอลชนิดให้โทษ

(Low Density Lipoprotein - LDL Cholesterol)

โคเลสเตอรอลในเลือดส่วนใหญ่จะอยู่ในรูป LDL โดยมีที่มาจากกรดไขมันอิ่มตัว (น้ำมันจากสัตว์ เช่น หมู ไก่ และจากพืช เช่น น้ำมันมะพร้าว และน้ำมันปาล์ม) ซึ่งเป็นไขมันไม่ดี ไขมันชนิดนี้หากมีเกินความต้องการของร่างกาย ก็จะไปสะสมตามผนังหลอดเลือด ทำให้เส้นเลือดแข็งตัว และเสียความยืดหยุ่น หรือไปอุดตันทางเดินโลหิต การไหลเวียนของเลือดไม่สะดวก จึงเสี่ยงต่อการเกิดโรคเส้นเลือดตีบตันได้มาก หัวใจทำงานหนักมากขึ้น เป็นสาเหตุของโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ซึ่งอาจทำให้เป็นอัมพาต หรือเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ หากเส้นเลือดในสมองแตกหรือเกิดหัวใจวาย นอกจากนี้ ผู้ที่มีภาวะไขมันในเลือดสูง ยังเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ มะเร็งเต้านม ฯลฯ ระดับปกติของโคเลสเตอรอลชนิด ให้โทษ หรือ LDL ในเลือดของแต่ละคนไม่ควรเกิน ๑๓๐ มิลลิกรัม/เดซิลิตร

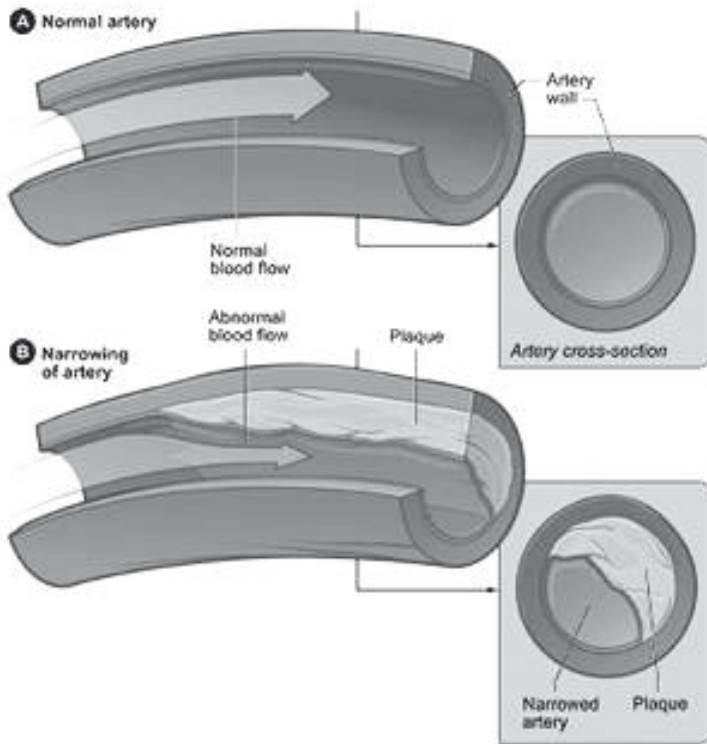
- โคเลสเตอรอลชนิดให้คุณ

(High Density Lipoprotein - HDL Cholesterol)

เป็นไขมันดีที่ร่างกายสร้างขึ้นมาจากการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีหน้าที่จับโคเลสเตอรอลที่อยู่ตามผนังหลอดเลือด และนำกลับมาที่ตับเพื่อเผาผลาญเป็นกรดน้ำดี ทำให้ระดับโคเลสเตอรอลในเลือดไม่สูง ดังนั้น HDL จึงทำหน้าที่ป้องกันหลอดเลือดแข็ง นอกจากนี้ ยังเชื่อว่า HDL เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ ป้องกัน LDL ทำปฏิกิริยากับก๊าซออกซิเจน ซึ่งจะนำไปสู่การแข็งตัวของหลอดเลือด มีฤทธิ์ต้านการอักเสบของผนังหลอดเลือด และป้องกันลิ่มเลือดแข็งตัว ค่าปกติของ HDL ควรมีมากกว่า ๔๐ มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร

ไตรกลีเซอไรด์

สารอาหารประเภทไขมันที่ได้จากอาหารไขมันจากสัตว์ เช่น เนื้อ หมู ไก่ ที่รับประทานเข้าไปโดยตรง และจากการที่ตับและลำไส้เล็กสร้างขึ้นเองจากน้ำตาล แป้ง และแอลกอฮอล์ ที่เรารับประทานเข้าไป ไตรกลีเซอไรด์ช่วยให้อาหารมีรสชาติ และทำให้อิ่มท้องอยู่นาน ช่วยในการดูดซึมวิตามินเอ ดี อี และเค และที่สำคัญคือไตรกลีเซอไรด์เป็นสารที่ให้พลังงานที่สำคัญแก่ร่างกาย ไตรกลีเซอไรด์ ๑ กรัม ให้พลังงาน ๙ แคลอรี แต่หากได้รับไตรกลีเซอไรด์จากอาหารมากเกินไปที่ร่างกายต้องการ ไตรกลีเซอไรด์จะถูกสะสมไว้ตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ทำให้น้ำหนักเพิ่มและอ้วนขึ้น นอกจากนี้ ไตรกลีเซอไรด์สูงในเลือดทำให้หลอดเลือดแดงแข็งตัว ถ้าเกิดที่หัวใจทำให้เป็นโรคหัวใจขาดเลือด (แต่วงการแพทย์ยังไม่ทราบว่าไตรกลีเซอไรด์เป็นปัจจัยเสี่ยงเพราะตัวเอง หรือเพราะว่าไตรกลีเซอไรด์สัมพันธ์ผกผันกับ HDL (คือเมื่อ HDL ในร่างกายต่ำ มักจะพบว่าไตรกลีเซอไรด์สูงเสมอ) ถ้าเกิดที่สมองทำให้เป็นอัมพาต และทำให้เกิดอาการร่วมคือ ปวดท้อง ตับโต ม้ามโต และทำให้ระบบประสาททำงานผิดปกติ ปวดข้อ ค่าปกติของไตรกลีเซอไรด์ในเลือดไม่ควรเกิน ๑๕๐ มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะไขมันในเลือดสูง

๑. การรับประทานอาหารที่มีไขมันสูง โดยเฉพาะไขมันจากสัตว์ อาหารที่มีส่วนผสมของกะทิ และการรับประทานขนม ของหวานที่มีน้ำตาลทรายเป็นส่วนผสม

๒. เกิดจากโรคและภาวะบางอย่างที่ทำให้เกิดความผิดปกติของระดับไขมันในร่างกาย ได้แก่ โรคของต่อมไร้ท่อบางชนิด เช่น เบาหวาน ไทรอยด์ และโรคของต่อมหมวกไตบางอย่าง โรคตับโรคไตบางชนิด การรับประทานยาคุมกำเนิด และยาที่มีส่วนผสมของสเตียรอยด์ การดื่มสุราเป็นประจำ และขาดการออกกำลังกาย

๓. ความผิดปกติทางกรรมพันธุ์ เช่น บิดา มารดา มีภาวะไขมันในเลือดสูง

อาการเมื่อภาวะไขมันในเลือดสูง

เมื่อระดับโคเลสเตอรอลในเลือดสูงมากเป็นระยะเวลานาน โรคที่เกิดตามมาและพบบ่อย คือ โรคหัวใจและหลอดเลือดหัวใจตีบ ซึ่งอาการเตือนอาจไม่เด่นชัดนัก คือ เหนื่อยง่ายขณะออกกำลังกาย เจ็บหน้าอก เมื่อพักอาการจะดีขึ้น อาจมีอาการเจ็บหน้าอกร้าวไปแขนซ้ายหรือหลัง หากมีอาการเช่นนี้ควรไปพบแพทย์ทันที

ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ

๑. อายุ : ชาย มากกว่า ๔๕ ปี, หญิง มากกว่า ๕๕ ปี
๒. มีประวัติคนในครอบครัวป่วยเป็นโรคหลอดเลือดแดงหัวใจตีบ
ก่อนวัยอันควร (ชาย ก่อนอายุ ๕๕ ปี หญิง ก่อนอายุ ๖๖ ปี)
๓. เป็นโรคความดันโลหิตสูง
๔. สูบบุหรี่
๕. ค่าของโคเลสเตอรอลชนิดให้คุณ (HDL Cholesterol) ในเลือดน้อยกว่า ๔๐ มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร

การประเมินความเสี่ยงต่อ การเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ

๑. คนที่ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองตีบ หลอดเลือดแดงที่ขาตีบ หรือโรคเบาหวาน ถือว่ามีความเสี่ยงสูงในการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ ประมาณกันว่า ร้อยละ ๒๐ ของผู้ป่วยกลุ่มนี้จะเป็นโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ ภายใน ๑๐ ปีข้างหน้า

๒. คนที่มีปัจจัยเสี่ยงข้างต้นตั้งแต่ ๒ ข้อขึ้นไป ถือว่ามีความเสี่ยง ปานกลางต่อการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ กล่าวคือ ร้อยละ ๑๐ - ๒๐ ของผู้ป่วยกลุ่มนี้จะเป็นโรคหลอดเลือดหัวใจตีบภายใน ๑๐ ปีข้างหน้า

๓. คนที่มีปัจจัยเสี่ยงข้างต้นเพียงข้อเดียว ถือว่ามีความเสี่ยงต่ำต่อ การเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ

ทั้งนี้ หากค่าของโคเลสเตอรอลชนิดให้คุณ (HDL Cholesterol) เอชดีแอล โคเลสเตอรอลมากกว่า ๖๐ มิลลิกรัมต่อเดซิลิตรถือว่าได้ลดปัจจัยเสี่ยงได้ ๑ ปัจจัย

จะทราบได้อย่างไรว่ามีภาวะไขมันในเลือดสูงหรือไม่

การที่เราจะทราบว่าไขมันในเลือดสูงหรือไม่นั้น จำเป็นต้องตรวจเลือด ในการตรวจเลือดต้องเตรียมตัวดังนี้

๑. รับประทานอาหารตามปกติที่เคยรับประทาน ไม่ควรงดอาหารประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นเวลา ๒ สัปดาห์ก่อนเจาะเลือด
๒. หยุดรับประทานยาทุกชนิดก่อนเจาะเลือด (หากสามารถหยุดยานั้นได้โดยไม่เป็นอันตราย) โดยเฉพาะยาลดไขมัน
๓. ไม่ควรเจาะเลือดเพื่อตรวจหาไขมันในช่วงที่มีอาการป่วยรุนแรง
๔. ควรงดอาหารประมาณ ๙ - ๑๒ ชั่วโมง ดังนั้น จึงนิยมให้งดอาหารและเครื่องดื่มทุกชนิดยกเว้นน้ำเปล่าหลังอาหารเย็นจนถึงเช้า และเจาะเลือดก่อนรับประทานอาหารเช้า

การรักษาภาวะไขมันในเลือดสูง

ประกอบด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำเนินชีวิตและการใช้ยาลดระดับไขมัน

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกระดำเนินชีวิต

เป็นการกำจัดปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่ การสูบบุหรี่ การนั่งการยืนอยู่กับที่เป็นส่วนใหญ่ในแต่ละวัน และความเครียด ร่วมกับการเพิ่มการออกกำลังกายและการรับประทานอาหารอย่างถูกต้อง

๑. ลดการรับประทานอาหารไขมันอิ่มตัวสูง เช่น น้ำมันหมู หมูสามชั้น เนย ครีม น้ำมันมะพร้าว น้ำมันปาล์ม อาหารที่ทำจากกะทิ เพราะกรดไขมันอิ่มตัวส่วนใหญ่ ทำให้ระดับโคเลสเตอรอลในเลือดสูงขึ้น

๒. จำกัดปริมาณอาหาร ที่มีโคเลสเตอรอลสูง ไม่ควรรับประทานโคเลสเตอรอลเกิน ๓๐๐ มิลลิกรัมต่อวัน โดยปฏิบัติดังนี้

- จำกัดไข่แดงไม่เกินสัปดาห์ละ ๒ ฟอง หลีกเลี่ยงเครื่องในสัตว์
- เลือกรับประทานเนื้อสัตว์ไม่ติดหนังและมัน
- เลือกรับประทานเต้าหู้แทนเนื้อสัตว์ในบางครั้ง
- เลือกรับประทานอาหารประเภท ต้ม นึ่ง ย่าง อบ ยำ แทนอาหารทอดหรืออาหารผัด ที่ใช้น้ำมันมาก ๆ
- เลือกดื่มนม หรือผลิตภัณฑ์จากนมพร่องมันเนย หรือนมขาดไขมันเท่านั้น

๓. หลีกเลียงอาหารที่ปรุงด้วยน้ำมันจากสัตว์ โดยใช้ไขมันจากพืชแทน เช่น น้ำมันถั่วเหลือง ซึ่งจะมีกรดไลโนเลอิกที่เป็นตัวนำโคเลสเตอรอลไปเผาผลาญ

๔. รับประทานอาหารที่มีเส้นใยอาหารให้มากขึ้น เช่น ผัก ผลไม้ต่าง ๆ ข้าวซ้อมมือ และเมล็ดถั่วแห้ง เป็นต้น อาหารที่มีเส้นใยสูงจะช่วยลดระดับโคเลสเตอรอล โดยจับกับน้ำดีที่มีโคเลสเตอรอลสูง ทำให้การดูดซึมลดลง

๕. หลีกเลียงน้ำหวาน ขนมหวานทุกชนิดที่มีน้ำตาลหรือแป้งมาก รวมทั้งผลไม้ที่มีรสหวานจัด รับประทานข้าว ถั่วเขียว ขนมปังแต่พอสมควร เพราะจะสะสมเกิดเป็นไขมันไตรกลีเซอไรด์ได้

๖. หลีกเลียงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เนื่องจากกระตุ้นให้มีการสร้างไตรกลีเซอไรด์มากขึ้น

๗. ควรหลีกเลียงอาหารบางอย่างที่มีโคเลสเตอรอลต่ำ หรือไม่สูงมาก แต่มีปริมาณไขมัน จำนวนมาก ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นโคเลสเตอรอลในร่างกาย เช่น ถั่ว หนั๋งเปิด หนั๋งไก่ เนย เป็นต้น ซึ่งมีไขมันถึง ๖๐-๗๐%

๘. ไขมันจากปลาทะเลสามารถลดระดับไตรกลีเซอไรด์ ทำให้เกล็ดเลือดจับตัวน้อยลง และเส้นเลือดบีบตัวน้อยลง แต่มีผลต่อโคเลสเตอรอลและโคเลสเตอรอลชนิดให้คุณ (HDL Cholesterol) ไม่ชัดเจน

๙. การออกกำลังกาย จะช่วยลดปริมาณไขมันในเลือดและเพิ่มระดับของระดับโคเลสเตอรอลชนิดให้คุณ (HDL Cholesterol) ควรทำอย่างต่อเนื่อง สัปดาห์ละ ๓ - ๔ ครั้ง ๆ ละ ๒๐ - ๓๐ นาที การออกกำลังกายที่ดี เช่น การเดินเร็ว จ็อกกิ้ง เต้นรำ ขี่จักรยาน

๑๐. งดสูบบุหรี่ เพราะบุหรี่ทำให้ระดับโคเลสเตอรอลชนิดให้คุณ (HDL Cholesterol) ในเลือดต่ำลงและบุหรี่ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจขาดเลือด

ปริมาณโคเลสเตอรอล ต่อน้ำหนักอาหาร ๑๐๐ กรัม

อาหาร	ปริมาณโคเลสเตอรอล	อาหาร	ปริมาณโคเลสเตอรอล
กุนเชียงทอด	๗๑	กระเพาหมู	๑๘๑
กุนเชียงย่าง	๖๐	ขาหมู	๖๖
กิ้นไก่	๑๙๗	ตับหมู	๓๖๔
ตับไก่	๓๓๖	ตับอ่อนหมู	๒๘๓
น่องไก่	๑๐๐	ไตหมู	๒๓๕
หนังไก่	๙๓	น้ำมันหมู	๘๙
หัวใจไก่	๑๕๗	ปอดหมู	๒๒๖
เนื้ออกไก่ไม่ติดมัน	๖๓	สันในหมู	๔๙
เบคอนทอด	๘๑	ไส้ตันหมู	๑๔๐
กิ้นเป็ด	๑๓๗	ไส้ห่านพะไล	๒๘๕
ตับเป็ด	๒๓๕	หนังห่านพะไล	๙๖
เนื้อเป็ด	๘๒	หัวใจห่านพะไล	๒๔๓
หนังเป็ด	๘๑	เนื้อ+หนังห่านพะไล	๑๑๐
เนื้อ+หนังเป็ด	๗๖	หัวใจห่านพะไล	๒๔๓
หัวใจเป็ด	๑๒๙	กิ้นห่านพะไล	๑๙๔
เลือดไก่สุก/เลือดหมูสุก	๒๗	ตับห่านพะไล	๓๐๑
เลือดเป็ดสุก	๗๐	แฮมทอด	๖๖
ผ้าชีวรีว	๖๐	กบ	๔๗
ขอบกระดิ่งวัว	๗๒	กึ่งกุลดา	๑๗๕
ตับวัว	๒๑๘	กึ่งแซบวัย	๑๙๒
ไตวัว	๒๕๕	ไข่กึ่งนาง	๒๘๖
เนื้อวัว	๖๕	เนื้อกึ่งนาง	๑๔๖
ปอดวัว	๓๓๓	มันกึ่ง	๑๓๘
หางวัว	๖๓	กึ่งฝอยสด	๑๔๖
เนื้อปลากดน้ำจืด	๗๗	ปลาทุ	๗๖
ปลากะพงขาว	๖๙	ปลากระบอก	๖๔
ปลากะพงแดง	๕๗	ปลาเทโพ	๙๕
ปลากุร่าย	๗๗	ปลานวลจันทร์	๕๕
ปลากระตัง	๗๖	ปลาน้ำดอกไม้	๖๔
ปลากุเลา	๘๗	เนื้อปลานิล	๕๒
ปลาแขยง	๘๑	ปลาเนื้ออ่อน	๑๔๐
ปลากะละแม็ดขาว	๕๖	ปลาบู	๖๐
ปลากะละแม็ดดำ	๕๓	ปลาสด	๑๐
ไข่ปลาช่อน	๔๓๔	ไข่ปลาสด	๕๐๔
เนื้อปลาช่อน	๔๔	ปลาหมอ	๙๐
พุงปลาช่อน	๒๐๗	ตัวปลาหมึกกล้วย	๒๕๑
ปลาช่อนนา	๕๙	ตัวปลาหมึกกระดอง	๓๒๒
ปลาชะโอน	๑๑๕	ปลิงทะเล	๒
ไข่ปลาชะบะ	๓๘๑	เนื้อปูทะเล	๘๗
เนื้อปลาชะบะ	๖๐	มันปูทะเล	๓๖๑
หัวปลาชาลมอน	๖๐	ไข่ปูม้า	๒๗๕
ปลาตาบเงิน	๔๖	เนื้อปูม้า	๙๐
ปลาดุกอุย	๖๙	หอยขมลวก	๑๘๘
ไข่ปลาดุกด้าน	๔๙๙	หอยแครงลวก	๑๙๕
เนื้อปลาดุกด้าน	๙๔	หอยนางรมสด	๒๓๑
ไข่ปลาดะเพียน	๔๒๔	หอยแมลงภู่	๑๘๘
เนื้อปลาดะเพียน	๖๓	หอยลายลวก	๑๔๐
ปลาทรายแดง	๕๗	หอยเสียดลวก	๒๔๘
ปลาอินทรี	๕๓	หูดลามแห้ง	๖๑
ไข่ไก่ทั้งฟอง	๔๒๗	นมผงชนิดเม็ด	๙๒
ไข่ขาว	๐	เนยชนิดเค็ม	๑๖๓
ไข่แดงไข่ไก่	๑,๒๕๐	เนยแข็ง	๙๔
ไข่แดงไข่เป็ด	๑,๔๔๘	เนยเหลว	๑๖๖
ไข่เป็ดทั้งฟอง	๕๔๓	น้ำตาล	๑๒๒
ไข่แมงดาทะเล	๓๖๙	น้ำตาลดื่มของเนส	๑๐๐
ไข่เต่า	๒๐๒	สลัดครีม	๑๖๕ - ๒๒๕
ไข่นกกระทา	๕๐๘		

การรักษาโดยใช้ยา

เมื่อมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การดำเนินชีวิตแล้วไขมันในเลือดยังสูงอยู่ แพทย์จะเป็นผู้พิจารณาใช้ยาลดไขมันเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดหัวใจตีบ

เอกสารอ้างอิง

กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ตารางแสดงคุณค่าทางโภชนาการของไทย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก, ๒๕๔๔

พรณีเมนะเศวต. เอกสารคำแนะนำเรื่องไขมันในเลือดสูง

วีรพันธุ์ โชวิฑูรกิจ. Dyslipidemia การประชุมวิชาการโรคต่อมไร้ท่อในเวชปฏิบัติ ครั้งที่ ๒๑ พ.ศ. ๒๕๔๙

สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. อาหารทั่วไปและเฉพาะผู้สูงอายุ

www.yourhealthyguide.com

หนังสือวิทยุสารานุกรม

ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๕๘ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๖

ที่ปรึกษา	มนัสวี ศรีโสดาพล ดุสิต เมนะพันธุ์ จักรกฤษณ์ ศรีวลี ลินนา ดังธสิริ
นายสถานีวิทยุสารานุกรม	บัณฑิต หลิมสกุล
บรรณาธิการ	เบญจามา ทับทอง
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	ไกรวัณ ภมรบุตร กองลาภ ทินกร ณ อยุธยา ชนะ เมี้ยนเจริญ

คณะผู้จัดทำ

วนิดา พหลพลพยุหเสนา, มานากรณ์ เมฆประยูรทอง, บัญชา อธิโกศรี,
บุญยรัตน์ แสงทอง, ติตารัตน์ พงศ์ไชยยัง, ทิรัญ สุวรรณเทศ, รัฐภัทร์ เจริญทวีรัตน์,
วโรตม์ ขอนทรวงค์, ณัฏชา อนันตวิเชียร, อากร ชาลือชัย, เบญจวรรณ คุ่มไข่น้ำ

ภาพปก ทิรัญ สุวรรณเทศ

ออกแบบปกและรูปเล่ม นิวัตร สาเกตทอง

ประสานงานกองบรรณาธิการ มนธีร์ กรกำแหง

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

หนังสือ “วิทยุสารานุกรม” รายสามเดือน

เจ้าของ สถานีวิทยุสารานุกรมย์ กองวิทยุกระจายเสียง

กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๔ โทรสาร ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๓

E-mail : radio_saranrom@mfa.go.th

รับข้อมูลข่าวสารกระทรวงการต่างประเทศได้ทาง

Website : www.mfa.go.th

Facebook : <http://www.facebook.com/thaimfa>

YouTube : <http://www.youtube.com/user/mfathailand>

วิทยุ : AM 1575 kHz

หนังสือวิทยุสารานุกรมย์ออนไลน์ : <http://www.mfa.go.th/saranrom/th/e-book/321>

ฟังวิทยุออนไลน์ : saranrom.mfa.go.th

ผังรายการของสถานีวิทยุสุราษฎร์ AM ๑๕๗๕ KHZ

วัน/เวลา	๐๕.๓๐ - ๐๖.๐๐ น.	๐๖.๐๐ - ๐๗.๐๐ น.	๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ น.	๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.	๐๙.๐๐ - ๐๙.๓๐ น.	๒๒.๐๐ - ๒๒.๓๐ น.
จันทร์	สร้างบุญยืน ยามเช้า	รอบบ้านเรา	รักสิ่งสิ่งแวดล้อม	News & Views from Bangkok	ดาวดวงน้อย	วัฒนธรรม สัมพันธ์
อังคาร	รู้รอบ ปลอดภัย ไกลไปต่างแดน	รอบบ้านเรา	เราคืออาเซียน	หน้าต่าง โลกกว้าง	ดาวดวงน้อย	สาระน่ารู้ งานกงสุล
พุธ	Foreign Affairs Weekly	รอบบ้านเรา	ปณิธาน สำนึกเราฯ	หน้าต่าง โลกกว้าง	ดาวดวงน้อย	เราคืออาเซียน
พฤหัสบดี	สุขภาพรับอรุณ	รอบบ้านเรา	Sparkling English	News & Views from Bangkok	ดาวดวงน้อย	ทันโลกกีฬา
ศุกร์	หลายคนอยากรู้ (ศาลนาอิลลาม)	รอบบ้านเรา	บัวแก้ววันนี้ (การต่างประเทศ)	หน้าต่าง โลกกว้าง	ดาวดวงน้อย (โลกเยาวชน)	รู้กฎหมาย สบายใจ